

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Participativní rozpočet jako nástroj rozvoje města Dvůr
Králové nad Labem**

Alexandra Jiříčková

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mgr. Alexandra Jiříčková

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Jičín

Název práce

Participativní rozpočet jako nástroj rozvoje města Dvůr Králové nad Labem

Název anglicky

Participatory budget as a tool for the development of Dvůr Králové nad Labem

Cíle práce

Diplomová práce se zaměří na úlohu participativního rozpočtu v rozvoji města Dvůr Králové nad Labem. Cílem práce je ukázat možnosti a limity participativního rozpočtu, zhodnotit dosavadní zkušenosti s tímto nástrojem místního rozvoje a zasadit participativní rozpočet do celkového kontextu občanské participace na lokální úrovni.

Metodika

Práce bude mít charakter případové studie a založena bude na studiu dokumentů a na rozhovorech s regionálními aktéry.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Obecní samospráva, Dvůr Králové nad Labem, občanská participace, participativní rozpočet, regionální rozvoj

Doporučené zdroje informací

ČERMÁK, D. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě : význam, praxe, příslib*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2011. ISBN 978-80-7419-067-4.

ČMEJREK, J. – BUBENÍČEK, V. – ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru : specifika politického života v obcích ČR*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČMEJREK, J. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. Davle: Alfa Nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-87168-10-3.

KADERÁBKOVÁ, J. – PEKOVÁ, J. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.

MANSFELDOVÁ, Z. – KROUPA, A. *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-53-9.

NEJDL, P. – ČERMÁK, D. *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-130-9.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 3. 6. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 02. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Participativní rozpočet jako nástroj rozvoje města Dvůr Králové nad Labem" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce panu doc. PhDr. Jaroslavu Čmejrkovi, CSc., za vedení mé práce, přínosné rady a čas, který mi věnoval. Dále mé poděkování patří Ing. Mgr. Miroslavě Kameníkové a všem respondentů, kteří mi věnovali svůj čas a poskytli mi užitečné informace pro empirickou část mé práce.

Participativní rozpočet jako nástroj rozvoje města Dvůr Králové nad Labem

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá procesem participativního rozpočtování ve Dvoře Králové nad Labem. Jedná se o proces, který umožňuje občanům města rozhodovat, na co budou vynaloženy finanční prostředky vyčleněné v rozpočtu obce. Objasňuje úlohu tohoto nového nástroje v široké oblasti občanské participace na místní úrovni. Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část obsahuje literární rešerši a poskytuje východiska k danému tématu. Praktická část se zaměřuje na město Dvůr Králové nad Labem. Velký prostor je věnován politickému vývoji obce po roce 1989. Stěžejní část práce představuje vlastní výzkum participativního rozpočtování, který je realizován polostrukturovanými rozhovory s aktéry, kteří se podíleli na přípravě procesu participativního rozpočtu a dále s navrhovateli konkrétních projektů. Výsledkem je zjištění, že proces dokáže občany vtáhnout do rozhodování a podporuje zájem občanů participovat na dění v obci. Současně práce poukazuje na limity procesu participativního rozpočtu, jenž spočívají především v omezené částce vyčleněné k realizaci projektů tohoto typu z města Dvůr Králové nad Labem.

Klíčová slova: obecní samospráva, Dvůr Králové nad Labem, občané, občanská participace, participativní rozpočet, regionální rozvoj, rozvoj obce

Participatory budget as a tool for the development of Dvůr Králové nad Labem

Abstract

The diploma thesis deals with the process of participatory budgeting in Dvůr Králové nad Labem. This is a process that allows the citizens of the city to decide what the funds allocated in the municipal budget will be spent on. It clarifies the role of this new tool in the broad field of civic participation at the local level. The thesis is divided into two parts. The theoretical part contains literature research and provides starting points for the given topic. The practical part focuses on the city of Dvůr Králové nad Labem. A large space is devoted to the political development of the municipality after 1989. The core part of the thesis is the own research on participatory budgeting, which is carried out through semi-structured interviews with actors who participated in the preparation of the participatory budgeting process and with the proponents of specific projects. The result is the finding that the process is able to draw citizens into decision-making and supports citizens' interest in participating in municipal affairs. At the same time, the thesis points out the limits of the participatory budgeting process, which mainly consist in the limited amount allocated for the implementation of projects of this type from the city of Dvůr Králové nad Labem.

Keywords: municipal government, Dvůr Králové nad Labem, citizens, civic participation, participatory budget, regional development, municipal development

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	14
3 Teoretická východiska	17
3.1 Obecní zřízení.....	17
3.1.1 Obecní samospráva	17
3.1.2 Zastupitelstvo	18
3.1.3 Rada	20
3.1.4 Starosta.....	21
3.1.5 Obecní úřad	22
3.2 Regionální rozvoj	22
3.3 Občanská participace.....	24
3.3.1 Politická a nepolitická participace	24
3.3.2 Volby.....	27
3.3.3 Místní referendum.....	29
3.3.4 Petice.....	31
3.3.5 Participativní metody	32
3.3.6 Přínosy a limity	33
3.4 Participativní rozpočtování a participativní rozpočet.....	35
3.4.1 Participativní rozpočtování v České republice.....	35
3.4.2 Typy participativního rozpočtování	38
3.4.3 Výhody a bariéry participativního rozpočtu	39
4 Praktická část práce.....	41
4.1 Základní charakteristika obce.....	41
4.1.1 Obyvatelstvo a oblast vzdělávání a sociálních služeb	42
4.1.2 Ekonomická situace	45
4.1.3 Politický vývoj ve městě po roce 1989	48
4.2 Participativní rozpočet.....	53
4.2.1 Pilotní ročník participativního rozpočtu	53
4.2.2 První ročník participativního rozpočtu	59
4.2.3 Druhý ročník participativního rozpočtu.....	74
4.2.4 Perspektiva projektu do budoucna	75
5 Výsledky a diskuse	78
6 Závěr.....	82
7 Seznam použitých zdrojů	84
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	96

8.1	Seznam obrázků.....	96
8.2	Seznam tabulek.....	96
8.3	Seznam grafů	96
8.4	Seznam použitých zkratk	97
Přílohy		98
Příloha 1	Obrázky, tabulky, grafy.....	98
Příloha 2	Volební program hnutí ANO 2011 z roku 2018	107
Příloha 3	„DODY PRO DVŮR“ volební program DKoalice z roku 2018.....	109
Příloha 4	Pravidla pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města ...	111
Příloha 5	Příloha 5 Zadání online dotazníku	120
Příloha 6	Vyhodnocení online dotazníku	125
Příloha 7	Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory – aktéři	132
Příloha 8	Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory – navrhovatelé.....	134
Příloha 9	Pravidla 2. ročníku participativního rozpočtu města	136
Příloha 10	Respondent 6 poznámky k rozhovoru.....	137
Příloha 11	Respondent 8 poznámky k rozhovoru.....	143
Příloha 12	Respondent 9 poznámky k rozhovoru.....	146

1 Úvod

Zrod obecní samosprávy je spojen s revolučním rokem 1848, který přinesl zrušení poddanství a vrchnostenské správy (Čmejrek et al., 2010, s. 20). V dalším vývoji musela obecní samospráva překonat řadu překážek a úskalí včetně období Protektorátu Čechy a Morava (1939–1945), kdy obecní zastupitelstva byla v řadě obcí rozpuštěna a do čela obcí byli jmenováni vládní komisaři. To byl případ také Dvora Králové nad Labem. Ani po válce nebylo obecní zřízení obnoveno, byl zaveden systém národních výborů (1945–1990). Konec národních výborů a návrat pravomocí samospráv umožnil převrat v listopadu 1989. Zrušeny byly zákonem České národní rady č. 367/1990 Sb., ze dne 4. září 1990, o obcích (obecní zřízení). Zákon upravoval veškeré právně dané aspekty fungování obce a jejích orgánů (postavení obce, orgány obce, působnosti). Zákon nabyl účinnosti 24. listopadu 1990, tedy v den prvních voleb do obecních zastupitelstev. Ten byl v roce 2000 nahrazen novým zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení), v rámci správní reformy, která následně přinesla zřízení krajských úřadů a k 31. prosince 2002 zrušení okresních úřadů. Tento krok doprovázelo přenesení výkonu státní správy na obce. Díky reformě veřejné správy se město Dvůr Králové nad Labem stalo obcí s rozšířenou působností pro dalších 27 obcí. Má dvojí působnost – přenesenou a samostatnou.

Návrat k demokratickým principům umožňuje občanům participovat na veřejném životě. K tradičním projevům patří účast ve volbách, členství v politických stranách nebo zapojení do volebních a dalších činností politických stran a hnutí atd. Za posledních třicet let zájem o tento projev participace mezi občany slábně, a naopak sílí zájem o občanskou participaci. Ta spočívá v zapojování občanů do různých oblastí veřejného života v jednotlivých obcích. Participace se v dnešní době stává komunikačním nástrojem, který propojuje politiky, úředníky ve státní a veřejné správě, neziskové organizace a občany (Bernard, 2011, s. 39). Dnes je již běžné zapojování občanů během přípravy územních plánů, strategických dokumentů obce, komunitních plánů nebo veřejných projednávání při přípravě zásadních projektů obcí.

Silným nástrojem pro občany je místní referendum, které umožňuje občanům rozhodovat téměř ve všech oblastech samostatné působnosti obce. Dnes poměrně hojně využívaným nástrojem participace je petice. Často k ní občané přistupují v souvislosti s realizací investičních a rozvojových aktivit dané obce. Takové projekty většinou přináší obavy, že dojde ke zhoršení kvality života v dotčené lokalitě, což může pramenit

z nedostatečné komunikace zúčastněných aktérů. Pokud se nepodaří nedůvěru překonat, může dojít až k zablokování plánovaného projektu. Právě zapojování občanů do rozhodování je jedním z možných způsobů k překonání nedůvěry k věcem veřejným. Velký prostor pro komunikaci s veřejností dávají informační a komunikační technologie. K běžným standardům dnes patří, že obce provozují webové stránky, přidávají se facebookové profily nebo mobilní aplikace. Některé obce pro své občany vydávají tištěná periodika.

Novým participativním nástrojem, který byl v České republice poprvé zaveden do praxe v roce 2014, je participativní rozpočet. Jedná se o nástroj, jehož prostřednictvím občané přímo rozhodují o tom, jak využít část veřejného rozpočtu. Díky tomuto nástroji mohou sami podávat návrhy na přerozdělení alokovaných veřejných zdrojů, diskutovat o návrzích a následně hlasováním rozhodnout, který projekt bude realizován. Město Dvůr Králové nad Labem je zatím jedinou obcí v Královéhradeckém kraji, která projekt participativního rozpočtu spustila.

Diplomová práce se zaměřuje na implementaci participativního rozpočtování ve městě Dvůr Králové nad Labem. Objasňuje úlohu participativního rozpočtování v široké oblasti občanské participace na místní úrovni, dále zhodnocuje přínosy i limity tohoto nástroje. Kromě toho analyzuje fáze procesu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem, které jsou proces přípravy, realizace, vyhodnocení a implementace.

Teoretická část diplomové práce shrnuje dosavadní znalosti k určenému tématu. Součástí je také stručná definice základních pojmů souvisejících s řešeným tématem. Velká pozornost je věnovaná občanské participaci a vlastnímu participativnímu rozpočtování v podmínkách České republiky.

Praktická část začíná představením města Dvůr Králové nad Labem prostřednictvím sociodemografických údajů. Velký prostor je věnován politickému vývoji ve městě po sametové revoluci v roce 1989. Zásadní pro praktickou část práce je vlastní výzkum, který je realizován polostrukturovanými rozhovory s aktéry, kteří se podíleli na přípravě procesu, a dále s navrhovateli konkrétních projektů do participativního rozpočtu. Výzkum je doplněn daty z dotazníkového šetření a z rozboru dostupných dokumentů.

Závěr diplomové práce věnované participativnímu rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem obsahuje shrnutí všech částí výzkumu. Při teoretickém rozpracování východisek bylo konstatováno, že participativní rozpočtování je flexibilní model. Vliv na implementaci modelu mají různé podmínky, díky kterým dochází k modifikaci tohoto modelu. Také bylo

poukázáno na skutečnost, že samotná definice participativního rozpočtu neobsahuje žádná kritéria, která se musí při realizaci splnit. To v praxi může způsobit, že se určité postupy prezentují jako participativní rozpočet, přestože nemají s tímto procesem nic společného (Zapletalová, Soukup, Šladin, 2020, s. 187–188). Výzkum ukazuje, že participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem prošel fází přípravy, realizace, vyhodnocení i implementace. Určité rezervy ukazuje právě v procesu implementace. Výzkum dokazuje, že proces participativního rozpočtu dokáže občany vtáhnout do rozhodování. Současně ukazuje limity procesu především v omezené části, která je k realizaci participativního rozpočtu města Dvora Králové nad Labem vyčleněna.

2 Cíl práce a metodika

Diplomová práce se zaměřuje na implementaci participativního rozpočtování ve Dvoře Králové nad Labem. Jejím cílem je objasnit úlohu participativního rozpočtování v široké oblasti občanské participace na místní úrovni, dále zhodnotit přínosy i limity tohoto nástroje. Participativní rozpočet je postup, který umožňuje občanům města rozhodovat, na co budou vynaloženy finanční prostředky vyčleněné v rozpočtu obce za přesně definovaných podmínek. Cílem tedy je analyzovat fáze procesu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. Jsou to procesy přípravy, realizace, vyhodnocení a implementace.

Práce má charakter případové studie. Data se získávají studiem dokumentů a polostrukturovaných rozhovorů s regionálními aktéry.

Teoreticky se práce opírá o studii „Praxe participativních rozpočtů v České republice. Případová studie obce s rozšířenou působností Semily“ (Zapletalová, Soukup, Šaladin, 2020), která se zabývá procesem implementace nástroje participativního rozpočtování v obcích na území České republiky.

Metodika práce se opírá o pět kritérií Yvese Sintomera (2012, s. 3–4), která musí daný postup splnit, aby se jednalo o participativní rozpočet: rozhoduje se o konkrétních financích nebo rozpočtu, probíhá na území obce s rozhodovacími pravomocemi, pravidelně se opakuje, zahrnuje formu spolurozhodování veřejnosti, vyžaduje se určitá míra odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu.

První kritérium posuzuje, zda samosprávy vyčleňují objem finančních prostředků, který je určen výhradně pro participativní rozpočet. Druhé kritérium posuzuje, zda je do procesu zapojena obec nebo její část s volenými orgány a finančními zdroji. Třetí kritérium posuzuje, zda se proces pravidelně opakuje. Za participativní proces nelze považovat jednorázovou událost např. referendum. Důležité je čtvrté kritérium, které klade důraz na veřejnou debatu. Proces musí zahrnovat nějakou formu veřejné debaty. Pozvání na jednání zastupitelstva při projednávání rozpočtu nestačí. Klíčová je vzájemná debata občanů. Poslední kritérium je míra zodpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu. Zdůrazňuje se zpětná vazba navrhovatelům, zda jejich návrhy byly přijaty či nikoliv. Prostřednictvím setkání, webových stránek nebo jiných kanálů by realizátor měl sdílet informace o jednotlivých fázích procesu participativního rozpočtu (Sintomer et al., 2012, s. 3–4).

V první etapě je provedena analýza dokumentů. Mezi analyzované dokumenty patří především pravidla participativního rozpočtu schválená Radou města Dvůr Králové nad Labem v roce 2021 a v roce 2022.

V této etapě práce proběhne výběr vhodných respondentů pro polostrukturované rozhovory. Výběr respondentů je účelový a jsou pro něj zvolena následující kritéria: 1. klíčoví aktéři, kteří se podíleli na formování podoby participativního rozpočtu, 2. navrhovatelé projektů do participativního rozpočtu.

Respondenti v práci nejsou označováni jmény, ale každému je přiděleno číslo a k němu je přiřazena pracovní pozice, příslušnost k politické straně nebo navrhovatel projektu. Jedná se o dvě skupiny respondentů. V jedné skupině jsou zastoupeni lidé, kteří se podíleli na přípravě participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. Jsou to respondenti 1–6. V druhé skupině jsou zastoupeni lidé, kteří se aktivně zapojili do procesu participativního rozpočtu, tedy podali svůj projekt. Bude se jednat o respondenty 7–10.

Přehled respondentů:

- respondent 1: šéfredaktorka Novin královédvorské radnice, tisková mluvčí a koordinátorka participativního rozpočtu
- respondent 2: šéfredaktor webových stránek města www.mudk.cz, redaktor Novin královédvorské radnice
- respondent 3: tajemník městského úřadu,
- respondent 4: vedoucí odboru rozvoje, investic a správy majetku,
- respondent 5: starosta města, hnutí ANO 2011,
- respondent 6: opoziční zastupitelka, DKoalice,
- respondent 7: opoziční zastupitelka, DKoalice, navrhovatelka projektu,
- respondent 8: občan města, navrhovatel projektu,
- respondent 9: občan města, navrhovatel projektu,
- respondent 10: občanka města, aktivní členka spolku s názvem Spolek pro Dvorek, navrhovatelka projektu.

Ve druhé etapě se pro každou skupinu respondentů připraví rozdílné okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory. Ty proběhnou na přelomu roku 2022 a 2023. Rozhovory budou se souhlasem respondentů zaznamenány na diktafon a zároveň budou v průběhu pořizovány poznámky. Přepisy celých rozhovorů nejsou součástí práce, zůstanou v podobě zvukového záznamu v archivu autorky práce. Data z rozhovorů jsou zásadní pro analýzu jednotlivých fází procesu. Pro získání doplňujících informací hlavně k procesu hodnocení je

připraven jednoduchý online dotazník. Po dohodě s koordinátorkou participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem bude zveřejněn v době hlasování o návrzích druhého ročníku participativního rozpočtu, které proběhne na podzim roku 2022. Výsledkem analýzy je zhodnocení přínosů a limitů participativního rozpočtování pro město Dvůr Králové nad Labem.

3 Teoretická východiska

3.1 Obecní zřízení

3.1.1 Obecní samospráva

Podle platného zákona o obcích (§ 1 a § 2 zákona č. 128/2000 Sb.) je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.

V zákoně najdeme také různá pojmenování základních jednotek samosprávy. V České republice rozlišujeme obce, města, městysy a statutární města (území se může členit na městské obvody nebo městské části). Zcela výjimečné postavení má hlavní město Praha, které je zároveň vyšším územně správním celkem a jeho postavení upravuje zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Přenesení výkonu státní správy ve větším rozsahu na obce souvisí s reformou veřejné správy. Nejprve byly zřízeny krajské úřady (2000) a následně byly zrušeny okresní úřady, a to k 31. prosinci 2002. Jejich pravomoci byly rozděleny mezi krajské úřady a větší obce.

Balík (2009, s. 24n) rozlišuje podle míry přenesené působnosti osm kategorií obcí: „*všechny obce (někdy též obce I, stupně přenesené působnosti), obce s matričním úřadem, obce se stavebním úřadem, obce s pověřeným obecním úřadem (taková obec je současně také obcí s matričním a stavebním úřadem, označují se též jako obce II. stupně přenesené působnosti), obce s rozšířenou působností (taková obec je současně i obcí s pověřeným obecním úřadem, též obce III. stupně přenesené působnosti), statutární města, hlavní město Praha.*“

V České republice tedy obce mají dvojí působnost – přenesenou a samostatnou. Záležitosti patřící do samostatné působnosti obce jsou popsány v Hlavě II zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

Do samostatné působnosti patří např.: hospodaření obce (hospodaření s finančními prostředky, s movitým a nemovitým majetkem), zřizuje právnické osoby a organizační složky, zřizuje obecní polici, vydává obecně závazné vyhlášky, vyhláší místní referendum

nebo spolupracuje s jinými obcemi. Záležitosti patřící do přenesené působnosti jsou specifikovány v Hlavě III zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce; dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány města jsou rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města. Městys je samostatně spravován zastupitelstvem městyse; dalšími orgány městyse jsou rada městyse, starosta, úřad městyse a zvláštní orgány městyse.

Zvláštním typem obcí jsou statutární města, která mohou svá území členit na městské obvody nebo městské části s vlastními volenými orgány. Statutární město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány statutárního města jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Městský obvod územně členěného statutárního města je spravován zastupitelstvem městského obvodu; dalšími orgány městského obvodu jsou rada městského obvodu, starosta, úřad městského obvodu a zvláštní orgány městského obvodu. Městská část územně členěného statutárního města je spravována zastupitelstvem městské části; dalšími orgány městské části jsou rada městské části, starosta, úřad městské části a zvláštní orgány městské části (§ 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích).

3.1.2 Zastupitelstvo

Zastupitelstvo obce je základním orgánem samosprávy a o jeho členech rozhodují občané v obecních volbách. Je tedy složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví zastupitelstvo obce nejpozději do 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstva v obce. Zastupitelstvo obce při stanovení počtu členů zastupitelstva obce přihledne zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Rozhodující pro stanovení počtu členů zastupitelstva obce je počet obyvatel obce k 1. lednu roku, v němž se konají volby.

Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením; ke zvolení dojde ukončením hlasování. Člen zastupitelstva obce vykonává svůj mandát osobně a v souladu se svým slibem a není přitom vázán žádnými příkazy.

Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce. Podle § 35 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním

zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon. Podle § 84 odst. 2 je zastupitelstvu vyhrazeno např.: schvalovat program rozvoje obce, schvalovat rozpočet obce, závěrečný účet obce a účetní závěrku obce sestavenou k rozvahovému dni, zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy obce, zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce, schvalovat jejich zřizovací listiny, rozhodovat o založení nebo rušení právnických osob, schvalovat jejich zakladatelské listiny, společenské smlouvy, zakládací smlouvy a stanovy a rozhodovat o účasti v již založených právnických osobách, delegovat zástupce obce na valnou hromadu obchodních společností, v nichž má obec majetkovou účast, navrhopvat zástupce obce do ostatních orgánů obchodních společností, v nichž má obec majetkovou účast, a navrhopvat jejich odvolání; to neplatí, rozhoduje-li rada obce ve věcech jediného společníka obchodní společnosti podle § 102 odst. 2 písm. c), vydávat obecně závazné vyhlášky obce, rozhodovat o vyhlášení místního referenda, navrhopvat změny katastrálních území uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí, určovat funkce, pro které budou členové zastupitelstva obce uvolněni, zřizovat a rušit výbory, volit jejich předsedy a další členy a odvolávat je z funkce, volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarosty a další členy rady obce (radní) a odvolávat je z funkce, stanovit počet členů rady obce atd.

Není-li zřízena rada obce, vydává nařízení obce zastupitelstvo. Dále je zastupitelstvu obce vyhrazeno rozhodování o majetkoprávních záležitostech. Podrobně kompetence popisuje § 85 zákona o obcích.

K platnému usnesení zastupitelstva obce, rozhodnutí nebo volbě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Je schopno usnášet se, je-li přítomna nadpoloviční většina všech členů. Schází se podle potřeby obce, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Zasedání zastupitelstva obce je veřejné. O průběhu zasedání zastupitelstva se pořizuje zápis, který podepisuje starosta nebo místostarosta a určení ověřovatelé. V zápise se vždy uvede počet přítomných členů zastupitelstva obce, schválený pořad jednání zastupitelstva obce, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis, který je nutno pořídit do 10 dnů po skončení zasedání, musí být uložen na obecním úřadu k nahlédnutí. O námitkách člena zastupitelstva obce proti zápisu rozhodne nejbližší zasedání zastupitelstva obce (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích).

3.1.3 Rada

Také rada, jako výkonný orgán obce v oblasti samostatné působnosti obce, je ukotvena v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích. Je to orgán, který se ze své činnosti zodpovídá zastupitelstvu.

Radu obce tvoří starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady obce je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se nevolí v obcích, kde zastupitelstvo obce má méně než 15 členů. V obci, kde se rada obce nevolí, vykonává její pravomoc starosta, nestanoví-li zákon jinak (§ 102 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích).

Zákon nestanovuje frekvenci scházení rady, svolává ji starosta podle potřeby. Schůze jsou neveřejné. Rada obce je usnášení schopná, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů. K platnému usnesení nebo rozhodnutí je k souhlasu nutná opět nadpoloviční většina všech jejích členů.

Rada obce pořizuje ze své schůze zápis, který podepisuje starosta spolu s místostarostou nebo jiným radním. Zápis musí být pořízen do 7 dnů od jejího konání.

Podle § 102 odst. 2 je radě obce vyhrazeno např.: zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce, plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce, s výjimkou obecní policie, úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu obce, rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti, vydávat nařízení obce, projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce, stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu, na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem, zřizovat a zrušovat podle potřeby komise rady obce, jmenovat a odvolávat z funkce jejich předsedy a členy atd.

Rada obce vykonává své pravomoci podle tohoto zákona i po ukončení funkčního období zastupitelstva obce až do zvolení nové rady obce nebo do zvolení starosty obce v případě, že se rada obce nevolí (§ 99 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích).

3.1.4 Starosta

Lidé v praxi přisuzují starostům rozsáhlé pravomoci. Reálné postavení starosty velmi výstižně popisuje Stanislav Balík (2009, s. 74). Starosta je nejviditelnějším orgánem obce. Zastupuje obec navenek, ale sám o sobě nemá mnoho pravomocí. Jeho post nemá totiž povahu statutárního orgánu, je součástí rady. Vzhledem k tomu, že není statutárním orgánem, musí většinu jeho úkonů nejprve schválit zastupitelstvo nebo rada. V opačném případě jsou neplatné, a starosta se dokonce vystavuje nebezpečí trestního stíhání.

Starostu a místostarostu (místostarosty) volí do funkcí zastupitelstvo obce z řad svých členů. Starosta a místostarosta musí být občanem České republiky. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce. Podle § 103 odst. 4. zákona č. 128/2000 Sb. starosta: odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok, plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, pokud není v obci tajemník obecního úřadu, vedoucí odboru jmenuje, odvolává a stanoví jim plat, jen není-li zřízena rada obce, může po projednání s ředitelem krajského úřadu svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech, může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce, zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu, rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce, plní další úkoly stanovené tímto zákonem a zvláštními zákony, plní obdobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů vůči uvolněným členům zastupitelstva a tajemníkovi obecního úřadu.

K nejvýraznějším kompetencím starosty patří řízení zasedání zastupitelstva a rady obce. Podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva obce a zápis z jednání rady obce. V případě, že je starosta ze své funkce odvolán nebo se funkce vzdal a není-li současně zvolen nový starosta, vykonává jeho pravomoc až do zvolení starosty místostarosta, kterého určilo zastupitelstvo obce k zastupování starosty. Neurčilo-li zastupitelstvo obce místostarostu k zastupování starosty nebo byl-li tento místostarosta z funkce odvolán nebo se funkce vzdal současně se starostou, pověří zastupitelstvo obce výkonem pravomocí starosty některého z členů zastupitelstva obce. Starosta obce je volen na čtyři roky, ale možnosti jeho zvolení nejsou omezené. Jsou obce, kde starosta svůj úřad vykonává již řadu volebních období po sobě (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích).

3.1.5 Obecní úřad

Obecní úřad tvoří starosta, místostarosta (místostarostové), tajemník obecního úřadu, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. V čele obecního úřadu je starosta. Rada obce může zřídit pro jednotlivé úseky činnosti obecního úřadu odbory a oddělení, v nichž jsou začleněni zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Dle § 109 odst. 3 zákona o obcích obecní úřad: a) v oblasti samostatné působnosti: 1. plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo obce nebo rada obce, 2. pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti, 3. rozhoduje v případech stanovených tímto nebo zvláštním zákonem; b) vykonává přenesenou působnost podle § 61 odst. 1 písm. a) s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu obce.

V obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností (tzv. obce II. a III. stupně) se zřizuje povinně funkce tajemníka, který je zaměstnancem obce. Ostatní obce mohou zřídit funkci tajemníka obecního úřadu. Tajemník je odpovědný starostovi obce za plnění úkolů v obou působnostech obce. Zúčastňuje se také zasedání zastupitelstva a rady obce s hlasem poradním (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích).

3.2 Regionální rozvoj

Definice pojmu „regionální rozvoj“ není zatím striktně vymezena. Příklady vysvětlení tohoto pojmu uvádí ve své práci např. Marek Pavlík (Pavlík a kol., 2016, s. 13–14).

Asi nejkomplexněji regionální rozvoj definuje Strategie regionálního rozvoje na období 2007–2013 (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006, s. 7): *„Pojmem regionální rozvoj rozumíme růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a odstraňování, popřípadě zmírňování regionálních disparit.“* Regionem, dle zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, se rozumí územní celek, vymezený územními obvody krajů a obcí. Dle § 3 zmíněného zákona je cílem podpory regionálního rozvoje zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území České republiky se zřetelem na kvalitu života a životní prostředí, přispět ke snižování regionálních rozdílů a zároveň umožnit využití místního potenciálu pro zvýšení hospodářské a sociální úrovně jednotlivých regionů. Oblasti podpory regionálního rozvoje na úrovni České republiky podrobněji vymezí strategie regionálního rozvoje České republiky a na úrovni kraje strategie

rozvoje územního obvodu kraje. Strategie regionálního rozvoje a strategie rozvoje územních obvodů krajů jsou zpracovávány s platností pro programové období Evropské unie.

Aktuální Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (dále jen SRR21+) definuje hlavní cíle regionální politiky státu na období let 2021–2027. Základním principem SRR21+ je rozdělení území České republiky do pěti územních dimenzí: metropole, regionální centra, strukturálně postižené kraje, hospodářsky a sociálně ohrožená území (Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, 2020, s. 6–8).

Územní dimenze se mohou vzájemně prolínat. Např. město Dvůr Králové nad Labem je regionální centrum vyššího řádu a zároveň správní obvod ORP Dvůr Králové nad Labem patří mezi hospodářsky a sociálně ohrožená území (dále HSOÚ).

Pro jednotlivá území SRR21+ stanovuje rozvojové cíle a zásady pro přípravu regionálních programů. Je také základem pro nastavení čerpání finančních prostředků z evropských fondů a také zahrnuje tematické zaměření národních dotačních titulů. Přesný obsah strategie regionálního rozvoje definuje § 6 zákona o podpoře regionálního rozvoje.

Dle § 14 odst. 4 zákona č. 248/2000 Sb. mají obce povinnost spolupracovat s krajem, na jehož území se nachází, při přípravě a realizaci strategie rozvoje územního obvodu kraje, v souladu s místními podmínkami a rozvojovými dokumenty samostatně nebo ve spolupráci s jinými obcemi zabezpečuje nebo podporuje aktivity zaměřené na rozvoj územního obvodu obce. Obecní úřad obce s rozšířenou působností v přenesené působnosti spolupracuje s krajem při přípravě a hodnocení realizace strategie rozvoje územního obvodu kraje a s Ministerstvem pro místní rozvoj při přípravě a hodnocení realizace Strategie regionálního rozvoje.

Také obce mají zájem rozvíjet svá území. Usilují o ekonomickou stabilitu, zajištění kvalitního prostředí nebo zvýšení kvality života občanů. Při všech aktivitách dbají na veřejný zájem. Jak bylo zmíněno výše, rozvoj území závisí na schopnosti lokálních nebo regionálních společenství definovat priority a strategie. Dle Kadeřábkové a Pekové (2012) by rozvojové aktivity měly být nastaveny tak, aby přinášely např. větší daňovou výtěžnost, zvyšování příjmů obyvatel a samospráv, zásadní je také růst soukromého sektoru umístění v dané oblasti. Rozvoj území se neobejde bez kvalitních veřejných služeb, technické i občanské infrastruktury. Zásadní je také navyšování bytového fondu nebo růst zaměstnanosti (Kadeřábková, Peková, 2012, s. 36–37).

Klíčovým procesem rozvoje obcí je plánování, tj. výběr cílů, úkolů a činností potřebných k dosažení rozvoje území. To se realizuje prostřednictvím tvorby strategických

plánů rozvoje obcí, měst nebo regionů. Rozvojové dokumenty identifikují regionální problémy a zároveň rozvojových možností, dále navrhuji cíle a aktivity k dosažení využití potenciálu obce. Májí dvě zásadní části – analytickou a návrhovou. Pro tvorbu strategických dokumentů je také k dispozici „Metodika tvorby programu rozvoje obce“, kterou připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (Metodika tvorby programu rozvoje obce, 2014).

Tvorba strategického dokumentu obce je velkou příležitostí pro zapojení veřejnosti. Sice není způsob zapojení veřejnosti zákonem specifikován, ale pro kvalitu dokumentu je zásadní. M. Pavlík pokládá zapojení veřejnosti za klíčový faktor úspěšného plánování regionálního rozvoje (Pavlík a kol., 2016, s. 203–205).

Kadeřábková a Peková (2012) se domnívají, že zpracování strategických plánů rozvoje přímo vyžaduje zapojení veřejnosti. Tvorbu takového dokumentu vidí jako náročný proces, na který je potřeba vyčlenit lidské i finanční kapacity. Pokud chceme docílit efektivního zapojení veřejnosti, je nutné celý proces pečlivě naplánovat (Kadeřábková, Peková (2012, s. 110–111).

3.3 Občanská participace

3.3.1 Politická a nepolitická participace

Stále častěji se v různých souvislostech objevuje slovo „participace“. Pochází z latinského obratu „partem capere“ (mít podíl). K termínu existuje řada definic. Ale obecně se dá říci, že participovat na něčem znamená účastnit se něčeho, podílet se na něčem nebo něco sdílet.

Velmi často je zmiňován přístup, který v procesu participace vidí mechanismus redistribuce moci mezi elitami a občany. Sherry Arnstein poukazuje na souvislost mezi úrovněmi redistribuce moci a úrovněmi participace. Jednotlivé úrovně sestavila do osmistupňového participačního žebříku, kde každá vyšší příčka znamená větší zapojení do participace – 1. Manipulation (manipulace), 2. Therapy (náprava), 3. Informing (informování), 4. Consultation (konzultace), 5. Placation (umístování), 6. Partnership (partnerství), 7. Delegated power (delegování moci), 8. Citizen control (občanská správa) (Arnstein, 1969, s. 217).

Podle Bernarda lze participaci chápat jako míru vlivu, který občané mohou uplatnit pro ovlivňování ve veřejné správě. *„Vyšší míru participace pak lze definovat jako změnu v rozložení moci ve společnosti. Moc se přesouvá z politických a správních institucí do rukou*

občanů, či přesněji řečeno, dochází k vyrovnávání mocenského rozdílu mezi občany a úřady.“ (Bernard, 2011, s. 37)

K tradičním patří účast ve volbách, členství v politických stranách nebo zapojení do volebních a dalších činností politických stran a hnutí atd. Velice důležitá je občanská participace, která spočívá v zapojení občanů do různých oblastí veřejného života v jednotlivých obcích, ale může přinášet i určitá úskalí. Podpora participace, zapojování občanů do rozhodování (Bernard, 2011, s. 39) *„může zvyšovat legitimitu přijatých rozhodnutí a redukovat potenciální odpor při realizaci. Na druhé straně vysoká míra participace přináší i rizika. Zapojení nevolených aktérů se objevuje problém odpovědnosti za konkrétní rozhodnutí. Může také docházet k prodloužení rozhodovacího procesu a odkládání realizace.“*

Participace se v dnešní době stává nástrojem, který propojuje politiky, úředníky ve státní a veřejné správě, organizace a občany. Participace je jedním z nástrojů budování důvěry veřejnosti k politikům a institucím. Velký vliv sehrál vstup ČR do EU a její tlak na změnu institucionálních pravidel. Zasazení participativních procesů do mezinárodního kontextu se věnuje Jana Miléřová ve své přehledové studii (Glopolis, 2020, s. 7–10).

Požadavek zapojení občanů a dalších aktérů do veřejných rozhodovacích procesů je obsažen v řadě mezinárodních dokumentů. Je také deklarován Vládou ČR. Náš právní řád však termín „participace“ nezná, ale i tak garantuje možnost politické participace občanů, vymezuje jejich institucionalizované formy a vytváří pro ni předpoklady. Podrobně se tématu věnuje např. Michal Ilnér (2011) nebo Pavel Míčka (Agora CE, 2016c).

Listina základních práv a svobod v Hlavě druhé, v oddílu Politická práva, garantuje svobodu projevu, právo na informace, petiční právo, právo občanů se shromažďovat, rovný přístup občanů k voleným veřejným funkcím, volební právo a v čl. 21 právo občanů podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců (ústavní zákon č. 2/1993 Sb.).

Ústava České republiky v Hlavě první v Základním ustanovení v Článku 2 je ustanoveno, že lid je zdrojem veškeré státní moci, a v Článku 8 zaručuje samosprávu územních samosprávných celků (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.).

Také zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, předpokládá participaci občanů v lokální politice. V § 1 se uvádí, že obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů a dále v § 16 odst. 2 garantuje občanům obcí, kteří dosáhli 18 let, následující práva: volit a být volen do zastupitelstva obce za podmínek stanovených zvláštním zákonem,

hlasovat v místním referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem, vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem, vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce, nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy, požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce; je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů, podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty; orgány obce je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů. Dle zmíněného zákona se mohou občané obce, kteří nejsou zastupiteli, účastnit řešení lokálních problémů jako členové orgánů zastupitelstva obce a rady. Tedy výborů, které zřizuje zastupitelstvo obce, nebo komisí, které jmenuje rada obce (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích).

Nejdůležitější formou politické participace občanů na místní úrovni, je účast ve volbách do zastupitelstev obcí. Ty upravuje zákona č. 491/2001, o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Zásadní jsou § 4 a § 5 zákona které stanoví, kdo má právo volit a za jakých podmínek může být občan zvolen do zastupitelstva obce. Další zásadní formou politické participace občanů na obecní úrovni je místní referendum. Řídí se zákon č. 22/2004, o místním referendu a o změně některých zákonů. Organizace referenda je velice náročná, ale platné rozhodnutí v místním referendu je pro obec závazné a neexistuje proti němu opravný prostředek. Podrobně se politické participaci věnují např. Čmejrek et al. (2010), Balík (2009), Čmejrek (2009).

Tento přehled ukázal, že právní řád poskytuje prostor pro politickou participaci občanů na místní úrovni. Ale určitě by bylo dobré tento prostor pro zapojení občanů dále rozšiřovat. Ilner (2011, s. 35) vidí možnosti rozšíření např. právním zakotvením konzultací s občany, které by mohly obecní orgány využít při rozhodování v závažných záležitostech obce. Byl by to určitý signál, že o je hlas občana zájem i mimo čas voleb. Zároveň by veřejná správa měla prostor připravit stabilní postupy a nástroje participace.

Autoři Čmejrek, Bubeníček a Čopík ve své práci uvádí, že participace občanů na lokální úrovni bývá zkoumána ve třech rovinách. První představuje účast ve volbách. Druhá zahrnuje další formy politické participace, např. členství v politických stranách, zapojení do

volebních a dalších aktivit politických stran, zapojení do diskusí na politických fórech apod. Třetí rovina není přímo spojena s politickým rozhodováním, ale může ho zásadně ovlivnit. Jedná se o zapojení občanů do různých oblastí veřejného života v obci (Čmejrek et al., 2010, s. 77).

Podle Kadeřábkové a Pekové (2012, s. 156) můžeme participaci také chápat jako jednání zaměřené na prosperitu celku. V úzkém slova smyslu jako přímou účast občanů na správě věcí veřejných. Participace občanů se projevuje v účasti ve volbách, ve správních radách, v komisích obcí, účasti na jednáních zastupitelstva. Zásadní je také zapojování během zpracování územních plánů, strategií rozvoje a programů a plánovacích dokumentů.

Pavel Mička a Pavol Frič pracují s pojmem občanská společnost, kterou tvoří aktivní občané, kteří dobrovolně participují na správě věcí veřejných. Používání participace se pohybuje mezi dvěma vzdálenými póly. První představuje jeho nejužší pojetí určitého ovlivňování veřejného rozhodování občanů. Druhý pól tvoří široké pojetí, „*keré participaci více vztahuje k roli aktivního občana ve společnosti (ve veřejném prostoru, a to často bez přímého zapojení s rozhodovacími procedurami a strukturami.*“ (Mička, Frič, 2016, s. 87)

3.3.2 Volby

Volby patří k základním pilířům zastupitelské demokracie. Dávají občanům možnost výběru mezi jednotlivými politickými subjekty s určitým volebním programem a tím ovlivnit složení politických a správních orgánů. Úkolem voleb je zjistit politické rozložení sil a aktuální priority občanů (Čmejrek et al., 2010, s. 51).

Pro participaci na lokálním politickém procesu jsou zásadní volby do zastupitelstev obcí, které upravuje zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Konají se na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení.

Dle zákona má právo volit (aktivní volební právo) do zastupitelstva obce občan ČR, který je v obci přihlášen k pobytu a dosáhl věku nejméně 18 let. Volební právo má rovněž občan jiného státu, který dosáhl věku 18 let a je v obci přihlášen k trvalému pobytu, jemuž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv. Podobně je upraveno i právo být volen (pasivní volební právo).

Obec tvoří jeden volební obvod, ale v pravomoci zastupitelstva je vytvořit více volebních obvodů. V případě komunálních voleb se užívá forma otevřené kandidátní listiny. Volič má možnost hlasovat pro jednu kandidátní listinu nebo kombinovat hlasování pro kandidáty z různých kandidátních listin. Volič má k dispozici vícenásobný hlas. To znamená, že volič může volit tolik kandidátů, kolik je členů zastupitelstva napříč volebními stranami. Volič má možnost pouze jednu volební stranu. Oba postupy je možné různě kombinovat. Ve volbách do zastupitelstev obcí platí uzavírací klauzule ve výši 5 %. V případě obecních voleb se ještě upravuje, přihlíží se k počtu kandidátů na kandidátní listině a k podobě lokálního stranického systému. Ve volbách do zastupitelstev obcí se používá d'Hondtova volební formule, což je jedna z metod přepočtu hlasů voličů na mandáty (Čmejrek et al., 2010, s. 54–64).

S volbami je úzce spjatá další forma politické participace, a to členství v politických stranách a hnutích. Zde se sdružují politicky aktivní občané, kteří sdílejí společné názory, postoje a cíle. Ve volbách se strany snaží získat co největší podíl na moci a ve veřejné správě, hájí tím zájem svých stoupenců a uskutečňují jejich cíle (Čmejrek et al., 2010, s. 65).

Detailně se participací občanů na veřejném životě venkovských obcí zabývá práce Jaroslava Čmejřka (2009). Dokumentuje grantový výzkum, který cílí na obce do 2 000 obyvatel. Obsahuje také případové studie obcí Bohuslavice nad Metují, Brtnice, Dolní Roveň, Doubice, Lánov, Straky a Úholičky. Výzkum např. prokázal velkou pestrost lokálních politických systémů v těchto obcích. Kromě politických stran vstupují do volebního boje také sdružení nezávislých kandidátů. Dále prokázal, že v lokálních politických systémech zpravidla existují, ve srovnání s parlamentní úrovní, neúplná spektra politických stran a v nejmenších obcích nejsou často žádné, působí tam pouze sdružení nezávislých. Z výzkumu také vzešla doporučení k volebnímu systému zákonu o obcích č. 128/2000 Sb. (Čmejrek, 2009, s. 37–38).

Volby jsou tradičním konvenčním nástrojem politické participace a účast ve volbách je podmínkou pro úspěšné fungování celého systému. Pavel Mička a Pavol Frič (2016) ve své práci uvádí, že údaje o volební účasti od roku 1989 potvrzují dělení na volby prvního a druhého řádu. Za volby prvního řádu považují volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, o které mají voliči největší zájem. Ostatní typy voleb už tak velký zájem mezi voliči nevzbuzují (Mička, Frič, 2016, s. 91).

Dále konstatují, že si občané nemyslí, že účastí ve volbách by měly být vyčerpány jejich možnosti podílet se na veřejném životě. Což dokládá interpretace výzkumu z roku

2008, který realizovalo CESES¹. Z výzkumu vyplynulo, že 74 % respondentů věří, že účast ve volbách nestačí a lidé by měli ovlivňovat rozhodování politiků průběžně. Jen 8 % respondentů se domnívalo, že má možnost ovlivňovat celostátní problémy. Necelá třetina (30 %) respondentů uvedla, že má vliv dosáhnout svých oprávněných požadavků. Za to ve svých obcích se občané cítili kompetentně a 43 % dotázaných pozitivně hodnotilo možnost ovlivňovat řešení problémů (Mička, Frič, 2016, s. 94–95).

K podobným závěrům dospěl i další výzkum FF UK v Praze v letech 1992–2006 ve městech Český Krumlov, Blatná a Velké Meziříčí (Čermák, Stachová, 2007). To má za následek, že účast občanů na aktivitách politických stran dlouhodobě klesá a stoupá jejich inklinace k občanskému sektoru, např. sportovní kluby, zájmová sdružení atd. (Mička, Frič, 2016, s. 96).

Důvody nízkého počtu členů v českých politických stranách se zabývá také stať Lukáše Linka a Štěpána Pecháčka (2005). Situace ve stranách, o kterých se práce zmiňuje, je dnes úplně jiná, ale závěry, ke kterým autoři dospěli, jsou platnější než před lety. Patří mezi ně např. konstatování, že členská základna politických stran se zmenšuje, a tento problém je výrazný hlavně na komunální úrovni (Linek, Pecháček, 2005, s. 75–76).

3.3.3 Místní referendum

Místní referendum je v současné době jediným nástrojem přímé demokracie a je upraveno zákonem č. 22/2004 Sb., o místním referendu. Občané mohou v místním referendu rozhodovat o všech oblastech samostatné působnosti obce kromě místních poplatků, rozpočtu, o zřízení nebo zrušení orgánů obce, věcí v rozporu s právními předpisy, záležitostmi podléhajícím zvláštnímu řízení, uzavření veřejnoprávních smluv k výkonu přenesené působnosti, schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky obce a věcí, o nichž se referendum konalo v posledních 24 měsících. Referendum se dle § 8 může konat, pokud se na tom usnese zastupitelstvo obce nebo přípravný výbor podá návrh na konání místního referenda a zastupitelstvo obce rozhodne o jeho vyhlášení. Návrh přípravného výboru může být podán, pokud jej podpořilo svým podpisem alespoň: v obci do 3 000 obyvatel to je 30 %, do 20 000 obyvatel 20 %, do 200 000 obyvatel 10 %, nad 200 000 obyvatel 6 % oprávněných osob (zákon č. 22/2004 Sb.).

¹Centrum pro sociální a ekonomické strategie Fakulty sociálních věd UK

Stanislav Balík uvádí (2009), že k platnosti rozhodnutí v místním referendu je třeba účasti alespoň 35 % oprávněných voličů. Rozhodnutí v místním referendu je závazné, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily, a alespoň 25 % oprávněných voličů. Jde-li o místní referendum, v němž se rozhoduje o oddělení části obce nebo o sloučení obcí, anebo o připojení obce k jiné obci, je rozhodnutí přijato, jestliže pro ně hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob, v případě oddělení, v té části obce, popřípadě částech obce, která se má oddělit, v případě sloučení obcí nebo připojení obce v té obci, ve které byl návrh přípravného výboru podán. Výsledek místního referenda je pro zastupitelstvo závazný a musí jej respektovat, pokud tak neučiní, je splněna nutná podmínka pro jeho rozpuštění (Balík, 2009, s. 80–82).

P. Mička a P. Frič (2016) vidí referendum jako participační platformu, která se nachází na pomezí konvenční a nekonvenční participace. Na jedné straně má charakter vyjádření vůle občanů a na druhé straně je často spojováno s protestním občanským chováním. Cílem je často zabránit rozhodnutí, které je občany vnímáno jako hrozba pro danou lokalitu (Mička, Frič, 2016, s. 99).

Také Zastupitelstvo města Dvůr Králové nad Labem 5. září 2013 přijalo návrh týkající se konání místního referenda. Vůbec první referendum ve Dvoře Králové nad Labem se konalo v termínu parlamentních voleb – ve dnech 25.–26. října 2013.

Iniciátorem referenda bylo vedení města. K tomuto kroku je vedly dlouholeté spory s provozovatelem vodovodní a kanalizační sítě. Nakonec město provozovateli za předčasnou ukončení smlouvy muselo zaplatit vysoké odstupné. Aby se podobná situace již nikdy neopakovala, přistoupilo vedení města k tomuto kroku. Další pohnutkou pak byl negativní vliv hazardních her, zmíněna byla i prevence kriminality mládeže a ochrana sociálně slabých obyvatel (město Dvůr Králové nad Labem, 2013). Během referenda občané odpovídali na dva dotazy (Kraus, 2013):

„1) Souhlasíte s tím, aby provozování výherních hracích přístrojů a interaktivních video loterijských terminálů vymezených zákonem o loteriích a jiných podobných hrách na území města Dvůr Králové nad Labem bylo zcela zakázáno?

2) Souhlasíte s tím, aby vodovodní a kanalizační síť města Dvůr Králové nad Labem zůstala v majetku města Dvůr Králové nad Labem a byla nadále provozována výhradně společností se 100 % majetkovým podílem města Dvůr Králové nad Labem?“

Referendum bylo úspěšné, rozhodnutí v případě 1. i 2. otázky místního referenda splnilo podmínku závaznosti.

3.3.4 Petice

Dalším silným nástrojem participace je petice (z latinského *petitio* – žádost). Náležitosti petice upravuje zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním. Tento nástroj je poměrně hojně využíván hlavně v souvislosti s realizací investičních a rozvojových aktivit obcí. Takové zásadní projekty většinou přináší obavy, že dojde ke zhoršení kvality života dané lokality. Často problémy pramení z nedostatečné komunikace mezi aktéry.

Pokud občané mají pocit, že jejich připomínky, požadavky, stížnosti nebo problémy nikdo neřeší, mají možnost vytvořit petici.

Petice sestavují hlavně fyzické osoby. K sestavení petice je možné ustavit tzv. petiční výbor, který se může skládat pouze z občanů starších 18 let. Ten pak vstupuje do jednání s příslušnými orgány. Občan nebo petiční výbor může každým způsobem, který neodporuje zákonu, vyzývat občany, aby petici svým podpisem podpořili. Musí být umožněno, aby se s obsahem petice před podpisem řádně seznámil. Dle § 5 zákona č. 85/1990 Sb. musí být petice písemná a musí být pod ní uvedeno jméno, příjmení a bydliště toho, kdo ji podává; podává-li petici petiční výbor, uvedou se jména, příjmení a bydliště všech členů výboru a jméno, příjmení a bydliště toho, kdo je oprávněn členy výboru v této věci zastupovat.

Příslušný orgán, jemuž je petice adresována, je povinen ji přijmout. Nepatří-li věc do jeho působnosti, petici do 5 dnů postoupí příslušnému orgánu a uvědomí o tom toho, kdo petici podal. Příjemce petice je povinen její obsah posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal anebo tomu, kdo zastupuje členy petičního výboru. V odpovědi uvede stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení (zákon č. 85/1990 Sb.).

V případě obcí jsou petice adresované většinou zastupitelstvu obce. Také Zastupitelstvo města Dvůr Králové nad Labem projednávalo řadu petic. Velice bouřlivou reakci vyvolal např. záměr prodeje pozemků na výstavbu bytových domů s 55 byty v lokalitě „Berlínek“. Proti záměru obyvatelé sepsali petici, ve které byl vyjádřen nesouhlas s prezentovanou výstavbou, panovala obava ze zhoršení kvality života v lokalitě, např. ze zastínění jejich nemovitostí nebo ztráty parkovacích míst (Kameníková, 2021).

Petice se projednávala na zasedání zastupitelstva 13. dubna 2021 (město Dvůr Králové nad Labem, 2021). Po dvouhodinové diskusi zastupitelé nepřijali žádné usnesení a záležitost zůstala otevřená.

Dnes je již situace jiná. Autor projektu a nový investor vyslyšeli připomínky petentů a původní projekt upravili. Zastupitelé obce na zasedání, které se konalo 17. března 2022, souhlasili s prodejem pozemků (město Dvůr Králové nad Labem, 2022). Zda byly opravdu

vyslyšeny všechny požadavky patentů, ukáže řízení spojené se získáním stavebního povolení, kde mají dotčení občané příležitost podávat námítky.

3.3.5 Participativní metody

Odborníci zabývající se participací užívají pro svou práci velké množství metod, které cílí na různé skupiny obyvatel, mají určitou míru účinnosti nebo jsou vhodné pro různě velké skupiny účastníků. Podrobně metody popisuje např. Manuál participace, který vytvořil Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR Praha) pro potřeby pražské samosprávy (IPR Praha, 2016). Participativním technikám se také věnuje Metodika participativního plánování městském prostoru, kterou vydala Ostravská univerzita (GLUMBÍKOVÁ, K. a kol., 2021). Detailně se tématu také věnuje nezisková organizace Centrum občanského vzdělávání, z. s. (dále COV), která připravila samostatnou webovou stránku www.participativnimetody.cz. V této části práce se nabízí seznámení s několika vybranými metodami a jejich stručnou charakteristikou dle zmíněné webové stránky:

- Veřejná projednávání jsou dnes běžnou praxí. Slouží k prezentaci a diskuzi rozvojových nebo územních strategických dokumentů, ale také zásadních investičních záměrů. Prezentaci obvykle zajišťují osoby, které ho připravují. Součástí veřejného projednání bývá obvykle moderovaná diskuze a připomínky k projektu nebo záměru. Nezbytnou součástí projednání je srozumitelný zápis.

- Pracovní skupina je základní a nenáročná technika zapojení veřejnosti. Skupiny 5 až 15 osob se opakovaně setkávají a diskutují na dané téma. Pro fungování pracovní skupiny je důležité její složení, mělo by odpovídat jednotlivým zájmovým skupinám, kterých se projednávané téma týká. Pracovní skupiny se sestavují např. k připomínkování strategických dokumentů, provádění analýz problémů nebo hledání možných alternativ řešení problémů apod.

- Kulatý stůl je jedna z nejběžnějších metod skupinové diskuze. Klíčovým principem je rovnost diskutujících, kteří se sejdou u jednoho „kulatého“ stolu. Slouží primárně k analýze názorového pole k danému problému. Pro tuto metodu je zásadní zkušený moderátor neboli facilitátor, který dbá na to, aby každý z názorů měl stejný prostor.

- Fokální skupiny (Focus Group) jsou další z nejpoužívanějších metod. Mají formát strukturované diskuse s relativně malým počtem účastníků. Také ji řídí zkušený moderátor.

Metodu lze chápat jako kvalitativní výzkum, který do hlubší úrovně zjišťuje názory, postoje, zkušenosti a chování cílové skupiny (COV, 2022).

3.3.6 Přínosy a limity

Posilování participace občanů přímo závisí na přístupu veřejné správy k různým formám participace. Tomuto tématu se věnuje např. práce „Nové způsoby vládnutí a proměny vztahu veřejné správy a občanů“ (Linek, Trnka, 2005). Dle autorů (2005, s. 57): „*Zprostředkování zájmů občanů prostřednictvím veřejné správy lze uskutečňovat především pomocí konzultací s veřejností v průběhu rozhodování a aktivním zapojováním občanů do tohoto rozhodování.*“ Zapojení občanů do rozhodování dle autorů přináší zkvalitňování rozhodování veřejné správy, překonávání nedůvěry k veřejným věcem a učí občany spolurozhodovat. Domnívají se, že konzultacím a zapojení občanů je třeba věnovat velká pozornost, jinak by mohlo dojít k ohrožení legitimity rozhodnutí nebo ovládnutí rozhodovacích procesů organizovanými skupinami. Velký přínos v komunikaci s veřejností vidí také ve využití informačních a komunikačních technologiích (Linek, Trnka, 2005, s. 57).

Velice přínosná je práce Zdenky Vajdové „Dva prostory participace: mezi státem a obcí, mezi obcí a občanem“ (2011). Práce chápe participaci (s. 47) „*jako prostředek vyrovnávání mocenské nerovnosti mezi občany a veřejnou správou.*“ Dále poukazuje na jiný typ participace (s. 56), „*který vlastně znehodnocuje význam participace, je to participace nekontrolovatelná, živelná, aktivistická, nereflektující širší souvislosti komunity.*“ Následně konstatuje, že dnes je běžnou praxí, že na lokální úrovni vznikají spontánně občanská sdružení, která vyjadřují negativní postoje k realizaci veřejně prospěšných staveb a někdy i soukromých projektů. Zmiňuje také označení „NIMBY“ (z anglického not in my backyard, tj. ne na mém dvorku) (Vajdová, 2011, s. 56).

Překážkám participace se mj. věnuje stať Jany Stachové a Zdenky Vajdové „Participace a partnerství na lokální a regionální úrovni pohledem aktivních institucionálních aktérů“ (2011). Hlavní překážku vidí autorky v angažovanosti občanů, v nezájmu o veřejné dění, dále je to nedostatečná znalost problémů, nízká informovanost, špatná pověst aktérů, formální omezení participace nebo nedostatek podpory (Stachová, Vajdová 2011, s. 127).

Velikým přínosem pro dané téma je publikace „Občanství a politická participace v České republice“ (Linek, Císař, Petrušek, Vráblíková, 2017). Práce interpretuje výzkum zaměřený na postoje českých občanů k demokracii a na jejich politickou participaci. Pro sledované téma je určitě zásadní odpověď na otázku Jak občané přispívají svým politickým jednáním k fungování demokracie? Opět se potvrdilo, že nejčastější politickou aktivitou, kterou využívá více než polovina obyvatel, je účast v parlamentních volbách. Dále bylo zjištěno, že přibližně třetina české populace se angažuje na komunitní úrovni a čtvrtina podepsala petici. Přibližně deset procent lidí se politicky angažuje na sociálních sítích. *„Z hlediska vývoje v čase se zdá, že se volební i nevolební participace v České republice v posledních patnácti letech příliš nezměnila. Od přelomu tisíciletí jsou nejruznější indikátory politické participace (volební účast, podepisování petic, kontaktování politiků, ale i počet demonstrací nebo účast na těchto demonstracích) v čase více méně stabilní.“* (Linek, Císař, Petrušek, Vráblíková, 2017, s. 200)

Autorky Kadeřábková a Peková (2012, s. 159) vidí negativní stránky zapojování občanů do veřejného života v tom, že *„i když mají všichni obyvatelé stejnou možnost účastnit se veřejného rozhodování, jen určitá část občanů se dokáže „mobilizovat“ a plánovitě vstupovat do rozhodovacích procesů veřejné správy – územních samospráv.“* A dále uvádí, že může docházet k situacím, kdy do rozhodování vstupují lobbistické skupiny a zástupci neziskového sektoru se specifickými zájmy a jednotliví občané nebo občanská sdružení nemají takovou sílu a jejich role se stává jen doplňující. *„V tomto kontextu je nezbytné poznamenat, že lobbistické tlaky mohou výrazně podporovat rozvoj klientelismu a korupce na lokální úrovni, regionální i národní úrovni. Toto korupční jednání může mít následně negativní dopady na zájem občanů zapojovat se do veřejného dění a veřejné politiky.“* (Kadeřábková, Peková, 2012, s. 159)

Velice přínosná je v tomto směru také „Metodika participativního plánování v městském prostoru“, (GLUMBÍKOVÁ, K. a kol. 2021, s. 56–61), která na základě studia dostupných materiálů přehledně definuje výhody a nevýhody participace a dále limity využití participativního přístupu rozhodování.

3.4 Participativní rozpočtování a participativní rozpočet

3.4.1 Participativní rozpočtování v České republice

Počátek participativního rozpočtování je spojen s brazilským městem PORTO ALEGRO², kde bylo zavedeno na konci 80. let 20. století. Postupně se začala zapojovat další města v Latinské Americe, v Evropě (konec 90. let 20. století), v Severní Americe, Africe i Asii. V této oblasti Česká republika dlouho zaostávala, dle Klimovský (2022) se první zavedení participativního rozpočtování do praxe samospráv objevilo až v roce 2014 (Klimovský a kol., 2022, s. 132). Dále se zmiňuje o pokusech se zapojením místních obyvatel do rozhodování o části rozpočtu v obcích Nelahozeves, Pržno, Příbor a Třanovice v letech 2012–2014. Tyto první projekty prosazovala občanská iniciativa Alternativa zdola, která zřídila i první internetovou stránku k participativnímu rozpočtování. K první implementaci tohoto rozpočtového nástroje došlo v Praze, a to v městské části Praha 7 v již zmíněném roce 2014 (Klimovský a kol., 2022, s. 146–147).

V říjnu 2013 se v Brně konala také první větší konference věnovaná tématu participativního rozpočtu. Z konference vzešel sborník příspěvků, kde je publikován článek o zkušenostech s participativním rozpočtem v Noveldě (Alicante) nebo o pokusech zavést participativní rozpočet na Slovensku (Sborník konference, 2013).

Definic participativního rozpočtování je mnoho. Daniel Klimovský ve své práci „Participatívne rozpočtovanie“ (2022) věnuje celou jednu podkapitolu definici pojmu. Zmiňuje např. definici Světové banky, která participativní rozpočtování vidí jako nástroj, jehož prostřednictvím se členové komunity přímo rozhodují o tom, jak použít část veřejného rozpočtu. Díky tomuto nástroji může občan diskutovat a ovlivňovat přerozdělování veřejných zdrojů. Zároveň to je i nástroj, který umožňuje zapojování a posilování postavení občanů. Zvyšování transparentnosti může pomáhat také při snižování neefektivnosti vlády, potlačuje klientelismus i korupci (Klimovský a kol., 2022, s. 56–57).

Dále ve své práci rozlišuje pojmy participativní rozpočtování a participativní rozpočet. Zatímco participativní rozpočtování je chápáno jako proces, tak participativní rozpočet zjednodušeně označuje jako dokument, který je výsledkem úvodní fáze participativního rozpočtování, plánem implementační fáze participativního rozpočtování a souborem mnoha kvantitativních ukazatelů (Klimovský a kol., 2022, s. 57–59).

²Porto Alegre je hlavní město brazilského státu Rio Grande do Sul. V roce 1988 zde vyhrála Dělnická strana, která přišla s projektem demokratické participace. Proces měl pomoci chudším občanům získat větší podíl veřejných výdajů.

Participativní rozpočtování je flexibilní model, který se šíří po celém světě. Díky odlišným podmínkám, za kterých se implementuje, dochází k modifikaci tohoto modelu. Práce Zapletalové, Soukupa a Šaladina „Praxe participativních rozpočtů v České republice“ (2020) poukazuje na to, že bývají naplněny základní zásady a institucionální předpoklady, ale jednotlivé procesy jsou ovlivňovány specifickými podmínkami daného území. Dále poukazují na samotnou definici participativního rozpočtu, která neobsahuje žádná obecně platná kritéria, která se musí při jeho realizaci splnit, což znamená problém pro komparativní výzkum. V praxi mohou proto nastat situace, kdy představitelé daného území prezentují určité postupy jako participativní rozpočet, protože si uvědomují, že se jedná o aktivitu, která jim může vylepšit jméno (Zapletalová, Soukup, Šaladin, 2020, s. 187–188).

Proto Yves Sintomer a kol. v práci „Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting“ (2012) nastavili 5 kritérií, které musí daný postup splnit, aby se jednalo o participativní rozpočet: rozhoduje se konkrétních financích nebo rozpočtu, probíhá na území obce s rozhodovacími pravomocemi, pravidelně se opakuje, zahrnuje formu spolurozhodování veřejnosti, vyžaduje se určitá míra odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu (Sintomer et al., 2012, s. 3–4).

V České republice se tomuto tématu od počátku věnují hlavně neziskové organizace. K nejvýznamnějším patří Agora, CE. V jejím pojetí participativní rozpočtování představuje postup, jehož prostřednictvím mohou občané obcí ovlivnit, na co budou vynaloženy veřejné finanční prostředky vyčleněné vedením obcí. Participativním rozpočtem je potom výsledek zapojení veřejnosti do procesu rozhodování o veřejných financích. Aby se tak stalo, je třeba občany informovat, motivovat a zapojit je do dialogu o podobě rozpočtu. Politici a úředníci pro takové zapojení musí vytvořit podmínky a zvolit takový postup, který bude otevřený, efektivní a transparentní (Černý, 2016, s. 6).

Důležité postavení má také občanská iniciativa Alternativa zdola, která považuje participativní rozpočet za jednu z demokratických inovací. Jeden ze zakladatelů J. Vokoun uvádí: „*PR je inkluzivní několikastupňový proces, který přepokládá kompetenci lidí vyjadřovat se k situaci v jejich obci a jejich rozvoje.*“ (Vokoun a kol., 2015, s. 4)

Dalším hráčem je od roku 2015 firma Demokracie 2.1, s. r. o., která v současnosti používá název Decision 21, s. r. o., a provozuje webové stránky www.participace21.cz. Ta vnímá participativní rozpočtování jako rychle se rozvíjející trend participativní demokracie, ve kterém jednotlivci rozhodují, jak rozdělit část veřejného rozpočtu. Roku 2016 představila

virtuální platformu participativního rozpočtování, která umožňuje hlasovat v online prostoru (D21). Autorem je český matematik Karel Janeček.

Klimovský (2022) zmiňuje další aktéry, kteří se hráli pozitivní roli v šíření participativního rozpočtování. Jedná se o sdružení Národní síť zdravích měst České republiky a soukromé podnikatelské subjekty Participation Factory, s. r. o., nebo Neogenia, s. r. o. (Klimovský a kol., 2022, s. 149).

Participativní rozpočtování není v České republice legislativně ukotvené. Rozhodnutí o jeho zavedení je zcela v kompetenci samospráv. Od počátku je v tomto úsilí podporoval třetí sektor. Již byla zmíněna občanská iniciativa Alternativa zdola, na jejíchž webových stránkách najdeme rubriku věnovanou participativnímu rozpočtu. V roce 2015 na stránkách zveřejnila také „Příručku participativního rozpočtu“ (Vokoun a kol., 2015). O rok později také Agora CE zveřejnila elektronický dokument „Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR“ (Černý, 2016). Jak bylo zmíněno výše ve stejném roce byla představena virtuální platforma umožňující online hlasování.

Participativní rozpočtování v našich podmínkách je většinou realizované v jednoročním cyklu a samosprávy, které ho realizují, ho vyhláší každý rok. To znamená, že všechny fáze (příprava participativního rozpočtu, jeho schválení, implementace a vyhodnocení) trvají zpravidla jeden rok. V praxi se však setkáváme s víceletým cyklem participativního rozpočtování. Většinou to je dvouletý cyklus, kdy se jednotlivé fáze participativního rozpočtování rozdělí do dvou let.

Klimovský (2022) dále uvádí, že běžný sled etap při realizaci participativního rozpočtování je následující: vyčlenění prostředků a stanovení pravidel pro jednotlivé procesy, veřejnost navrhuje projekty v souladu se stanovenými podmínkami, předvýběr projektů, který běžně provádí úředníci nebo externí experti (posouzení realizovatelnosti projektů), veřejná prezentace a diskuse o projektech, které prošly předvýběrem, hlasování o projektech, hlasování může probíhat prezenčně, virtuálně nebo kombinací obou zmíněných variant, schvalování finální podoby participativního rozpočtu, který se stává určujícím dokumentem implementační fáze participativního rozpočtování (Klimovský a kol., 2022, s. 137–138).

Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR (Černý, 2016) rozlišuje následující kroky: stanovení podpory a pravidel participativního rozpočtu, edukačně-informační kampaň, sběr námětů a témat, analýza realizovatelnosti návrhů projektů, diskuse

nad návrhy projektů, hlasování o návrzích občanů, vyhodnocení postupu a příprava realizace vybraných návrhů (Černý, 2016, s. 15).

Příručka participativního rozpočtu (Vokoun a kol., 2015) přináší trochu odlišný postup: formování výboru z aktivních občanů obce, kteří jsou motivováni zavést participativní rozpočet, získání podpory starosty a vedení obce, předběžná informativní kampaň, propagace záměru realizovat participativní rozpočet (webové stránky, facebook, přednášky), schválení participativního rozpočtu zastupitelstvem, vyčlenění částky na návrhy občanů, schválení pravidel a vyčlenění částky na realizaci, vytvoření týmu pro realizaci participativního rozpočtu, hodnocení a technické řešení projektů (Vokoun, 2015, s. 11).

Po porovnání tří uvedených postupů můžeme konstatovat, že Klimovský a Černý vychází ze situace, kdy impulz pro zavedení participativního rozpočtu přichází od samosprávy. Vokoun pro změnu vychází ze situace, že podnět přichází od aktivních občanů obce.

Klimovský (2022) dále uvádí, že v současnosti více než 100 místních samospráv využilo nebo využívá participativní rozpočtování (Klimovský, 2022, s. 146). O nárůstu zájmu samospráv o participativní rozpočtování referuje také příspěvek Kateřiny Vojtíškové „Tažení participativního rozpočtování v českých obcích a městech pokračuje“ na webových stránkách www.alternativazdola.cz. Součástí příspěvku je také přehled velikosti participativního rozpočtu (procento z celkových výdajů) některých zapojených obcí. Na zmíněných webových stránkách jsou k dispozici také příklady projektů z celé České republiky (Vojtíšková, 2017).

3.4.2 Typy participativního rozpočtování

Rozlišujeme dva základní typy participativního rozpočtování. Černý (2016) je označuje jako „soupeření nápadů“ a „společná tvorba rozpočtu“. „Soupeření nápadů“ je postup, který klade důraz na aktivitu občanů nebo organizovaných skupin obyvatel. Samospráva vymezí jasná pravidla, která stanovují mantinely pro podávání projektů do rozpočtu. Úřad je pro občany partnerem a pomáhá jim návrhy dopracovat do realizovatelné podoby a zároveň zajišťuje jejich propagaci. O realizovatelných projektech probíhá hlasování přístupné obyvatelům určitého věku dané obce. „Společná tvorba rozpočtu“ je proces, který klade důraz na propojování nápadů jednotlivých občanů a následné zapojení výstupů procesu do plánovaného strategického rozvoje obce. Samospráva stanoví podobu

procesu a definuje mechanismy výběru rozpočtových priorit. Za návrhy nestojí jednotlivec, ale skupiny občanů, které se schází na pracovních jednáních. Návrhy občanů prochází kontrolou proveditelnosti a vstupují do procesu výběru, který se může v jednotlivých obcích lišit. Někde hlasují o projektech vybraní zástupci, jinde je hlasování otevřené všem. Výhodou „soupeření nápadů“ je motivace občanů k řešení témat, které se jich osobně dotýkají. Proces je také méně časově náročný. Výhodou „společné tvorby rozpočtu“ je užší propojení mezi participativním rozpočtem a celkovým rozpočtem municipality, díky čemuž dochází k dosažení konsenzu a rovnoměrného rozvoje. V tomto procesu je nutná vyšší aktivita občanů a více finančních prostředků (Černý, 2016, s. 11–13).

Příklady procesu „soupeření nápadů“ je možné najít v práci „Participativní rozpočtování“, kde jsou publikovány případové studie měst Dabrowa Gornica, Walbrzych, Bratislava Nové Město, Banská Bystrica. Proces „společné tvorby rozpočtu“ je charakteristický např. pro Porto Alegre, brazilské město, kde vnikl proces participativního rozpočtování na přelomu 80. a 90. let 20. století (Agora CE, 2017).

Obdobným způsobem rozlišuje dva typy participativního rozpočtování Brian Wampler v práci „A Guide to Participatory Budgeting“ (2007). Jedná se o participatory budgeting public works (PB veřejných prací) a participatory budgeting tematics (tematický PB). Programy veřejných prací se zaměřují na konkrétní projekty od opravy určitých ulic až po budování center denních péče. Druhý typ, tematické participativní rozpočtování, se zaměřuje na obecné výdajové politiky, což umožňuje občanům stanovit priority samospráv. Tento proces motivuje účastníky analyzovat a pochopit fungování samospráv spíše jako celku, než se soustředit na problémy ve svém sousedství (Wampler, 2007, s. 36–39).

3.4.3 Výhody a bariéry participativního rozpočtu

Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR (Černý, 2016) se zabývá pouze výhodami participativního rozpočtu. Ukazuje je z pohledu politika (např. efektivní zapojení občanů do diskuze o rozvoji města nebo posílení důvěry v radnici), občana (např. více vidí do fungování rozpočtu nebo má možnost přesvědčit ostatní o důležitosti svého tématu) a úředníka (občané se stávají partnery, se kterými je možné v rámci daných pravidel se lépe spolupracovat) (Černý, 2016, s. 7).

Příručka participativního rozpočtu (Vokoun a kol., 2015) uvádí nejčastější argumenty proti zavedení participativního rozpočtu a k tomu řešení, jak se s nimi vypořádat. Jsou to

např. „U nás to nejde. Jsme jiní!“, „Lidé jsou pasivní. Nevyužívají ani možnosti, které už mají nyní.“ nebo „Lidi rozpočtu nerozumí budou dělat chyby.“ (Vokoun, 2015, s. 9–10)

Bariéry participativního rozpočtování detailně rozebírá práce „Participativne rozpočtovanie“ (Klimovský a kol., 2022). Dělí je na bariéry politické (např. nedostatečná politická podpora), ekonomické (např. nedostatek finančních prostředků) a sociální (např. korupce, silné lobby skupiny, existence skupin vystupujících proti participativnímu rozpočtu, kulturní a historické souvislosti) (Klimovský a kol., 2022, s. 89–102).

Také Brian Wampler (2007) definuje omezení participativního rozpočtu, která snižují dopad na sociální spravedlnost, vzdělávání a administrativní reformu. První omezení vidí v zaměření na konkrétní projekt, kdy se účastníci nezajímají o veřejnou politiku, ale pouze o realizaci svého projektu. Po jeho provedení často o program ztrácí zájem. Druhé omezení vidí v závislosti na podpoře vedení obce. Program participativního rozpočtu začleňuje aktivní občany do procesu tvorby politiky, ale vedení obcí zůstává hlavním aktérem. Organizují setkání, poskytují informace, organizují setkání občanů s úředníky a garantují realizaci. Vliv starosty je podstatný. Třetí omezení se týká dlouhodobého plánování. Zaměření na konkrétní veřejné práce ztěžuje vyvolání diskuse o plánování budoucnosti města. Čtvrtým omezením je důraz na místní problémy. Zatímco se účastníci věnují svým lokálním problémům, ty hlavní, kterým komunity čelí, souvisí s nezaměstnaností nebo nedostatkem vzdělávacích příležitostí. Dále Wampler poukazuje na existenci nebezpečí, že programy participativního rozpočtu mohou být manipulovány díky ústřední roli vedení obce. Může tak docházet k nezveřejňování klíčových informací nebo nedostatečné implementaci vybraných veřejných politik (Wampler, 2007, s. 45–47).

Zásadní problém identifikuje také práce „Praxe participativních rozpočtů v České republice“ (Zapletalová, Soukup, Šaladin, 2020). Autoři mj. sledovali, jak příslušná ORP používají metodu participativního rozpočtování. Zjistili, že představitelé některých obcí „*k němu přistupovali poměrně benevolentně a rozhodně se v některých případech nemuselo jednat o propracovaný nástroj, který využívá zapojení občanů.*“ (Zapletalová, Soukup, Šaladin, 2020, s. 189). Autoři vidí stejně jako Wampler omezení v přístupu vedení obcí. Na nich záleží, jak participativnímu rozpočtu přistoupí. V praxi tak může docházet k případům, kdy se nezávislé konzultace nebo zvláštní dotace prezentují jako postupy participativního rozpočtu. Proto je důležitá správná implementace participativního rozpočtu (Zapletalová, Soukup, Šaladin, 2020, s. 187).

4 Praktická část práce

4.1 Základní charakteristika obce

Město Dvůr Králové nad Labem je územní samosprávné společenství občanů tvořící územní celek, který je vymezen hranicí města. Je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Základní podmínky pro činnost města stanoví zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecních zřízeních), v platném znění. Díky reformě veřejné správy se město od 1. ledna 2003 stalo obcí s rozšířenou působností pro dalších 27 okolních obcí a začalo vykonávat v přenesené působnosti státní správu na jemu svěřeném území. Obce na svěřeném území znázorňuje Obrázek 1 (Obce správního obvodu Dvůr Králové nad Labem).

Město se svými 15 170 obyvateli je páté největší město v Královéhradeckém kraji. Nachází se v centrální části kraje asi 35 km severně od Hradce Králové a 19 km jižně od Trutnova. Má čtyři místní části: Lipnice, Zboží, Verdek a Žireč. Celková rozloha území činí 3 583 ha (Dvůr Králové nad Labem, 2023).

Obrázek 1: Obce správního obvodu Dvůr Králové nad Labem

Zdroj: www.mudk.cz

4.1.1 Obyvatelstvo a oblast vzdělávání a sociálních služeb

Vývoj počtu obyvatelstva, přirozený přírůstek a migrace obyvatel

Pomocí této charakteristiky sledujeme, zda je město Dvůr Králové nad Labem ziskové nebo ztrátové z hlediska počtu obyvatel. Autorka se zaměřila na období po roce 1989, tedy na období po tzv. sametové revoluci. K 1. lednu 1989 bylo k trvalému pobytu ve městě Dvůr Králové nad Labem přihlášeno 17 427 obyvatel. Tabulka 1 (Počet a pohyb obyvatel ve Dvoře Králové nad Labem (vždy k 31. 12. daného roku)) ukazuje, jak se rok po roce stále snižoval počet trvale žijících obyvatel ve městě. V roce 1996 počet obyvatel definitivně klesl pod 17 tisíc, v roce 2014 pod 16 tisíc a 1. ledna 2022 počet trvale žijících osob na území města klesl na 15 170 (ČSÚ, demografické údaje za obce ČR, 2023).

Z Tabulky 1 (Počet a pohyb obyvatel ve Dvoře Králové nad Labem (vždy k 31. 12. daného roku)) dále vyplývá, že je město v celkovém přírůstku ztrátové, což není překvapující zjištění vzhledem ke snižujícímu se počtu trvale žijících obyvatel na území města. Na klesající tendenci celkového přírůstku³ má zásadní vliv záporný přirozený přírůstek⁴. Bohužel záporný je také migrační přírůstek⁵. Celkový přírůstek v záporné nominální hodnotě -1645 znamená výrazný pokles obyvatel za posledních více než 30 let. Počet obyvatel je také zásadním ukazatelem pro rozpočtové určení daní, který je důležitým zdrojem městského rozpočtu. Tento negativní trend ve vývoji počtu obyvatel je a bude velkou výzvou pro vedení města Dvůr Králové nad Labem. Způsob řešení tohoto problému by se měl promítnout do nového Programu rozvoje města 2023–2030, který se v současné době připravuje (Kameníková, 2023).

Struktura obyvatelstva

Za základní kritérium pro sledování struktury obyvatelstva je považováno pohlaví a věk. Graf 1 (Počet mužů a žen ve Dvoře Králové nad Labem 1991, 2001, 2011, 2021) demonstruje počet mužů a žen na území města Dvůr Králové nad Labem za poslední čtyři celostátní Sčítání lidu, bytů a domů, která proběhla v roce 1991, 2001, 2011 a 2021.

Z výše zmíněného Grafu 1 (Počet mužů a žen ve Dvoře Králové nad Labem 1991, 2001, 2011, 2021) jsou zřejmé dva důležité faktory. První je klesající počet obyvatel

³ Celkový přírůstek je součtem přirozeného přírůstku obyvatelstva a migračního přírůstku obyvatelstva.

⁴ Přirozený přírůstek je rozdíl mezi počtem narozených obyvatel ve sledovaném období na sledovaném území a počtem zemřelých obyvatel ve stejném období na stejném území.

⁵ Migrační přírůstek je rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých a označuje se také jako migrační přírůstek nebo „migrační saldo“.

ve městě, který je patrný také z Tabulky 1 (Počet a pohyb obyvatel ve Dvoře Králové nad Labem (vždy k 31. 12. daného roku)). Druhý faktor je vyšší počet žen než mužů ve sledovaném období. Ale rozdíl se během sledovaného období snižoval, v roce 1991 to bylo o 792, v roce 2001 o 613, v roce 2011 o 482, v roce 2021 o 450 žen více než mužů. Tento trend je patrný v celé České republice a je způsoben vyšší intenzitou úmrtnosti mužů než ženy (ČSÚ, vše o území Dvůr Králové nad Labem, 2023).

Věk je po pohlaví druhou základní demografickou charakteristikou jednotlivce. V našem případě budeme na definovaném území sledovat, jaké je zastoupení obyvatel v následujících věkových skupinách: 0–14 let, 15–64 let a 65 a více let. Věkové skupiny budou sledovány opět za poslední čtyři celostátní Sčítání lidu, bytů a domů, která proběhla v roce 1991, 2001, 2011 a 2021. Z následujícího Grafu 2 (Věková struktura obyvatelstva ve Dvoře Králové nad Labem 1991, 2001, 2011, 2021) lze pozorovat přesun obyvatel v rámci sledovaných skupin. Velký pokles lze sledovat ve městě Dvůr Králové nad Labem u skupiny osob v produktivním věku (15–64 let), která je zásadní pro ekonomickou aktivitu města. Pokles je markantní a může způsobit vážné problémy pro fungování města. Situaci by mohlo vyřešit zvýšení počtu přistěhovalých, např. větším počtem pracovních příležitostí, dobrou občanskou vybaveností nebo přirozených přírůstkem. Naopak počet obyvatel v postproduktivním věku (65 a více) výrazně roste, což nutí a bude nutit město, aby více zohledňovalo potřeby osob v této věkové skupině (ČSÚ, vše o území Dvůr Králové nad Labem, 2023).

Tento trend potvrzuje také tzv. index stáří⁶, který ukazuje stárnutí nebo naopak mládnutí populace na daném území. V roce 2001 se index stáří ve Dvoře Králové nad Labem rovnal hodnotě 100,1 %. V roce 2011 se tento trend zhoršil a výsledkem byla hodnota 129 %. Za dalších 10 let index stáří mírně přesáhl 180 %. Výrazný trend stárnutí znamená velkou výzvu pro současné i budoucí vedení města (ČSÚ, průměrný věk a index stáří, 2023).

Oblast vzdělávání a sociálních služeb

Termínem „vzdělávání“ se rozumí nejvyšší dosažené vzdělání. Obecně se kóduje podle Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV)⁷. Pro účely demografické klasifikace

⁶ Index stáří = (počet obyvatel v postproduktivním věku/počet obyvatel v předproduktivním věku) *100, optimem je minimální hodnota indexu

⁷ Kmenové obory jsou v podstatě kategorie, do nichž se sdružují obsahově příbuzné oblasti vzdělávání. Sdružují se v nich různé studijní programy a vzdělávací programy. Od 1. ledna 2009 spadá do kompetence Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

je toto třídění příliš podrobné, proto se zužuje na agregované skupiny. Pro účely této práce byly zvoleny kategorie, které jsou použity v rámci celorepublikového Sčítání lidu, domů a bytů. V Tabulce 2 (Vzdělanost obyvatelstva ve městě Dvůr Králové nad Labem) jsou zapsány počty osob v jednotlivých zkoumaných kategoriích za poslední čtyři sčítání, tedy roky 1991, 2001, 2011, 2021. Z údajů vyplývá, že ve Dvoře Králové nad Labem za sledované období vzrostl počet obyvatel s dokončeným úplným středním vzděláním s maturitou včetně nástavbového a vyššího odborného a také počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Nárůst je tak výrazný, že nemůže být způsoben pouze klesajícím počtem obyvatel (ČSÚ, vše o území Dvůr Králové nad Labem, 2023). Je možné, že tento nárůst souvisí s dočasným otevřením pobočky Vysoké školy podnikání Ostrava ve Dvoře Králové nad Labem, která od září 2011 umožňovala dálkové bakalářské studium (Hradecký rozhlas, 2010).

Město Dvůr Králové nad Labem zřizuje dvě mateřské školy. Další mateřskou školu otevřela firma JUTA, a. s. Město zřizuje také čtyři základní školy, dále Základní uměleckou školu R. A. Dvorského, Dům dětí a mládeže Jednička. Z oblasti neformálního vzdělávání jsou to další tři příspěvkové organizace města: Městská knihovna Slavoj ve Dvoře Králové nad Labem, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem a Hankův dům, městské kulturní zařízení (Dvůr Králové nad Labem, 2023a).

Ve městě jsou také dvě střední školy, které zřizuje Královéhradecký kraj. Jedná se o Gymnázium Dvůr Králové nad Labem a Střední průmyslovou školu a Střední odbornou školu Dvůr Králové nad Labem (dále SPOŠ). Nabízí technické maturitní obory aplikovaná chemie a informační technologie, obor bezpečnostně právní činnost, cestovní ruch, maturitní obory kosmetické služby, masér sportovní a rekondiční. Jediným učebním oborem ve městě je obor kadeřník (SPOŠ, 2023).

Vzhledem k faktu, že obyvatelstvo města stárne, je důležitým tématem také oblast sociální. Město zřizuje Pečovatelskou službu Města Dvůr Králové nad Labem. Ta provozuje 2 domy s pečovatelskou službou, azylový dům Žofie a noclehárnu. Dále poskytuje terénní pečovatelskou službu občanům města a přilehlých obcí (Pečovatelská služba Města Dvůr Králové nad Labem, 2023). Na území města je také domov důchodců, který zřizuje Královéhradecký kraj. Dále zde v sociální oblasti působí církevní instituce. Oblastní charita Červený Kostelec provozuje Domov sv. Josefa. Jedná se o jediné zařízení v České republice, jež je zaměřeno na osoby s roztroušenou sklerózou (Areál Žireč, 2023). Diakonie Českobratrské církve evangelické poskytuje pečovatelskou službu, domov pro seniory, denní stacionář, domov se zvláštním režimem pro seniory s demencí (Diakonie Dvůr

Králové, 2023). Dalším významným subjektem je Oblastní charita Dvůr Králové, která poskytuje širokou paletu služeb seniorům, lidem se zdravotním postižením, ale také rodinám, dětem i mládeži (Oblastní charita Dvůr Králové, 2023). Všechny organizace působící na území města jsou zapojeny do komunitního plánování a podílely se na tvorbě Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na období 2023–2027 pro správní obvod města Dvůr Králové nad Labem (město Dvůr Králové nad Labem, 2023).

Na území města se nachází Městská nemocnice, a. s., která je součástí Zdravotnického holdingu Královéhradeckého kraje. V současné době zde probíhá výstavba nových operačních sálů. V roce 2018 bylo ve městě otevřeno soukromé zdravotnické zařízení poskytující dlouhodobou ošetrovatelskou péči chronicky nemocným pacientům s názvem Centrum lůžkové ošetrovatelské péče. Občané mají k dispozici také tři lékárny a řadu soukromých lékařských praxí (Dvůr Králové nad Labem, 2023b).

4.1.2 Ekonomická situace

Město Dvůr Králové nad Labem bylo odedávna městem textilu. V 16. století se začali královédvorští textilní řemeslníci sdružovat do cechů (pláteníci, soukeníci, barvíři). Od sklonku 17. století byla ovšem cechovní řemeslná malovýroba postupně nahrazována výrobou manufakturní. Za předstupeň manufakturní výroby lze považovat faktorský systém. Faktori přidělovali pláteníkům a soukeníkům práci a vykupovali od nich jejich výrobky, aby je potom se ziskem prodali většinou velkoobchodním firmám. Ve Dvoře Králové nad Labem jsou první manufaktury doloženy na konci 18. století. Tovární výrobu umožnil až proces tzv. průmyslové revoluce, v jehož rámci se i ve Dvoře Králové nad Labem od poloviny 19. století faktorský a manufakturní systém postupně měnily ve výrobu tovární. Textilní továrny ve Dvoře Králové nad Labem začaly vznikat v 2. polovině 19. století, ale největšího rozmachu textilní průmysl zaznamenal v 1. třetině 20. století. Dvůr Králové nad Labem se stal významným centrem textilního průmyslu v Čechách s velkou akumulací tkalcoven, přádelen, bareven, bělidel, tiskáren a úpraven, proto byl někdy označován jako „český Manchester“ (Dvůr Králové nad Labem, 2023c).

Po druhé světové válce byly továrny znárodněny a většinou spojeny do národního podniku JUTA a TIBA. Po roce 1989 oba podniky prošly privatizací a transformovaly se na podniky JUTA, a. s., a TIBA, a. s. Podniky byly největšími zaměstnavateli ve městě. Úpadek textilního průmyslu, který byl spojen především s importem levného textilního zboží

z Asie, způsobil likvidaci tohoto odvětví. Pro firmu TIBA, která produkovala tištěné látky, znamenal konec existence. V roce 2007 byl usnesením Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 43 K 27/2005-1634 ze dne 9. 2. 2007 prohlášen konkurs na majetek dlužníka TIBA, a. s., a v dubnu 2008 proběhla dražba (Bartoška, duben 2008, s. 71). Firma JUTA, a. s., těžké období překonala a je největším zaměstnavatelem i dnes. Nového velkého zaměstnavatele se nepodařilo do města přivést. Byla zde snaha firmy Karsit, s. r. o., vybudovat továrnu, která by nabídla větší množství pracovních míst, ale kvůli odporu obyvatel žijících v blízkosti lokality určené k výstavbě této továrny byl projekt zablokován a firma postavila továrnu v jiném městě (Plecháč, 2022). To byla, vzhledem ke snižujícímu se počtu obyvatel, pro město promarněná příležitost.

Dle portálu RIS (Regionální informační servis) na území města Dvůr Králové nad Labem můžeme ekonomické subjekty rozdělit podle počtu zaměstnanců následujícím způsobem:

- bez zaměstnanců 1 341,
- 1–9 zaměstnanců 265,
- 10–49 zaměstnanců 62,
- 50–249 zaměstnanců 19,
- více než 249 zaměstnanců 3,
- nezjištěno 2184 (RIS, 2023).

Mezi tři největší podniky patří již zmíněná JUTA, a. s., dále Městská nemocnice, a. s. a ZOO Dvůr Králové, a. s. K dalším významným zaměstnavatelům patří např. CARLA, spol. s. r. o., město Dvůr Králové nad Labem, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola Dvůr Králové nad Labem, Základní škola Schulzovy sady, Vánoční ozdoby, DUV – družstvo, RODOS V+J Teodoridis, s. r. o., SPECIAL TRANSPORT Dušan Suško, spol. s. r. o., Technické služby města Dvůr Králové nad Labem, LA LINEA, s. r. o., EUROLIFT CZ, s. r. o., nebo Stavební společnost Žižka, spol. s. r. o., a další (město Dvůr Králové nad Labem, 2016).

Pro definování struktury podnikatelských subjektů jsou kritériem převažující podnikatelské činnosti. Z hlediska tohoto kritéria můžeme říci, jaké odvětví v rámci místní ekonomiky převládá. Tyto informace shrnuje následující Tabulka 3 (Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti k 31. 12. 2022). Z Tabulky 3 vyplývá, že největší množství aktivních podnikatelských subjektů mělo registrováno jako svoji profesi velkoobchod

a maloobchod (353 subjektů), následovaný stavebnictvím (347 subjektů) a průmyslem (327 subjektů). Na druhé straně nejméně zastoupených subjektů bylo v profesi veřejná správa a obrana a povinné sociální zabezpečení (5 subjektů) (ČSÚ, vše o území Dvůr Králové nad Labem, 2023).

Město Dvůr Králové nad Labem má vytvořený vlastní rejstřík firem na stránkách města. Rejstřík není kompletní, protože je založen na dobrovolnosti. Je dostupný na následujícím odkaze www.mudk.cz/cs/rozvoj/rejstrik-firem/.

Ekonomická aktivita obyvatelstva

Při posledním sčítání obyvatel, které proběhlo v roce 2021, se ekonomická aktivita obyvatelstva obcí neměřila, respektive nebyly zveřejněny výsledky této statistické jednotky. Pro zajímavost jsou v práci v přehledné Tabulce 4 (Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity (do roku 2001 podle trvalého bydliště, v roce 2011 podle obvyklého pobytu)) uvedeny zveřejněné údaje pro město za měření v letech 1991, 2001 a 2011 (ČSÚ, vše o území Dvůr Králové nad Labem, 2023).

Obecná míra nezaměstnanosti

Podíl nezaměstnaných osob neboli obecná míra nezaměstnanosti osob, vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Data jsou čerpána z databáze Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, která eviduje nezaměstnanost v jednotlivých obcích od roku 2014. V přehledné Tabulce 5 (Uchazeči o zaměstnání, podíl nezaměstnaných a volná pracovní místa 2014–2022) jsou uvedeni uchazeči o zaměstnání (UoZ), podíl nezaměstnaných osob v procentech (PNO) a volná pracovní místa (VPM) za období prosinec 2014 až prosinec 2022 ve Dvoře Králové nad Labem (MPSV, 2023).

Z Tabulky 5 (Uchazeči o zaměstnání, podíl nezaměstnaných a volná pracovní místa 2014–2022) je zřejmé, že se od roku 2014 počet uchazečů o zaměstnání snižoval a v letech 2016 až 2021 přesahoval číslo tři sta. Na konci roku 2022 přesáhl číslo 400. Podíl nezaměstnaných v roce 2014 činil 8,5 %, postupně se snižoval a v letech 2018 až 2019 klesl pod 3 %. V roce 2022 dosáhl podíl nezaměstnaných osob 4,3 %. Počet volných míst od roku 2014 stále narůstá, v prosinci 2022 jich bylo evidováno 415.

4.1.3 Politický vývoj ve městě po roce 1989

Prvních svobodných obecních voleb, které se konaly 24. 11. 1990, se ve Dvoře Králové nad Labem zúčastnilo celkem 9 718 voličů z 12 464 zapsaných, což činilo 78,02 %. Do voleb se zapojilo 8 subjektů. Mezi stranami a hnutími zvítězilo přesvědčivě Občanské fórum⁸ s 48 % hlasů (14 mandátů), druhá Komunistická strana Československa měla 13,6 % (4 mandáty), stejný počet mandátů získala také Československá sociální demokracie, tři mandáty Československá strana lidová, dva mandáty Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československá a po jednom mandátu dostaly Národně sociální strana, Politické hnutí členů JZD. Zastupitelstvo obce mělo tehdy 30 členů (ČSÚ, volby 1990). Prosincové číslo Královédvorského zpravodaje otisklo první prohlášení polistopadového starosty Radomila Kačerovského, kde mimo jiné uvádí, že „*našim programem je práce.*“ (Královédvorský zpravodaj, 1990, s. 3). Celé volební období nedokončil, v březnu 1993 odstoupil z pozice starosty.

Dne 31. března 1993 byl na zasedání zastupitelstva zvolen starostou Milan Moravec. Pozici obhájil i v následujících komunálních volbách v listopadu 1994, kdy kandidoval za Občanskou demokratickou alianci (ODA). Do pozice zástupce starosty byl zvolen Vasil Biben (Koalice KDU-ČSL, SD (OH), označovaná jako Demokratická koalice) (Tschiedel, 1998, s. 1–3). Volební účast byla nižší než v roce 1990 (62,81 %). O 21 mandátů se ucházeli kandidáti z šesti kandidátních listin. Také ve Dvoře Králové nad Labem se do boje o radnici zapojily mj. nástupnické subjekty Občanského fóra⁹. Šest mandátů získala Koalice KDU-ČSL, SD (OH), 5 mandátů Občanská demokratická strana (dále ODS), 4 mandáty Občanská demokratická aliance (ODA), 3 mandáty získala Komunistická strana Čech a Moravy (dále KSČM), 2 mandáty Liberální strana národně sociální a 1 mandát Česká strana sociálně demokratická (dále ČSSD) (ČSÚ, volby 1994). V tomto období se stále palčivěji projevoval problém dominantního postavení textilního průmyslu na Královédvorskú. Řešením by byla restrukturalizace místního průmyslu, tedy příchod domácího nebo zahraničního investora, což se zatím nedařilo (NKR, 12/1998, s. 3).

⁸ Občanské fórum (OF) bylo politické hnutí, které vzniklo dva dny po začátku „sametové revoluce“ v Praze jako široká, spontánní platforma občanských nezávislých aktiv.

⁹ Na sněmu Občanského fóra 23. února 1991 byly potvrzeny tzv. lánské dohody, o rozdělení hnutí na dva nástupnické subjekty. Jeden proud se transformoval do Občanského hnutí (OH) pod vedením Jiřího Dienstbiera. Pravicové křídlo založilo Občanskou demokratickou stranu (ODS). Jejím předsedou byl na ustavujícím sjezdu v dubnu 1991 zvolen Václav Klaus. Mezi přidružené subjekty fóra se řadily Občanská demokratická aliance, která začala v březnu 1991 působit samostatně, a Liberálně demokratická strana, jež hnutí opustila po parlamentních volbách 1990.

V dalších komunálních volbách v roce 1998 se volební účast snížila, k volebním urnám přišlo 43,32 %. Do voleb zasáhlo 8 subjektů. Byly to z minulých voleb známá KSČM (2 mandáty), ODS (5 mandátů) a ČSSD (4 mandáty), nově Unie Svobody (2 mandáty) a Volba pro město (3 mandáty), samostatně Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová (dále KDU-ČSL, 2 mandáty), Česká strana národně sociální (ČSNS, 1 mandát). Poprvé se v těchto volbách objevilo nezávislé seskupení příznačně nazvané NEZÁVISLÍ, které získalo 2 mandáty. Ostatní kandidátní listiny navrhly politické strany, ale na většině se objevují hlavně bezpartijní kandidáti. Výjimkou byla kandidátní listina Unie svobody, kde všech 21 kandidátů bylo členy strany. Také ODS měla ve městě poměrně silnou základnu z 21 kandidátů bylo 15 z nich členy strany, na kandidátce ČSSD to bylo 9 z 21 kandidátů (ČSÚ, volby 1998). Starostou města byl zvolen kandidát ODS Viktor Švub. Této straně připadl také post druhého zástupce starosty (Jan Bém). První místostarostou byl zvolen teprve třicetiletý kandidát Volby pro město Jan Machek. K prioritám tohoto vedení patřila konsolidace rozpočtu, protože míra zadluženosti města se blížila ke kritické hranici. Jednu z nejvyšších priorit měla jednání o vedení trasy dálnice D11 v úseku Jaroměř–Trutnov a dále zachování existence městské nemocnice (NKR, 2/1999, s. 1–2).

Také v roce 2002 byla volební účast v obecních volbách nízká. Slabě přesáhla 40 %, (44,86 %) a opět do nich zasáhlo 8 subjektů. Již tradičně to byla ODS (5 mandátů), ČSSD (3 mandáty), Volba pro město (2 mandáty), KSČM (1 mandát), KDU-ČSL a Spolková iniciativa (1 mandát), seskupení NEZÁVISLÍ (1 mandát). Volby vyhrálo další sdružení nezávislých kandidátů s 8 mandáty Dvoráci-SNK, z jejich řad vzešel i starosta města Jiří Rain. Druhým zástupcem starosty se stal kandidát ČSSD Vasil Biben. Post zástupce starosty obsadila Edita Vaňková a stala se tak historicky první ženou ve vedení města (ČSÚ, volby 2002). Prioritou nového vedení se stalo hledání investora, budování průmyslové zóny a podpora výstavby rodinných domů a bytů (NKR, 1/2003, s. 3).

Následující obecní volby v roce 2006 měly účast přesahující 40 % (43,58 %). Úspěšné sdružení nezávislých kandidátů Dvoráci-SNK, kandidovalo bez některých výrazných osobností pod jménem SNK Evropští demokraté (3 mandáty), nově se objevuje Strana zelených (2 mandáty), ČSSD (3 mandáty), výrazně si polepšila Volba pro město (5 mandátů), KSČM (1 mandát), o jeden mandát si polepšila ODS (7 mandátů) a podruhé od revoluce získala post starosty (Jan Lukeš) a místostarosty (Jan Bém) (ČSÚ, volby 2006). Prioritním tématem vedení města bylo zajištění čištění vody pro občany. To chtělo realizovat

stavbou nové čistírny odpadních vod nebo odkupem stávající čistírny, která byla v rukou soukromé firmy (Janoušek, listopad 2007, s. 349–351). V roce 2006 se začal zpracovávat první strategický dokument města nazvaný „Strategie rozvoje 2007–2016“. Toto vedení zůstalo v čele města do září 2008, kdy bylo ze svých funkcí odvoláno (Bartoška, září 2008, s. 174–177).

Nově zvolené vedení, bez účasti ODS, stálo v čele města až do řádných voleb v roce 2010. Starostkou se stala Edita Vaňková kandidující za ČSSD, jejími zástupci byli Vasil Biben ze stejné strany a Pavel Kraus z Volby pro město. Bylo rozhodnuto pokračovat v nastavených prioritách: řešení problematiky čištění odpadních vod, získání investora pro průmyslovou zónu a dotací z EU (NKR, 9/2008, s. 1).

Výsledky komunálních voleb v roce 2010 zajistily 6 mandátů pro ČSSD, 5 mandátů pro ODS, Volba pro město měla 3 mandáty, nový subjekt TOP 09 získal 3 mandáty, SNK Evropská demokraté 2 mandáty a po jednom mandátu Strana zelených a KSČM (ČSÚ, volby 2010). Pozici starostky a místostarosty získala ČSSD (Edita Vaňková, Dušan Kubica) a další post ve vedení města ODS (Jan Bém). Stále se řešily problémy s čištěním odpadních vod a také soudní spor s firmou Vodovody a kanalizace Dvůr Králové nad Labem, s. r. o. (Bartoška, prosinec 2010, s. 270–271). Spor se táhl jako červená nit polovinou volebního období a byl ukončen téměř 80 milionovým vyrovnáním ve prospěch firmy, na který si muselo město vzít úvěr (město Dvůr Králové nad Labem, 2012).

V roce 2014 se komunálních voleb ve Dvoře Králové nad Labem zúčastnilo 12 subjektů. Nově se do boje o mandáty zapojilo hnutí ANO 2011 (7 mandátů), KRÁLOVÉDVORŠTÍ PATRIOTI (1 mandát), VÝCHODOČEŠI-Šance pro Dvůr Králové nad Labem (1 mandát), Šance pro Dvůr (2 mandáty). Poslední jmenovaný subjekt vznikl spojením Strany zelených, KDÚ-ČSL a nezávislých. Tradiční účastník voleb ČSSD získalo 5 mandátů, ODS pouze 2 mandáty, TOP 09 2 mandáty a Volba pro město 1 mandát. Poprvé od sametové revoluce ve volbách nekandidovala KSČM (ČSÚ, volby 2014). Přestože na vládní úrovni byla utvořena koalice ANO 2011 a ČSSD, ve Dvoře Králové nad Labem se podobné spojení neuskutečnilo. Koalici utvořilo ANO 2011, TOP 09, Šance pro Dvůr, Volba pro město (město Dvůr Králové nad Labem, 2014). Vítězné hnutí získalo post starosty (Jan Jarolím) a místostarosty (Alexandra Jiříčková). Po řadě změn získalo v září 2015 i post druhého místostarosty, který obsadil Jan Helbich (město Dvůr Králové nad Labem, 2015). Priority pro město byly definovány v novém strategickém dokumentu „Program rozvoje města Dvůr Králové nad Labem na období 2016–2022 (město Dvůr Králové nad Labem,

2023a). Překážku pro rozvoj města představoval spor o úpravu práv a povinností a stanovení ceny za čištění odpadních vod, který se vlekl řadu let. Spor řešený nejprve vodoprávním úřadem (2005–2006) přerostl v soudní při, která byla ukončena v roce 2019 (město Dvůr Králové nad Labem, 2019).

Ve volbách v roce 2018 kandidovalo 6 subjektů. Hnutí ANO 2011 získalo celkem 10 mandátů, ODS 4 mandáty, ČSSD 2 mandáty, Východočeši 1 mandát, DKoalice 3 mandáty. Tento subjekt vznikl spojením TOP 09, KDU-ČSL, Strany zelených a nezávislých. Nováček komunálních voleb, Česká pirátská strana, získal 1 mandát. (ČSÚ, volby 2018). Byla vytvořena široká koalice: ANO 2011, Česká pirátská strana, ČSSD, Východočeši (celkem 14 mandátů). Post starosty a obou místostarostů (Jan Jarolím, Alexandra Jiříčková, Jan Helbich) zůstal v rukou hnutí ANO 2011 (město Dvůr Králové nad Labem, 2018).

Po neúspěchu hnutí ANO 2011 v parlamentních volbách v roce 2022 se čekalo, zda lídr kandidátky hnutí ANO 2011 a od roku 2014 starosta města Jan Jarolím, obhájí svůj post v komunálních volbách, v nichž kandidovalo 6 subjektů. Hnutí ANO 2011 získalo 9 mandátů, tradiční ODS 3 mandáty, DKoalice 3 mandáty, Česká pirátská strana 1 mandát. Novým subjektem v komunálních volbách byla Síla Dvora, navrhuje stranou byli Východočeši, a získala 2 mandáty. Stejnou novinkou byli Sportovci pro Dvůr, kde kandidátem na starostu byl člen ČSSD, kteří získali 3 mandáty. Byla utvořena koalice s těsnou většinou 11 mandátů. Hnutí ANO 2011 obhájilo pozici starosty (Jan Jarolím) a místostarosty (Jan Helbich). Post druhého místostarosty získal koaliční partner Síla Dvora (Vítězslav Šturma) (město Dvůr Králové nad Labem, 2022a).

Ve Dvoře Králové nad Labem v lokální politice během let převládla seskupení stran a kandidátní listiny navržené stranami s kandidáty bez politické příslušnosti. Stálíci na zdejší politické scéně je ODS, která měla vždy početnou místní organizaci. V místních volbách v roce 2018 na její kandidátní listině byli pouze 2 kandidáti bez politické příslušnosti a v roce 2022 to bylo pouze 5 kandidátů (ČSÚ, volby 2018, 2022). V další tradiční straně ČSSD byla v tomto období situace jiná. Při volbách v roce 2018 bylo na kandidátní listině celkem 11 kandidátů bez politické příslušnosti, ale v roce 2022 již samostatnou kandidátní listinu strana nepostavila a zbylí členové kandidovali v rámci uskupení Sportovci pro Dvůr (ČSÚ, volby 2018, 2022). Snižující se zájem o členství v politických stranách a nezájem kandidovat pod hlavičkou politické strany přinutily některé strany vytvořit sdružení. To byl případ DKoalice, kde společně kandidovaly TOP 09, Strana zelených a KDU-ČSL.

V roce 2014 v obecních volbách kandidovalo hnutí ANO 2011 (Akce nespokojených občanů), které bylo založeno na podzim roku 2011 Andrejem Babišem. Iniciátorem sestavení kandidátní listiny za hnutí ANO 2011 ve Dvoře Králové nad Labem byl majitel společnosti JUTA, a. s., Jiří Hlavatý¹⁰. Schůzky příznivců tohoto hnutí se konaly přímo v budově generálního ředitelství firmy JUTA. Účastníci byli většinou občané v aktivním věku, kteří se zatím politicky neangažovali. Rozbor kandidátních listin potvrdil, že kandidáti na listině hnutí ANO 2011 se v komunální politice objevili poprvé. Většinu kandidátů a následně zvolených zastupitelů tvořili občané ve věku 30 až 45 let. Dá se říci, že zastupitelé tohoto hnutí vytvořili novou generaci komunálních politiků s novými tématy.

Lze předpokládat, že politický vývoj po roce 1989 ve Dvoře Králové nad Labem souvisí s vývojem stranického systému na celostátní úrovni, kterému se podrobně věnuje práce Michala Klímy „Od totality k defektní demokracii“ (2015). Sleduje pokles hlasů pro zavedené strany ODS a ČSSD, zároveň nástup nových neznámých stran. Důvodem tohoto procesu bylo systémové selhání zavedených stran, které vyvolalo poptávku restartu demokracie a po nových stranách. Tyto nové subjekty označuje jako speciální elitní strany manažerského typu a z nich ještě vyčleňuje strany-firmy, mezi které řadí ANO 2011 nebo Úsvit přímé demokracie (Klíma, 2015, s.45–47).

Na komunální úrovni zkoumaného města Dvůr Králové nad Labem je možné sledovat podobný trend. ČSSD zaznamenala výrazný pokles hlasů v obecních volbách v roce 2014 a hlavně v roce 2018. V dalších volbách v roce 2022 již nepostavila samostatnou kandidátku. ODS měla ve městě vždy silnou pozici a velkou členskou základnu. Tato strana má svůj okruh stálých voličů. Členská základna se zužuje, ale na rozdíl od ČSSD postavila zatím pokaždé samostatnou kandidátku. V roce 2014 vstoupilo na politickou scénu ANO 2011 a se ziskem 7 mandátů vyhrálo volby. Stejná situace se opakovala v roce 2018, kdy získalo 10 mandátů a v roce 2022 9 mandátů. Jan Jarolím se po třetí v řadě stal starostou města.

Celkově se snižuje zájem o pasivní volební právo a občané spíše inklinují k občanskému sektoru, např. sportovní kluby, zájmová sdružení, komunitní aktivity atd. Občané stále častěji využívají svého práva ovlivnit události přímo. Organizují petice, podávají námítky do územního nebo stavebního řízení továren, nákupních center apod.

¹⁰ Jiří Hlavatý je český podnikatel, generální ředitel a majitel textilní společnosti Juta, a. s. Od října do listopadu 2017 byl poslanec sněmovny Parlamentu ČR a mezi lety 2014–2017 senátorem za obvod č. 39 – Trutnov. K roku 2021 byl podle časopisu Forbes 27. nejbohatším Čechem s majetkem okolo 10,8 miliardy korun.

Na tento trend reagují i některé volební programy. Ve volební kampani hnutí ANO 2011 v komunálních volbách v roce 2018 se objevilo v prioritách nové téma „Otevřené radnice“ (Příloha 2). Jednou z aktivit k dosažení tohoto cíle byla realizace participativního rozpočtu. Toto téma bylo také součástí programu DKoalice. V jejich jednom z předvolebních materiálů nazvaném „BODY PRO DVŮR pro Dvůr Králové aneb Co uděláme proto, aby se nám lépe žilo.“ byl bod 5 věnován přímo participativnímu rozpočtu města (Příloha 3). Díky obhájení pozice ve vedení města hnutí ANO 2011 dostalo příležitost svůj program naplnit a realizovat projekt participativního rozpočtu.

4.2 Participativní rozpočet

Participativní rozpočet je nástroj, jehož prostřednictvím se členové komunity přímo rozhodují o tom, jak použít část veřejného rozpočtu. Díky tomuto nástroji může občan diskutovat a ovlivňovat přerozdělování veřejných zdrojů. Zároveň to je i nástroj, který umožňuje zapojování a posilování postavení občanů (Klimovský a kol., 2022, s. 56–57).

Proč projekt participativního rozpočtování v obcích vůbec zavádět? Možné odpovědi na tuto otázku najdeme např. v materiálech nevládní organizace Agora CE: Umožňuje občanům spoluvytvářet budoucí tvář obce. Obyvatelé vědí, co jim v obci schází a co potřebuje vylepšit a mohou se podílet na řešení. Vrací lidem důvěru v politiky a veřejným činitelům umožňuje efektivně spolupracovat s občany. Pokud mají lidé možnost zapojit se konstruktivně do debaty s radnicí, neupadají do skepse. Ukazuje se, že spolupráce mezi radnicí a občany může být plodná. Aktivní občané získají vhled do fungování obce, radnice se naučí lépe s občany komunikovat a vycházet jim vstříc. Prohlubuje vztah obyvatel k místu, kde žijí. Aby se jakýkoli projekt uskutečnil, musí se s ním identifikovat dostatečně velká část komunity (Černý, 2016, s. 5).

4.2.1 Pilotní ročník participativního rozpočtu

Co přesně vedlo k zavedení procesu participativního rozpočtování ve Dvoře Králové nad Labem, není z žádných dostupných materiálů jasné. První informace se objevila v prosinci roku 2020, kdy schválilo Zastupitelstvo města Dvůr Králové nad Labem rozpočet města na rok 2021 a v něm položku „participativní rozpočet 250.000 Kč“ (město Dvůr Králové nad Labem, 2020).

Dva roky po komunálních volbách se vedení města pustilo do přípravy participativního rozpočtu. Ze strany veřejnosti se očekávala výzva k zapojení do pracovní skupiny pro přípravu postupu, harmonogramu a pravidel, kterými se participativní rozpočet bude řídit. Taková výzva v Novinách královédvorské radnice ani na webových stránkách nebyla nalezena. V březnu 2021 se v Novinách královédvorské radnice (NKR, 3/2021, s. 2) veřejnost dočetla, že byl spuštěn pilotní ročník participativního rozpočtu a s ním byl spuštěn také první ročník participativního rozpočtu. Na tento postup reagoval portál www.kralovedvorsko.cz, kde se 25. 3. 2021 objevil příspěvek „Participativní rozpočet si ve Dvoře Králové nad Labem letos rozdělí jen zastupitelé, občané musí počkat na další kolo“. Příspěvek informoval čtenáře, že vedení města spustilo pilotní ročník participativního rozpočtu, kde své návrhy mohou podávat jen zastupitelé, se kterými to nikdo neprojednal, přestože je na nich realizace projektu závislá. V článku byl zveřejněn úryvek z e-mailu, který 28. února 2021 rozeslala zastupitelům místostarostka Alexandra Jiříčková. Diskutovala se také role zastupitele a zda by se vůbec podobných akcí měl účastnit. „*A pokud se PaR zúčastní sami členové vedení města, tak v tu chvíli již PaR není nic jiného než známé porcování medvěda. Sice malého, ale pro ztrátu důvěry občanů v podobně přínosné projekty to stačit může.*“ (Sekyrková, 2012)

Co přesně se kolem spuštění pilotního ročníku participativního rozpočtu dělo? Dle informací v Novinách královédvorské radnice a na webových stránkách města rozpočtovaná částka sloužila na technické zajištění projektu (50 tisíc Kč) a 200 tisíc Kč pak mělo být použito na realizaci pilotního projektu participativního ročníku. Dne 24. března 2021 schválila Rada města Dvůr Králové nad Labem pravidla pilotního ročníku participativního rozpočtu a zároveň 1. ročníku participativního rozpočtu (město Dvůr Králové nad Labem, 2021a). Vedení města Dvůr Králové nad Labem informovalo, že se vydalo vlastní cestou při realizaci participativního rozpočtu. Při tvorbě pravidel se inspirovalo praktickými zkušenostmi z měst, kde již participativní rozpočet realizovali, např. Moravská Třebová, Hlučín, Orlová, Lanškroun nebo Litomyšl. Dále bylo využito „Metodiky tvorby participativního rozpočtu pro obce a města“ (Černý, 2016), kterou připravila nezisková organizace Agora. Zvolený postup obhajovalo s tím, že pilotní projekt participativního rozpočtu by měl prověřit realizovatelnost projektu (NKR, 3/2021, s. 8).

V pilotním ročníku projekty měli původně navrhovat pouze sami zastupitelé a občané z návrhů měli vybrat ty projekty (v celkové hodnotě 200 tisíc Kč), které se měly ve městě realizovat ještě v roce 2021. Zastupitelům dával pilotní projekt možnost si prakticky

vyzkoušet celý postup participativního rozpočtu. V případě, že by se na ně během prvního ročníku občané obrátili s dotazy, budou na ně moci odpovědět i s ohledem na tyto své praktické zkušenosti. Vycházelo se také z předpokladu, že zastupitelé navíc mají možnost s občany diskutovat o tom, jaký menší projekt by mohli do pilotního projektu participativního rozpočtu i třeba na základě jejich podnětu navrhnout (NKR, 3/2021, s. 2).

Rada města v březnu 2021 schválila pravidla pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. Jak bylo již zmíněno výše, tento krok vyvolal u některých občanů bouřlivou reakci. Na portálu www.kralovedorsko.cz, se objevil příspěvek, který rozpoutal diskusi na toto téma na sociálních sítích.

Diskuse pokračovala na dubnovém jednání Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem. Diskusi otevřela iniciátorka participativního rozpočtu místostarostka Alexandra Jiříčková (ANO 2011), popsala celou anabázi přípravy pilotního ročníku participativního rozpočtu a uznala, že měla být více diskutována se zastupiteli. Podrobně se rozebíralo, zda by se zastupitelé měli vůbec do participativního rozpočtu zapojovat, když mají možnost ovlivňovat dění ve městě díky výkonu svého mandátu.

Zastupitel Jan Kříž (ANO 2011) zvolený postup podpořil: *„Mně to naopak připadá velice chytré a dobré, že ten pilotní projekt podporuje komunikaci mezi občanem a zastupitelem. Lidé se naučí spolupracovat. Já to pořád říkám, že lidé nechodí na naše zastupitelstva a nekomunikují se svými zastupiteli.“* (město Dvůr Králové nad Labem, 2021b)

Zastupitelka Veronika Tomková (DKoalice) na závěr svého příspěvku uvedla: *„Zastupitelé jsou v nějakém vztahu s občany, tak pokud občané nebo studenti mají nějaký návrh a vyberou si svého zastupitele, domluví se s ním, pak není problém, že daný zastupitel s nimi daný proces projde.“* (město Dvůr Králové nad Labem, 2021b)

Do diskuse se zapojili také přítomní občané. Kateřina Sekyrková, která kritizovala návrh již na sociálních sítích, uvedla: *„Mluvíme o tom, proč jsou do toho zapojeni jen zastupitelé, proč to bylo takhle zvolené. Buď se bojíte, že by přišlo moc návrhů, a vy byste je neměli dost času všechny projednat, to je jedna věc a druhá, že se v podstatě bojíte toho počtu a takto to máte limitované jednadvaceti.“* (město Dvůr Králové nad Labem, 2021b)

Starosta města Jan Jarolím (ANO 2011) se také zapojil do diskuse ... *“Samozřejmě, že rozumím tomu, že by neměli (zastupitelé podávat návrhy), ale proč by nemohli? Copak zastupitelé a radní nejsou občany města? Proč by nemohli podávat návrh do participativního rozpočtu principiálně? Já věřím tomu, že jak říkal pan Šturma, že slibuje,*

že nebude podávat. Ale principiálně mně to připadá špatně.“ (město Dvůr Králové nad Labem, 2021b)

Omezení navrhování v pravidlech pilotního projektu kritizovali také studenti královédvorského gymnázia, kteří byli připraveni se do projektu zapojit. V následujících dnech doručili zástupci školního parlamentu žádost Radě města Dvůr Králové nad Labem o úpravu pravidel pilotního ročníku participativního rozpočtu města tak, aby již do tohoto ročníku mohli podat svůj návrh na projekt. Rada města na svém jednání 21. dubna 2021 rozšířila možnost podat projekt do pilotního ročníku také o žáky starší 15 let (město Dvůr Králové nad Labem, 2021c).

Vedení města obhajovalo kroky, které vedly ke spuštění pilotního projektu participativního rozpočtu. Hlavním argumentem byla skutečnost, že se jedná o zcela nový projekt, pro který byla vytvořena microsite participativního rozpočtu par.mudk.cz. Na této stránce budou uvedena pravidla participativního rozpočtu, harmonogram, jejím prostřednictvím bude možné projekty navrhovat, budou zde představeny a poté bude možné prostřednictvím těchto stránek hlasovat. Dalším argumentem byla covidová opatření, která neumožňovala, klasické potkávání. Komunikace se zastupiteli je již navázána a v případě potíží při podávání, hodnocení projektu by nebyly žádné problémy. Argumentem ze strany úřadu pro spuštění byla nezkušenost s takovým projektem a úzce zaměřený pilotní projekt umožňoval nastavení mechanismů uvnitř úřadu hlavně při hodnocení realizovatelnosti podaných projektů (Respondent1, 3, 5, 2022).

Město Dvůr Králové nad Labem přes kritiku části veřejnosti spustilo pod sloganem „Měníme spolu Dvůr“ pilotní projekt participativního rozpočtu. Pravidla schválila Rada města Dvůr Králové nad Labem 21. dubna 2021 (Příloha 4). Jak již bylo uvedeno výše, pro pilotní projekt participativního rozpočtu byla určena částka 200 tisíc Kč. V pilotním ročníku mohli navrhovat jednotlivé projekty pouze zastupitelé města Dvůr Králové nad Labem a žáci škol starší 15 let, kteří byli občany města Dvůr Králové nad Labem. Občané z jejich návrhů následně vybírali ty projekty, které měly být ve městě realizovány ještě do konce roku 2021.

Podle pravidel bylo možné navrhnout investiční i neinvestiční projekty. Investiční projekty musely být navrhovány na pozemcích a v objektech města Dvůr Králové nad Labem. Musely být v souladu s územním plánem a nesměly být v kolizi s městem připravovanými akcemi. V případě neinvestičních projektů bylo možné žádat podporu komunitního, volnočasového, kulturního nebo sportovní aktivitami zajišťovanými navrhovatelem. Návrhy mohly být podávány do 30. dubna 2021 v elektronické podobě

prostřednictvím formuláře nebo v papírové podobě. Elektronické formuláře byly k dispozici na webu www.par.mudk.cz a papírové formuláře na recepci Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem nebo v Městském informačním centru Dvůr Králové nad Labem. Návrh musel obsahovat podrobný popis, jednoduchý rozpočet a mohl být doplněn nákresy, fotografiemi atd. (město Dvůr Králové nad Labem, 2021d).

Čekalo se, kolik projektů bude podáno. Zda bude zájem mezi zastupiteli a jaký projekt podají studenti gymnázia. Nakonec bylo navrženo celkem sedm projektů, jejichž realizovatelnost posoudila pracovní skupina složená ze zaměstnanců městského úřadu. Jeden z návrhů byl vyřazen. V tomto případě bylo s navrhovatelem dohodnuto, že projekt dopracuje a podá ho opětovně v rámci 1. ročníku. Přehled projektů podaných do pilotního ročníku je možné vidět na Obrázku 2 (Přehled projektů podaných do pilotního ročníku participativního rozpočtu). Během června byly projekty veřejnosti prezentovány na webových stránkách města i participativního rozpočtu, v Novinách královédvorské radnice a na sociálních sítích (NKR, 5/2021, s. 2).

Hlasování probíhalo od 1. do 15. července 2021 pouze elektronicky prostřednictvím speciálního formuláře na webových stránkách www.par.mudk.cz a hlasovat mohli pouze občané Dvora Králové nad Labem (tedy s trvalým pobytem) starší 15 let. Pro hlasování byla použita tzv. Janečkova metoda D21. Metoda umožňuje použít více hlasů. Nesouhlas je možné vyjádřit udělením minusového hlasu a souhlas udělením kladného hlasu. Díky tomu je možné přesněji vyjádřit preference (www.ih21.org/janeckova-hlasovaci-metoda). Metoda se úspěšně používá právě v participativních rozpočtech (NKR, 6, 7/2021, s. 6).

Do hlasování pilotního ročníku participativního rozpočtu se zapojilo celkem 220 lidí, kteří mohli mezi projekty rozdělit dva kladné a jeden záporný hlas, ovšem ne všichni využili všechny své hlasy. Na základě kontroly byly vyřazeny hlasy, které dané podmínky pro hlasování nesplnily.

Protože hlasování probíhalo pouze elektronicky přes formulář, byla občanům nabídnuta pomoc s realizací hlasování. Pokud si někdo nevěděl rady, mohl zavítat do informačního centra nebo do kanceláře oddělení vztahů k veřejnosti a pracovníci mu poskytli podporu při hlasování. Jedinou podmínkou bylo, že si hlasující museli přinést svůj mobilní telefon, protože hlasování se ověřuje unikátní SMS. *„Potom, co bylo hlasování uzavřeno, tak jsme ještě nechali na matrice zkontrolovat, zda všichni hlasující byli starší 15 let a měli trvalé bydliště ve Dvoře Králové nad Labem v souladu s pravidly. Neplatné hlasy jsme z toho*

hlasování vyřadili. Nicméně vyřazení neplatných hlasů a jejich odečet neměl vliv na konečné pořadí projektů v pilotním ročníku.“ (Respondent 1, 2022)

V červenci 2021 občané města Dvůr Králové nad Labem rozhodli o vítězi pilotního ročníku participativního rozpočtu, kterým se stal projekt s názvem „Buď fit – workout pro každého“, který byl navržen na stadion pod Hankovým domem. Zahrnoval vybudování workoutového hřiště, které mělo být určeno pro začátečníky i zkušené sportovce všech věkových kategorií. Nainstalované prvky měly sloužit k posilování s vlastní vahou, využití TRX i protažení celého těla. Výsledky hlasování jsou přehledně uvedeny v Tabulce 6 (Výsledky hlasování pilotního ročníku participativního rozpočtu).

Projekt byl realizován v listopadu roku 2021 dle plánovaného harmonogramu (NKR, 11/2021, s. 6). Podobu hřiště je možné vidět na Obrázku 3 (Realizovaný projektu z pilotního ročníku participativního rozpočtu).

Autorka se zúčastnila pilotního ročníku participativního rozpočtu s projektem „Vánoční výzdoba na Hankově náměstí“. Projekt cílil na širokou veřejnost, protože k vánočnímu času neodmyslitelně patří vánoční výzdoba města. Výzdoba se v době podání projektu soustředila hlavně na náměstí T. G. Masaryka a dále od centra chyběla. Hojně navštěvovaným místem je také náměstí Václava Hanky s dominantou opraveného Hankova domu, zde však ucelená vánoční výzdoba byla nedostatečná. Podaný projekt navrhoval doplnit vánoční výzdobu na náměstí Václava Hanky, kde bylo potřeba zakoupit světelné řetězy na stromy uprostřed náměstí, dále doplnit vánoční dekory na sloupy veřejného osvětlení a na balkón Hankova domu umístit světelné krápníky. V předvánočním čase v Hankově domě probíhá řada akcí, autorka projektu předpokládala, že krásná vánoční výzdoba by mohla potěšit každého návštěvníka Hankova domu, ale i každého kolemjdoucího. Rozpočet stanovila na 67.500 Kč.

Projekt byl připravován s ředitelkou městského kulturního zařízení Hankův dům a pracovníkem Technických služeb města Dvora Králové nad Labem. Konzultovaly se potřeby prostoru a také cena jednotlivých prvků. Autorčin projekt byl neúspěšný, a to doslova. Umístil se na poslední příčce. Určitý podíl na to měla „negativní kampaň“ v době prezentace tohoto projektu, kdy se na sociálních sítích objevovaly komentáře, které tvrdily, že takové projekty do participativního rozpočtu nepatří, že by je mělo město realizovat z vlastního rozpočtu. Ale podobné situace k participativnímu rozpočtu patří. V participativním rozpočtu nejde jen o podání projektu, ale také o komunikaci s komunitou a být také připraven na negativní reakce.

4.2.2 První ročník participativního rozpočtu

Zároveň s pilotním projektem participativního rozpočtu byl 1. května 2021 spuštěn také první ročník participativní rozpočtu. Pro první ročník byla vyčleněna částka 1 milion Kč. Pravidla, která schválila Rada města Dvůr Králové nad Labem 21. dubna 2021, obsahovala pravidla pro pilotní ročník i pro první ročník. Přestože byla pravidla schválena jedním předpisem, v některých částech se zásadně lišila (město Dvůr Králové nad Labem, 2021d).

Zásadní změna byla v tom, že návrh mohl podat každý občan města Dvora Králové nad Labem starší 15 let. Dále částka alokovaná na participativní rozpočet byla zvýšená z 200 tisíc Kč na 1 milion Kč. Maximální předpokládaná hodnota navrhovaného projektu byla omezena částkou 500 tisíc Kč. Výrazné změny zaznamenal také harmonogram projektu. Proti pilotnímu ročníku se jednotlivé části výrazně prodloužily. Změny jsou přehledně uvedeny v Tabulce 7 (Harmonogram pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu).

Celý proces nastavení participativního rozpočtu dle Metodiky tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR (Černý, 2016, s. 14–37) můžeme rozdělit do čtyř fází: 1. přípravná fáze, 2. fáze realizační, 3. fáze vyhodnocení a 4. fáze implementace. Rozborem ukončeného 1. ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad budou analyzovány jednotlivé fáze procesu.

Přípravnou fází byl hlavně pilotní projekt participativního rozpočtu. O přípravné fázi projektu je k dispozici minimum materiálů. Probíhala v úzkém kruhu malého počtu úředníků a radních. Z jednotlivých setkání nebyly pořizeny záznamy. K dispozici jsou pouze usnesení Rady města Dvůr Králové nad Labem ze dne 24. 3. 2021, dne 21. 4. 2021 a zvukový záznam z diskuse při jednání zastupitelstva 13. dubna 2021. Jedinou cestou k získání informací k přípravné fázi projektu byly rozhovory s aktéry, kteří se podíleli na přípravě procesu. Jedná se o následující aktéry, které autorka označila jako respondenty 1–6, koordinátorka projektu, technický garant projektu, tajemník úřadu, vedoucí odboru rozvoje, investic a správy majetku, starosta města a opoziční zastupitelka.

Již na podzim roku 2020 se řešil redesign webových stránek města Dvůr Králové nad Labem. Při této příležitosti se diskutoval vznik microsite participativního rozpočtu. Po schválení částky na realizaci pilotního projektu participativního rozpočtu v rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem na rok 2021 začala příprava pravidel. Přípravou pravidel byla pověřena tisková mluvčí úřadu a vedoucí oddělení vztahů k veřejnosti Miroslava

Kameníková a její kolega, šéfredaktor webu a redaktor Novin Královédvorské radnice Jan Skalický. Miroslava Kameníková se zároveň stala koordinátorkou projektu. *„Nejprve se o zavedení participativního rozpočtu diskutovalo, potom jsme sbírali inspiraci v jiných městech a zajímalo nás, zda participativní rozpočet realizují vlastními silami, zda mají třeba zaplacenou nějakou firmu, jakým způsobem vytvářeli pravidla, kdo se na nich podílel, kdo tvořil pracovní skupiny, jestli participativní rozpočet vyhlášovalo zastupitelstvo nebo rada města. Měli jsme i online hovor se starostou města Lanškroun, který nám odpověděl na řadu praktických otázek, které jsme měli připravené. Za vzor jsme zvolili Lanškroun, protože je to město podobné velikosti jako Dvůr Králové nad Labem a v té době mělo již úspěšně za sebou dva ročníky participativního rozpočtu, který realizovali vlastními silami.“* (Respondent 1, 2022)

Jan Skalický, který je šéfredaktorem webu a redaktorem novin, zastává pozici technického garanta participativního rozpočtu. Byl velice rád, že proběhl pilotní projekt a vše bylo možné vyzkoušet. *„Byl to čistý list papíru, ke kterému jsme přišli, proto se zvolila varianta pilotního ročníku, aby se všechno vyzkoušelo naostro. Vznikla microsite, vlastně nová webová stránka, s rozhraním pro podání návrhů a pro hlasování. Promýšlela se prezentace projektových návrhů. Byla to pro nás možnost v menším formátu všechno vyzkoušet. Pro mě byla zajímavá reálné chování uživatelů. Zpětná vazba při podávání návrhů, samotné hlasování. Jak vlastně ti lidé reagují. Člověk na základě vlastní zkušenosti a postupů při používání těchto online nástrojů a rozhraní něco předpokládá a pak lidé ve finále mohou k tomu přistupovat jinak a chápat ta nastavená pravidla jinak. To bylo pro nás cenné, protože se mohl nastavený systém upravit. Hledali jsme také nějaký název pro projekt, protože pro některé lidi by slovo „participativní“ mohlo být těžko uchopitelné, proto se projekt začal prezentovat pod heslem „Měníme spolu Dvůr.“* (Respondent 2, 2022)

Důležitým krokem přípravné fáze rozpočtu bylo vytvoření pracovní skupiny ze zaměstnanců úřadů. Při realizaci pilotního projektu nebyla potřeba, protože částka 200 tisíc korun nebyla vysoká a podané projekty nebyly tak náročné. Prověřovala se realizovatelnost z hlediska finančního. S navrhovateli se řešili drobné úpravy projektu nebo finanční korekce. S navýšením částky se situace změnila a zřízení pracovní skupiny bylo nutností. To potvrdil také tajemník městského úřadu Jan Sedláček. Dle jeho slov se v pilotním ročníku vyzkoušela komunikace uvnitř úřadu, protože s podobným typem projektu se úředníci zatím nesetkali. Hledala se hlavně cesta, jak zajistit posuzování jednotlivých podaných návrhů. Nakonec došlo k vytvoření sdíleného úložiště, kde byly projekty dostupné pro všechny zainteresované

úředníky. Vznikla tak neformální pracovní skupina pracovníků, kteří společně hodnotili proveditelnost podaných projektů (Respondent 3, 2022).

Pracovní skupinu sestavila koordinátorka participativní rozpočtu Miroslava Kameníková, tvořili ji zejména vedoucí nebo pracovníci odborů městského úřadu, kterých by se pak týkala realizace jednotlivých projektů. Základem byl odbor výstavby a územního plánování, potom odbor ekonomiky a majetku města, pracovník odboru rozvoje, investic a správy majetku, odboru dopravního a správního, odboru školství kultury a sociálních věcí, protože pod ním je památková péče, dále pracovník odboru životního prostředí. Samozřejmě nechyběli pracovníci oddělení vztahů k veřejnosti, protože ti vlastně zajišťovali komunikace mezi navrhovateli a úřadem (Respondent 1, 2022).

Dalším krokem bylo vytvoření postupu prezentace projektů a nastavení informační kampaně. Dobře zvolená informační kampaň byla zásadní pro úspěch celého projektu. Při komunikaci s veřejností bylo využito všech komunikačních nástrojů, které měl úřad k dispozici. Přímou v pravidlech pilotního a prvního ročníku participativního procesu bylo uvedeno, jakým způsobem budou projekty prezentovány: internetové stránky města Dvůr Králové nad Labem www.mudk.cz, v Novinách královédvorské radnice, které jsou distribuovány zdarma do všech domácností, na oficiálním FB profilu města (město Dvůr Králové nad Labem, 2021d). *„Založili jsme speciálně dva nové profily na facebookových stránkách. Jeden je facebooková stránka a tím druhým potom byla facebooková skupina, abychom umožnili jakousi živelnou diskuzi v případě, kdyby si chtěli občané vyměňovat nějaké zkušenosti nebo diskutovat navzájem mezi sebou.“* (Respondent 1, 2022)

Byla pořízena krátká reportáž, která představila projekt a stručně seznamovala s novou webovou stránkou, kde jsou veškeré informace a formulář na navrhování projektů (město Dvůr Králové nad Labem, 2021e). Pro zájemce byl 17. května 2021 připraven online seminář. *„Bylo super, když jsme mohli představit během online semináře samotný projekt, myšlenku participativním rozpočtu, pak naši microsite.“* (Respondent 2, 2022) A na 2. června 2021 pak bylo připraveno setkání se zájemci z řad veřejnosti, kteří měli možnost přijít a zeptat se na průběh participativního rozpočtu, na pravidla, diskutovat o svých záměrech či možných návrzích a jakým způsobem je podat. Bohužel, zájem o setkání byl minimální.

Prostřednictvím informační kampaně měli být občané informováni o projektu participativního rozpočtu a následně o jednotlivých podaných projektech. Vyvrcholením kampaně mělo být veřejné představení podaných projektů. Veřejné projednávání se konalo

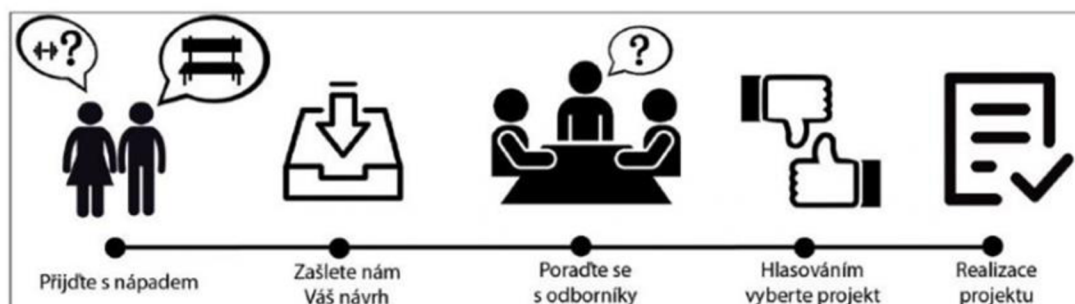
19. září 2021 v sále Hankova domu. Setkání se ze strany úřadu zúčastnila koordinátorka projektu, technický a politický grant projektu (NKR, 9/2021, s. 6).

Na začátku druhé fáze (realizační) bylo nutné mít připraveno prostředí pro vyhlášení výzvy na podávání návrhů ze strany občanů. Jednalo se o sepsání pravidel, jimiž se navrhovatelé a další aktéři procesu budou řídit. Dále musel být připraven systém na podávání návrhů a nastavené mechanismy uvnitř úřadu na posuzování podaných projektů. Promyšlena by měla být také mediální kampaň a prezentace podaných projektů. To vše bylo dle předchozího textu splněno a nastavené mechanismy byly navíc prověřeny při realizaci pilotního ročníku.

Pravidla pro 1. ročník participativního rozpočtu byla schválena Radou města Dvora Králové nad Labem 21. dubna 2021. Pro projekt participativního rozpočtu byla vytvořena speciální microsite www.par.mudk.cz/. Na stránce zájemci o participativní rozpočet našli veškeré informace k projektu. Návrhy mohly být podávány od 1. května do 15. července 2021 buď v papírové podobě na podatelnu městského úřadu, nebo elektronicky na webu www.par.mudk.cz. Papírové formuláře byly k dispozici opět na recepci Městského úřadu ve Dvoře Králové nad Labem a v Městském informačním centru Dvůr Králové nad Labem (město Dvůr Králové nad Labem, 2021d). Pro zájemce byl 17. května 2021 připraven online seminář, kde byl projekt představen a proběhla i instruktáž k přípravě projektu a jeho podání. Pro podpoření srozumitelnosti bylo vytvořeno názorné schéma na Obrázku 4 (Schéma postupu v procesu participativního rozpočtu) (NKR, 4/2021, s. 3).

Obrázek 4: Schéma postupu participativního rozpočtu

Své návrhy na projekty může podat každý občan Dvora Králové nad Labem starší 15 let a tito občané budou pak moci také o jednotlivých návrzích hlasovat. Věková hranice byla stanovena tak, aby svůj názor mohla projevit i mladá generace.

Zdroj: www.par.mudk.cz/

Dle pravidel navrhované investiční projekty musely být realizovány na pozemcích a v objektech města Dvůr Králové nad Labem. Aby si občané mohli ověřit, zda se jejich

záměr opravdu týká městského majetku, připravilo město pro první ročník praktickou pomůcku. „*My jsme na základě připomínek občanů a ve spolupráci s odborem informatiky nechali na našem mapovém portálu připravit takzvanou mapu nemovitostí města, ve které si mohli občané velmi jednoduše ověřit, zda pozemky nebo nemovitosti, na kterých plánují svoje projekty, jsou v majetku města.*“ (Respondent 1, 2022)

Vzhledem ke kritice, že navrhovat projekty v pilotním ročníku mohli pouze zastupitelé a žáci škol starší 15 let, očekával se v prvním ročníku participativního rozpočtu větší nárůst počtu podaných projektů. Toto očekávání se nenaplnilo. V době od 1. května do 15. července 2021 bylo navrženo celkem 9 projektů, což bylo pouze o dva projekty více než v pilotním ročníku, kdy byl okruh navrhovatelů výrazně omezen. Pracovní skupina složená ze zaměstnanců městského úřadu posoudila realizovatelnost jednotlivých návrhů, například výši rozpočtu, soulad s územním plánem atd. „*Z pozice úředníků jsme se sešli na úvodní setkání pracovní skupiny a hodnotili jsme každý ze svého ranku, jestli bude projekt realizovatelný nebo jestli tam budou nějaká úskali, která by mohla bránit následující rok ten projekt zrealizovat.*“ (Respondent 4, 2022) V rámci posuzování projektů koordinátorka kontaktovala navrhovatele ke konzultaci podaných návrhů. „*V některých městech bývají i pracovní skupiny z řad veřejnosti, ale my tady vyloženě řešíme jenom proveditelnost, naše jediné kritérium je, že nás zajímá, jestli se to dá udělat.*“ (Respondent 1, 2022) Dva projekty neprošly posuzovacím kolem. Vyřazeny byly: obnova laviček na letním stadionu pod Hankovým domem a protierozní a ekologická opatření v lokalitě nad Verdekem, protože se jejich realizace připravovala mimo participativní rozpočet. Dle harmonogramu bylo posuzování dokončeno do 15. srpna 2021 (NKR, 8/2021, s. 8).

Zásadním bodem v procesu participativního rozpočtu jsou veřejná projednávání. Jejich cílem je představit jednotlivé projekty před spuštěním hlasování. Veřejné projednávání k návrhům podaným v prvním ročníku participativního rozpočtu se konalo 19. září 2021 v sále Hankova domu. Sál patří k největším ve městě, organizátoři tedy přepokládali velkou účast ze strany veřejnosti. Setkání se ze strany úřadu zúčastnila koordinátorka projektu, technický a politický grant projektu. Jednotliví navrhovatelé si pro veřejné projednávání připravili prezentace a přítomným občanům prezentovali své projekty. Účast nebyla velká, obecenstvo tvořili pouze navrhovatelé jednotlivých projektů, jejich rodiny a přátelé. Největší zastoupení měli studenti gymnázia (NKR 9/2021, s. 6).

Novinkou v prezentaci prvního ročníku byla příležitost pro navrhovatele natočit krátké video. „*Nechali jsme natočit video spoty, ve kterých si sami navrhovatelé představili svoje*

projekty. Dali jsme jim k dispozici originály video spotů, aby si je mohli šířit na svých komunikačních kanálech. Dále jsme ještě připravili takové půlminutové video, které týden před hlasováním běželo jako spot v kině Svět, abychom upozornili další občany, že probíhá participativní rozpočet.“ (Respondent 1) Na prezentaci projektů bylo vyčleněno období září–říjen 2021. Projekty byly také prezentovány v Novinách královédvorské radnice, dále na webových stránkách města www.mudk.cz, na webových stránkách participativního rozpočtu města www.par.mudk.cz a na facebookovém profilu města @mestodknl: (www.facebook.com/mestodknl), facebookovém profilu Měníme spolu Dvůr: @MenimespoluDvur (www.facebook.com/MenimespoluDvur/) a facebookové skupině Měníme spolu Dvůr – participativní rozpočet města (www.facebook.com/groups/menimespoludvur).

Dalším krokem v procesu bylo hlasování veřejnosti, které proběhlo v období od 1. do 15. listopadu 2021. Hlasování probíhalo pouze elektronicky prostřednictvím speciálního formuláře na webových stránkách participativního rozpočtu www.par.mudk.cz. Dle pravidel mohli hlasovat pouze občané Dvora Králové nad Labem starší 15 let. Pro hlasování byla zvolena již zmíněná Janečková metoda D21. Metoda umožňuje použít více hlasů. Nesouhlas je možné vyjádřit udělením minusového hlasu a souhlas udělením kladného hlasu. Hlasování občanům, kteří nemohli nebo nechtěli využít internet, umožnili pracovníci Městského informačního centra Dvůr Králové nad Labem nebo pracovníci oddělení vztahů k veřejnosti. Na základě celkového počtu hlasů bylo stanoveno pořadí projektů, které budou vybrány k realizaci. Na realizaci projektů byla vyčleněna částka 1 milion Kč. Dle pravidel by měly být projekty realizovány podle pořadí v hlasování, vždy tolik projektů, aby součet jejich odhadovaných hodnot nepřesáhl 1 milion Kč. V případě realizace více projektů se shodným počtem hlasů měl o pořadí rozhodnout los (město Dvůr Králové nad Labem, 2021d).

V prvním ročníku participativního rozpočtu se mohli občané rozhodovat mezi sedmi projekty. Do hlasování 1. ročníku participativního rozpočtu se zapojilo celkem 471 hlasujících, ti mohli mezi jednotlivé projekty rozdělit dva kladné a jeden záporný hlas. Podle pravidel mohli hlasovat pouze občané města starší 15 let s trvalým pobytem ve Dvoře Králové nad Labem, na základě kontroly byly neplatné hlasy vyřazeny. V pilotním ročníku hlasovalo pouze 220 občanů, šlo tedy o dvojnásobný nárůst hlasujících. Výsledky hlasování byly zveřejněny v Novinách královédvorské radnice (NKR 12/2021, s. 8), na webových stránkách města. Výsledky hlasování přehledně shrnuje Tabulka 8 (Výsledky hlasování 1. ročníku participativního rozpočtu).

Poslední krok realizační fáze participativního rozpočtu se týkal realizace úspěšných projektů. V prvním ročníku participativního rozpočtu s podtitulem „Měníme spolu Dvůr“ občané k realizaci vybrali dva projekty. První místo získal projekt dětského hřiště ve Smetanově ulici. Jednalo se o výstavbu oploceného dětského hřiště na prostranství mezi ulicemi Smetanova, Bezručova a Staškova. Navrhovatelem byl Zdeněk Felgr, kterého k podání návrhu vedl fakt, že v navrhované lokalitě naprosto chybí zázemí pro děti a nejbližší hřiště je vzdálené 1,5 až 2 km. Na hřiště navrhoval herní prvky, ale také stůl, lavičky a odpadkové koše. Náklady na realizaci byly odhadnuty na 400 tisíc Kč. Navrhovatel Zdeněk Felgr původně návrh podal v pilotním ročníku participativního rozpočtu prostřednictvím jednoho ze zastupitelů. Nakonec v rámci posuzování proveditelnosti projekt po dohodě stáhl a úspěšně dopracoval. Na druhé příčce se umístil projekt „Dvorská oáza“. Navrhovatelem byl student gymnázia Marek Malich, jeho návrh se týkal úpravy prostoru na náměstí Václava Hanky. Prostor by podle navrhovatele měl sloužit jako místo pro klidný odpočinek, čtení nebo posezení s přáteli. Náklady na realizaci byly odhadnuty na 480 tisíc Kč (město Dvůr Králové nad Labem, 2022b).

Realizace vítězných projektů proběhly v součinnosti s navrhovateli projektů. První se začal realizovat projekt hřiště ve Smetanově ulici, které bylo otevřeno o prázdninách roku 2022 (město Dvůr Králové nad Labem, 2022c). Dle harmonogramu měly být oba projekty realizovány do konce následujícího roku. *„Nastavení, že jeden rok se projekty vybírají a realizace se přesouvá do druhého roku, je správný postup. Protože už se ukazuje, že ty jednotlivé projekty nejsou úplně zas tak jednoduché. Jsme v čase, kdy firmy, na které se obracíme s realizací, nemají vždy volné kapacity a ty lhůty se obecně prodlužují. Díky roční lhůtě se nám vytvoří prostor pro dobrou přípravu projektů“* (Respondent 4, 2022). Druhý projekt byl dokončen na přelomu listopadu a prosince 2022 (město Dvůr Králové nad Labem, 2022d). O postupu prací se pravidelně informovala veřejnost prostřednictvím webových stránek a Novin královédvorské radnice. Podobu obou realizovaných projektů je možné vidět na Obrázku 5 (Realizované projekty z prvního ročníku participativního rozpočtu).

Třetí fáze, kterou je vyhodnocení procesu, je zásadní. Dle metodiky je základem vyhodnocení procesu sledování kvantitativních indikátorů průběhu a úspěchu participativního rozpočtu, jakou jsou počty návrhů, počty hlasujících. Evaluace by se také měla zaměřit na vnímání procesu z pohledu účastníků z řad občanů a úředníků. Jejich hodnocení by mělo být zohledněno při postupu dalšího ročníku (Černý, 2016, s. 30).

Po realizaci pilotního ročníku, následoval první a druhý ročník. Přípomínky aktérů, navrhovatelů i veřejnosti byly průběžně akceptovány, ale k důslednému vyhodnocení projektu participativního rozpočtu města Dvora Králové nad Labem zatím nedošlo. Z dostupných materiálů nevyplývá, že by při spuštění projektu byly nastaveny kontrolní indikátory pro zhodnocení úspěšnosti participativního rozpočtu.

Pro hodnocení procesu participativního rozpočtu města Dvora Králové nad Labem byly zvoleny tři roviny: dotazníkové šetření, vnímání procesu z pohledu aktérů a navrhovatelů a posouzení kvantitativních indikátorů v podobě počtu návrhů a počtu hlasujících.

Pro potřeby této práce autorka vytvořila dotazník, který měl poskytnout zpětnou vazbu k dosavadnímu průběhu projektu participativního rozpočtu a výsledky měly být použity pro celkové hodnocení projektu. Celé zadání dotazníku je k dispozici v Příloze 5. Koordinátorka participativního rozpočtu byla požádána, zda by bylo možné při elektronickém hlasování o návrzích druhého ročníku, které probíhalo od 16. září do 2. října 2022, vyzvat občany k vyplnění hodnotícího dotazníku. K jeho realizaci bylo využito dotazníkového nástroje SURVIO. Dotazník obsahoval celkem 20 otázek. Otázky byly zaměřené na spokojenost s webovými stránkami, srozumitelnost formulářů, spolupráci s koordinátorem, dostatečnost propagace nebo prospěšnost veřejného projednávání atd. (Příloha 5).

V participativním rozpočtu hlasovalo celkem 544 občanů, dotazník otevřelo 154 osob, ale bylo získáno pouze 56 odpovědí. „Do hlasování o projektech se nám tentokrát zapojilo zhruba 540 hlasujících, tak to je dejme tomu 10 % respondentů ze všech hlasujících v participativním rozpočtu. Ve Dvoře Králové nad Labem se dlouhodobě potýkáme s nechtí a nezájmem lidí účastnit se různých veřejných projednávání. Vyzkoušeli jsme všechny různé kanály, ale zpětná vazba byla velmi malá. Což znamená, když to vezmeme v úvahu, tak 10 % hlasujících je zájem nadprůměrný, i když bohužel s výsledkem jenom 56 vyplněných dotazníků.“ (Respondent 1, 2022)

Výsledky dotazníkového šetření byly celkem pozitivní. Mezi respondenty převažovaly ženy mezi 30. a 49. rokem s vysokoškolským nebo úplným středním vzděláním. Většina respondentů byla spíše spokojena s kvalitou webových stránek, formuláři na navrhování projektů, koordinátorem z oddělení vztahů s veřejností. Také s pravidly participativního rozpočtu byli respondenti spíše spokojeni. Většina dotázaných nenavrhl žádnou změnu (30,4 %), někteří by uvítali volnější pravidla při podávání projektů (17,9 %) další u rozpočtu (14,3 %) a větší počet respondentů by také přivítal více příležitostí veřejně prezentovat

projekty. Participativní rozpočet se potýká s nízkou účastí občanů na veřejných projednáváních, kdy sami navrhovatelé představují svoje projekty. A s touto skutečností korespondovaly také odpovědi respondentů, kdy 64,3 % odpovědělo, že pro ně není prospěšné nebo se projednávání nezúčastnili. Na otázku týkající se osobní zkušenosti s podáním projektu jen 3,6 % respondentů odpovědělo, že se pravidelně účastní a pouze 7,1 % mělo osobní zkušenost s navrhováním projektů. Což také koresponduje s počtem navržených projektů v jednotlivých ročnících. Navíc někteří navrhovatelé podávali projekty opakovaně. Propagaci označila většina respondentů za spíše dostatečnou (42,9 %). Celkem 62,5 % uvedlo, že se o participativním rozpočtu dozvědělo z facebooku. Dotazník obsahoval také prostor pro vyjádření osobního názoru mimo uvedené otázky. Tuto možnost nevyužilo 73,1 %. Objevily se názory, že by projekty jako lavičky nebo veřejné osvětlení neměly být součástí participativní rozpočtu. Město by si je mělo vzít za své a neměly by být zahrnuty do hlasování. Úplné vyhodnocení dotazníku je uvedeno v Příloze 6.

Koordinátorka projektu Miroslava Kameníková byla s výsledkem dotazníkového šetření celkem spokojená. „*Co jsem koukala, tak vlastně to hodnocení nebylo špatné. V části volnějších otázek jsou navrhované nějaké změny. Z řad veřejnosti občas bývá kritizován rozpočet, že je příliš komplikovaný.*“ (Respondent 1, 2022)

Do dotazníku bylo zařazeno několik otázek, které hodnotily přesah participativního rozpočtu do rozvoje města. Jednalo se např. o zjištění, zda zapojení do participativního rozpočtu zvyšuje zájem občanů o dění ve městě. Celkem 42,9 % respondentů odpovědělo určitě ano a dále 33,9 %, že spíše ano. Dále bylo zjištěno, že 39,3 % účastníků šetření se domnívá, že participativní rozpočet určitě může ovlivnit rozvoj města a dalších 30,4 % si myslí, že spíše ano. Naopak 19,6 % respondentů si myslí, že participativní rozpočet spíše nemůže ovlivnit rozvoj města.

Pro hodnocení projektu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem byly zásadní polostrukturované rozhovory s deseti respondenty. Respondenti byli rozdělení na dvě skupiny a pro každou byla vytvořena sada otázek viz Příloha 7 a 8. První skupinu tvořili aktéři, kteří se přímo podíleli na přípravě a realizaci procesu participativního rozpočtu. Jedná se o respondenty s označením Respondent 1–6. Druhou skupinu tvořili navrhovatelé projektů do participativního rozpočtu, ti byli označeni jako Respondenti 7–10.

Zásadní pro práci je zjištění, zda participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem splňuje pět kritérií Yvese Sintomera (2012, s. 3–4), který musí daný postup splnit, aby se jednalo o participativní rozpočet. Jednalo se o odpovědi na následující otázky:

1. Rozhoduje se o konkrétních financích nebo rozpočtu? 2. Probíhá na území obce s rozhodovacími pravomocemi? 3. Pravidelně se opakuje? 4. Zahrnuje formu spolurozhodování veřejnosti? 5. Vyžaduje se určitá míra odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu? Odpovědi na tyto otázky byly získány z rozhovorů s Respondenty 1–6, tedy s aktéry, kteří se přímo podíleli na přípravě a realizaci projektu participativního rozpočtu.

Respondent 1 na všechny uvedené otázky odpověděl ANO. Konstatoval, že participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem splňuje všech pět kritérií (Respondent 1, 2022).

Respondent 2 odpověděl na výše uvedené otázky ANO. Také konstatoval, že projekt splňuje všech pět kritérií pro participativní rozpočty. K páté otázce navíc dodal, že během celého procesu probíhá komunikace s navrhovateli projektů. Po dokončení hlasování je pak nutné informovat neúspěšné navrhovatele. Pak následuje spolupráce s navrhovateli vítězných projektů, aby byly dovedeny k úspěšné realizaci (Respondent 2, 2022).

Respondent 3 na první tři otázky odpověděl jednoduše ANO. Ke čtvrté otázce, zda zahrnuje formu spolurozhodování veřejnosti, odpověděl ANO a doplnil, že občané sami navrhnou projekty, hlasují a rada města bere jejich rozhodnutí pouze na vědomí. K páté otázce týkající se odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu odpověděl ANO. Dále uvedl, že cílem je více občany zapojit do rozhodování o realizaci akcí ve městě. Na jedné straně je to zodpovědnost na straně podavatele projektu, který ho musí promyslet, popsat a sestavit rozpočet. Dále je to odpovědnost samotných hlasujících o projektech. Také je tu odpovědnost města a úředníků, že pokud je nějaký projekt vybrán občany k realizaci, tak je odpovědnost města, aby projekt zdárně zrealizovalo (Respondent 3, 2022).

Respondent 4 na všechny výše uvedené otázky odpověděl ANO. K otázce týkající se spolurozhodování veřejnosti dodal, že je to pro občany jediná možnost, jak aktivně ovlivnit čerpání vyčleněné části rozpočtu. K otázce páté týkající se odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu tento respondent, který řeší realizaci vítězných projektů, navíc uvedl, že cítí velkou odpovědnost vůči lidem, kteří podali vítězný projekt. Většinou do projektu dali hodně energie a na realizaci se velice těšili. Byli přítomni při celém procesu realizace a dostávali prostor jednotlivé komponenty projektu vybírat sami. Dále zdůraznil, že realizace projektů z participativního rozpočtu je úplně jiná. Při realizaci je vidět aktivní a pozitivní přístup autorů vítězného projektu. Spolupráce s takovými lidmi je příjemná změna, doslova nabíjí pozitivní energii. Spolupráce s motivovanými lidmi je snadnější při řešení problémů.

„Realizace vítězných projektů z participativního rozpočtu je víc než práce, takové projekty mají vyšší význam.“ (Respondent 4, 2022)

Respondent 5 uvedl, že participativní rozpočet byl spuštěn s cílem většího zapojení veřejnosti do spolurozhodování o investičním směřování města a domnívá se, že se cíl daří naplňovat. Na otázky, zda participativní rozpočet města Dvora Králové nad Labem splňuje 5 kritérií, odpověděl ANO. Ke spolurozhodování veřejnosti dodal, že sem mj. spadá představování projektů veřejnosti a samotné hlasování o projektech (Respondent 5, 2022).

Respondent 6 na všechny výše uvedené otázky odpověděl ANO. Dle jeho názoru participativní rozpočet města splnil všech pět kritérií pro participativní rozpočty (Respondent 6, 2022).

Pro hodnocení projektů bylo využito také rozhovorů s respondenty, kteří se aktivně zapojili do participativního rozpočtu podáním vlastního projektu. Autorka je označila jako Respondent 7–10. Pro tuto skupinu respondentů byly připraveny jiné okruhy otázek. V rámci polostrukturovaných rozhovorů byly dotazovány např. důvody zapojení do participativního rozpočtu, posouzení celého procesu navrhování projektů, spolupráce s koordinátorem, propagace projektů atd. Všichni respondenti se k projektu vyjadřovali velmi pozitivně, ale měli i připomínky, popř. návrhy na zlepšení. Obě oblasti jsou v práci zaznamenány.

Respondent 7 se jako zastupitel zúčastnil pilotního ročníku participativního rozpočtu s projektem, který neuspěl. Po dopracování a diskusi v lokalitě ho podal do druhého ročníku participativního rozpočtu a zvítězil. Dle harmonogramu by měl být projekt příští rok realizován. Respondent uvedl, že k procesu nemá připomínky. Chválí profesionalitu koordinátorky projektu a technického garanta. Vadí mu, že během hlasování není vidět průběžný stav hlasů u jednotlivých projektů. Domnívá se, že pokud by průběžný stav byl vidět, měli by navrhovatelé před ukončením hlasování ještě příležitost zapracovat na propagaci svého projektu (Respondent 7, 2023).

Respondent 8 se se svým projektem zapojil do prvního i druhého ročníku participativním ročníku, protože *„ve veřejném prostoru vidím spoustu nedostatků, které politici a úředníci ignorují a řadu let neřeší nebo o nich vůbec nevědí. Participativní rozpočet je poměrně snadným způsobem, jak to změnit, jak vylepšit místo, kde žijeme.“* K pravidlům, procesu navrhování a propagaci nemá žádné připomínky. Vadí mu záporné hlasy při hlasování o projektech. *„Druhý ročník potvrdil, že lidé často dávají záporný hlas, ne proto, že by konkrétní projekt nechtěli, nelíbil se jim, ale aby vyřadili konkurenci. Viz návrh „Odpočinek u autobusového nádraží“, který měl 53 kladných a stejný počet*

negativních hlasů. Neumím si představit, že by někdo v našem městě byl proti rekonstrukci rozbitého chodníku a umístění laviček. “Navrhuje zamyslet se nad zjednodušením hlasování, dále upustit od generování kódu pro hlasování. Smysluplnější by mu přišlo, kdyby byl v Novinách královédvorské radnice hlasovací formulář, který by mohl odevzdat na několika místech ve městě (Respondent 8, 2023).

Respondent 9 podal projekt do prvního ročníku participativního rozpočtu. Bydlí ve čtvrti rodinných domů, kde nebylo žádné společné hřiště. Sám má malou dceru a do projektu se zapojil kvůli ní. Projekt připravil, využil prezentace na veřejném projednání i nabídku na natočení reportáže. Navíc s manželkou připravili letáky a dávali je sousedům do schránek a mluvili s nimi o návrhu hřiště. Projekt zvítězil a byl během roku 2022 zrealizován. Respondent chválil práci koordinátora a všech, kteří se na realizaci podíleli. Velice ho zaskočily negativní reakce na sociálních sítích, když bylo zveřejněno, že tento projekt vyhrál. Kritizovalo se hlavně místo. Přes tuto negativní zkušenost je rád, že se do projektu zapojil. Nečekal, jak velký bude mít význam pro místní lokalitu. Hřiště dnes slouží jako místo setkávání rodičů s dětmi z okolních domů. Stalo se komunitním prostorem a umožnilo jim seznámit se s řadou obyvatel této části města. Připomínky k projektu neměl (Respondent 9, 2023).

Respondent 10 se zapojil do prvního i druhého ročníku participativního projektu. Dle jeho názoru je projekt dobře nastavený, formulář je intuitivní. Myslí si, že nutnost přiložit rozpočet může potenciální navrhovatele odradit. Navrhuje zdůrazňovat, že v případě rozpočtu jsou možné konzultace s koordinátorem. Prostor ke zlepšení vidí v oblasti prezentace projektů. Navrhuje z projektů vytvořit venkovní panely a ty vystavit na veřejném místě. Mohly by i putovat po různých částech města. Další variantou je umístit prezentaci projektu přímo na místě, kde by měl být projekt realizován. Pokud by měl navrhovatel zájem, mohl by se u projektu umístit i kontakt, aby ho zájemci o spolupráci nebo naopak ti, co mají s projektem problém, mohli kontaktovat. Dále navrhuje facebookovou stránku využívat k rozšiřování povědomí o participativním rozpočtu. Navrhuje sdílet navržené projekty z jiných měst, aby si občané udělali představu, jaký typ projektů je možné navrhnout. Poukazuje na fakt, že celkem bylo do participativního rozpočtu podáno kolem 20 projektů a převažují projekty na hřiště na lavičky. Sdílení praxe z jiných měst by mohlo rozšířit spektrum navrhovaných projektů. Navíc se domnívá, že projekty navrhuující lavičky by neměly být součástí participativního rozpočtu. Instalaci laviček by mělo zajišťovat město automaticky. Pokud by nedošlo k nějakému omezení, navrhuje alespoň, aby došlo

k rozdělení na malé a velké projekty např. do 50.000 Kč a nad 50.000 Kč. Myslí si, že lavička hřišti nemůže konkurovat (Respondent 10, 2023).

Rozhovory byly se souhlasem respondentů zaznamenávány na diktafon a zároveň byly v průběhu pořizovány poznámky. Přepisy celých rozhovorů nejsou součástí práce, zůstanou v podobě zvukového záznamu v archivu autorky práce. Poznámky z rozhovorů s Respondenty 6, 8 a 9 jsou součástí práce jako Přílohy 10, 11, 12.

Pokud by se hodnotily kvantitativní indikátory, jako je počet návrhů a počet hlasujících, můžeme vidět mírně vzrůstající tendenci v počtu navrhovaných projektů. V pilotním ročníku bylo hodnoceno 6 projektů, v prvním 7 a druhém 8 projektů. V počtu hlasujících je zvýšení počtu výraznější. V pilotním ročníku hlasovalo 220 občanů, v prvním 471 a druhém 544 občanů.

Dle hodnocení participativního rozpočtování, které provádí nevládní organizace Agora CE, ke sledovaným kritériím patří také aktivita občanů při navrhování (počet návrhů na tisíc obyvatel) i účast na podobě participativního rozpočtování (Participativní rozpočet, 2020). V případě aktivity občanů Dvora Králové nad Labem při navrhování se u pilotního ročníku jednalo o 0,46 návrhu na tisíc obyvatel, v prvním a ve druhém ročníku o 0,59 návrhu na tisíc obyvatel.

Graf sestavený z hodnocení organizace Agora CE ukazuje za rok 2020 interval mezi 6,36 a 0,01. Podle zmíněného grafu hodnota 0,59 odpovídá Praze 5, která má přes 89 tisíc obyvatel. Dle webových stránek městská část Praha 5 v roce 2019 vyčlenila na projekt participativního rozpočtu částku 15 milionů korun, do hlasování postoupilo 15 projektů a hlasovalo 1 648 občanů (Praha 5, 2019). Hodnotu 0,57 v grafu vykazuje město Vsetín. Na stránkách města nebyla zjištěna žádná informace o realizaci participativního rozpočtu. Otázka zní, jaká je vypovídací hodnota tohoto grafu.

V případě účasti občanů na podobě participativního rozpočtování u pilotního ročníku participativního rozpočtu se jednalo 1,45 %, u prvního ročníku 3,1 % a u druhého ročníku 3,59 %. Graf sestavený z hodnocení organizace Agora CE znázorňuje interval mezi 24 a 0,97 % účasti na podobě participativního rozpočtování v % z celkového počtu obyvatel. Dle tohoto grafu hodnota 3,59 % odpovídá městu Lanškroun, který má cca 9 300 obyvatel. Dle webové stránky v roce 2020 bylo navrženo 40 projektů o 20 z nich hlasovalo 452 občanů. (město Lanškroun, 2023). I v tomto případě nepůsobí graf hodnověrně.

Pro hodnocení procesu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem bylo okrajově využito dotazníkového šetření, které bylo realizováno na podzim roku 2022.

Většina respondentů hodnotila nastavený proces participativního rozpočtu kladně. Zásadní pro hodnocení byly polostrukturované rozhovory s 10 respondenty. Byly vytvořeny dvě sady otázek, jedna pro aktéry, kteří se podíleli na procesu přípravy participativního rozpočtu, a druhá pro navrhovatele projektů. Při rozhovorech s aktéry bylo zásadní zjistit, zda participativní rozpočet splňuje pět kritérií, které musí daný postup splnit, aby se jednalo o participativní rozpočet. Jednalo se o odpovědi na následující otázky: 1. Rozhoduje se o konkrétních financích nebo rozpočtu? 2. Probíhá na obce s rozhodovacími pravomocemi? 3. Pravidelně se opakuje? 4. Zahrnuje formu spolurozhodování veřejnosti? 5. Vyžaduje se určitá míra odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu? Všech šest respondentů na otázky odpovědělo ANO. Proto je možné konstatovat, že participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem splňuje všech pět kritérií a jedná se o participativní rozpočet. Při rozhovorech s navrhovateli bylo zjišťováno, zda byly procesy dobře nastaveny, zda jsou srozumitelné a uživatelsky komfortní. Zásadní zpětnou vazbou byly jejich připomínky. Z rozhovorů vyplynulo, že zmíněné připomínky byly tlumočeny také koordinátorce projektu, zda dojde k jejich zapracování ukáže až vyhlášení dalších ročníků participativního rozpočtu. Pokud by se hodnotily kvantitativní indikátory, jako je počet návrhů a počet hlasujících, můžeme vidět mírně vzrůstající tendenci v počtu navrhovaných projektů. V počtu hlasujících je zvýšení počtu výraznější.

Poslední (čtvrtou) fází procesu je implementace. Participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem byl spuštěn v dubnu 2021 vyhlášením Pravidel pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem, která schválila Rada města Dvůr Králové nad Labem (město Dvůr Králové nad Labem, 2021d). Pravidla připravila malá pracovní skupina bez konzultace s veřejností. Pilotní i první ročník proběhl dle harmonogramu a vítězné projekty byly v termínu realizovány. Dále následovalo vyhlášení druhého ročníku, hlasování proběhlo na podzim roku 2022 a v roce 2023 se budou vítězné projekty realizovat. Nyní záleží na Radě města Dvůr Králové nad Labem, zda vyhlásí třetí ročník participativního rozpočtu.

Z rozboru dokumentů vyplývá, že zda bude nebo nebude projekt pokračovat, je plně v kompetenci rady města. Město Dvůr Králové nad Labem nemá žádnou metodiku pro realizaci participativního rozpočtu. Tedy dokument, kde by byly uvedeny cíle tohoto projektu, stanoveny měřitelné indikátory, které by ukázaly, zda se proces osvědčil a za jakých podmínek bude zaveden do činnosti úřadu. Z rozhovoru vyplynulo, že realizace participativního rozpočtu závisí na velkém nasazení koordinátorky projektu, která zároveň

vykonává pozici vedoucí oddělení vztahů k veřejnosti. Byla také iniciátorkou pracovní skupiny, která posuzuje proveditelnost projektů (Respondent 3, 2022). Realizaci projektů řeší odbor, který má v gesci všechny investiční akce města. Z rozhovoru vyplynulo, že se realizací vítězných projektů participativního rozpočtu dobrovolně zabývá přímo vedoucí odboru, pro kterého je příjemná změna pracovat s motivovanými a nadšenými lidmi (Respondent 4, 2022).

Tvrzení, že projekt není zcela implementován, potvrzuje také skutečnost, že v rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem na rok 2021 a 2022 nebyla nalezena položka na realizaci participativního rozpočtu. Rozpočty obsahují položku (organizaci) pouze na realizaci vítězných projektů. Z toho vyplývá, že náklady na realizaci projektu jsou hrazeny z organizace oddělení vztahů k veřejnosti a dalších organizací rozpočtu Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem. Z dostupných dokumentů není možné získat informaci, kolik prostředků bylo vynaloženo na realizaci jednotlivých ročníků participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem.

Na absenci hodnotících kritérií pro posouzení úspěšnosti projektu poukázal také jeden z respondentů: „*Ano, máme to, ale víme proč? Co nám to přinese?*“ Před spuštěním projektu se např. měl konstatovat stav, že nefunguje komunikace mezi lidmi. Poté navrhnout tento stav řešit právě participativním rozpočtem, který aktivuje občany k podávání vlastních návrhů, následně ke komunikaci se sousedy pro získání podpory jejich projektu. Realizace takového společného projektu by mohla podpořit komunitní život v lokalitě. Pokud se záměr podaří a projekt se zrealizuje, bude potřeba si položit otázku, jestli opravdu došlo ke změně v dané oblasti. Nabízí se dotazníkové šetření, které se provede např. v okruhu 5 ulic od realizovaného projektu. To by se provedlo metodou door-to-door (z anglického „ode dveří ke dveřím“). Určený pracovník by obešel domy v ulicích a s občany by vyplnil dotazník. Vyhodnocení dotazníkové šetření by ukázalo, zda opravdu má realizace projektu z participativního rozpočtu pozitivní dopad na komunitu (Respondent 6, 2022).

Z veřejně dostupných dokumentů, např. usnesení rady a zastupitelstva, nebylo zjištěno, že by vedení města metodiku pro participativní rozpočet města Dvora Králové nad Labem připravovalo. Dále nebylo zjištěno, zda se v budoucnu připravuje hodnocení projektu se zapojením veřejnosti.

4.2.3 Druhý ročník participativního rozpočtu

Rada města Dvůr Králové nad Labem se po realizaci pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu s podtitulem Měníme spolu Dvůr rozhodla v projektu pokračovat a na svém jednání 9. února 2022 schválila pravidla druhého ročníku participativního rozpočtu jako Vnitřní předpis města Dvůr Králové nad Labem (město Dvůr Králové nad Labem, 2022e). Plné znění pravidel je k dispozici v Příloze 9. Pravidla opět nebyla podrobena diskusi v širší pracovní skupině se zapojením veřejnosti. Ale při porovnání pravidel prvního a druhého ročníku vidíme, že jsou pravidla druhého ročníku zpřesněna. Pro participativní rozpočet byla vyhrazena částka 1 milion Kč. Občané města starší 15 let s trvalým pobytem ve Dvoře Králové nad Labem mohli od 1. března do 15. dubna 2022 navrhnout investiční nebo neinvestiční projekty. Maximální předpokládaná hodnota navrhovaného projektu se nezměnila, mohla opět dosáhnout max. částky 500 tisíc Kč. Návrhy projektů také musely splňovat předem stanovená kritéria, s nimiž se zájemci mohli seznámit nejen na webových stránkách města www.mudk.cz a participativního rozpočtu www.par.mudk.cz (město Dvůr Králové nad Labem, 2022f).

Do jara roku 2022, kdy bylo zahájeno podávání návrhů do druhého ročníku participativního rozpočtu, proběhl ve městě pilotní ročník včetně realizace vítězného projektu a také první ročník participativního rozpočtu, kdy se počet hlasujících zdvojnásobil. Proto podání celkem 9 projektů do druhého ročníku nepředstavovalo výrazný posun v zájmu o navrhování mezi občany. Jejich proveditelnost (například soulad s územním plánem, realizace na pozemcích ve vlastnictví města apod.) opět posoudila pracovní skupina složená ze zaměstnanců městského úřadu. Nakonec bylo veřejnosti prezentováno osm projektů, protože projekt s názvem Ruční myčka na kola jeho navrhovatel stáhl. Před hlasováním byly projekty prezentovány v Novinách královédvorské radnice, na webu města i participativního rozpočtu, na sociálních sítích a na YouTube kanále města. Opět byly natočeny i krátké videospoty, v nichž projekty představili sami jejich navrhovatelé. V pondělí 5. září 2022 se pak v salonku Hankova domu uskutečnilo veřejné projednávání, na kterém navrhovatelé představili veřejnosti své projekty blíže, vysvětlili své záměry a diskutovali o nich. Autorka se veřejného projednávání zúčastnila. Občané využili tohoto jednání, aby se doptali na podrobnosti k projektu „Revitalizace hřiště v Macharově ulici“ a zároveň vyjádřili obavy z realizace projektu. Uvedli, že se obávají hluku z hřiště a také ze srocování mládeže v tomto prostoru v pozdních hodinách.

Hlasování probíhalo od 16. září do 2. října 2022 pouze elektronicky prostřednictvím speciálního formuláře na webových stránkách www.par.mudk.cz. Zapojilo se celkem 544 občanů, což představuje další zvýšení počtu hlasujících o více než 70 osob. Ale na město velikosti Dvora Králové nad Labem je to stále malý počet.

Nejvíce hlasů získal projekt „Dětské hřiště v Macharově ulici“ a druhé místo obsadil projekt „Lávka přes Hartský potoku rybníka v Podharti“. Rada města v souladu se zněním pravidel výsledky hlasování druhého ročníku participativního rozpočtu vzala na vědomí. V roce 2023 by měla začít realizace dvou nejlepších projektů, na tyto investice byla v rozpočtu města na rok 2023 schválena částka 1,25 mil. Kč (město Dvůr Králové nad Labem, 2022g).

Vítězný projekt druhého ročníku participativního rozpočtu byl podán již v pilotním ročníku participativního rozpočtu pod názvem projekt „Sídliště se mění“. Navržený projekt při podání budil emoce, což mělo vliv na hlasování, ale navrhovatelka se nevzdala a projekt upravila, znovu podala a zvítězila (Respondent 7, 2023).

4.2.4 Perspektiva projektu do budoucna

Dle autorky jsou v budoucnu možné dva scénáře. První scénář kopíruje současný stav procesu participativního rozpočtu. V rozpočtu města bude vyčleněna částka přes 1 milion korun. Možnost navrhovat menší projekty do 500 tisíc korun. Funkci koordinátorky bude dále vykonávat ke svému úvazku vedoucí oddělení vztahů k veřejnosti. Procesy uvnitř úřadu budou probíhat na neformálních úrovních. Druhý scénář by znamenal zásadní změny. Současná pravidla participativního rozpočtu budou podrobena veřejné diskusi. Projednávání pravidel přinese širší povědomí o projektu participativního rozpočtu mezi obyvateli města Dvůr Králové nad Labem. Pokud pravidla ve veřejné diskusi obstojí, bude nutné přistoupit k přípravě metodiky pro realizaci participativního rozpočtu. Při tvorbě bude důležité čerpat ze zkušeností z realizovaných ročníků participativního rozpočtu. Bonusem bude zkušený koordinátor, neformální pracovní skupina městského úřadu, která posuzuje realizovatelnost projektů. Velkou výhodou bude také hotový webový portál, formulář pro navrhování projektů a hlasovací systém. Bude možné využít také propracovaný systém propagace navrhovaných projektů. Zásadní bude otázka výše vyčleněné částky na realizaci participativního rozpočtu. Města, která realizují projekt participativního rozpočtu, vyčleňují ze svého rozpočtu, různě vysoké částky z celkového ročního rozpočtu dané obce. Dle

hodnocení participativního rozpočtování, které provádí nevládní organizace Agora CE, se podíl participativního rozpočtování na celkových výdajích sledovaných obcí v roce 2020 pohyboval od 0,01 % do 2,38 % (Participativní rozpočet, 2020).

V případě Dvora Králové nad Labem byl na rok 2021 schválen rozpočet ve výši 404.564.496 Kč na pilotní ročník participativního rozpočtu bylo vyčleněno 200 tisíc korun a na první ročník 1 milion korun. Na rok 2022 byl schválen rozpočet ve výši 450.168.420 Kč a na druhý ročník participativního rozpočtu bylo vyčleněno 1,25 milionu korun (Dvůr Králové nad Labem, 2023d). Částka v přepočtu na procenta představuje zanedbatelný podíl. Částku 1 milion korun pro participativní rozpočet vyčleňuje ze svého rozpočtu také např. město Lanškroun (město Lanškroun, 2023a), Litomyšl (město Litomyšl, 2023) nebo Český Krumlov (město Český Krumlov, 2023). Statutární město Brno spustilo první ročník participativního rozpočtu v roce 2017, pro 7. ročník vyčlenilo částku 35 milionů korun. K realizaci projektu byl vytvořen odbor participace, který celý proces zajišťuje (město Brno, 2023).

Starosta města Dvůr Králové nad Labem v rozhovoru uvedl, že se současnou výší rozpočtu města by se mohla částka vyčleněná na participativní rozpočtování pohybovat mezi 2 až 3 miliony korun. Umí si představit, že by se v budoucnu částka vyšplhala na 1 % z rozpočtu města. To je dle jeho názoru maximální hranice (Respondent 5, 2022). Koordinátorka projektu v rozhovoru uvedla, že pokud by došlo k výraznému navýšení částky vyčleněné pro participativní rozpočet, bude nutné přijmout člověka, který se bude projektu věnovat na plný úvazek (Respondent 1, 2022). Navýšení částky by také prodloužilo lhůtu na realizaci vítězných projektů. Podle současných pravidel v jednom roce občané navrhuji své projekty a následně o nich hlasují. V následujícím roce se projekty realizují. V případě navýšení celkové částky, popř. navýšení částky na projekt, by to znamenalo výrazné prodloužení lhůty na realizaci jednotlivých projektů (Respondent 4, 2022).

Tvrzení, že projekt není zcela implementován, potvrzuje také skutečnost, že v rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem na rok 2021 a 2022 nebyla nalezena položka na realizaci participativního rozpočtu. Rozpočty za uvedené roky obsahovaly položku (organizaci) pouze na realizaci vítězných projektů. Z toho vyplývá, že náklady na realizaci projektu byly hrazeny z organizace oddělení vztahů k veřejnosti a dalších organizací rozpočtu Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem. Z dostupných dokumentů není možné získat informaci, kolik prostředků bylo vynaloženo na realizaci jednotlivých ročníků participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem.

Participativní rozpočet měla ve volebním programu v roce 2018 také DKoalice. Postoj bývalého lídra k participativnímu rozpočtu je dnes odlišný od všech oslovených respondentů. V rozhovoru uvedl, že se před 4 lety domníval, že je to projekt, který by mělo mít každé město. Dnes to vidí tak, že podobné projekty jsou v západní demokracii nadbytečné. Pokud již projekt funguje, tak může sloužit jako zpětná vazba pro vedení města, co lidem v jejich okolí chybí. Pokud by se částka zvýšila na jedno procento z celkového rozpočtu, vidí to jako zbytečné drobení peněz. Město by mělo jít cestou společných projektů, které vyplývají ze strategického plánování. *„Nastavení zastupitelské demokracie, kde strany, které se podílejí na vedení města, jdou za cílem v rámci dlouhodobé vize a strategie, potom prostě nedává smysl, aby se finanční prostředky rozplynuly do malých projektů.“* Občané svými hlasy dali ve volbách důvěru určitým politickým subjektům, že město svým vedením někam posunou. Pokud by se částka navýšila, mohlo by to být prezentováno, že město vlastně neví, jak dál, a nechává to na občanech, ať se rozhodnou. Při částce vyhrazené pro participativní rozpočet nad 1 % by byl projekt již kontraproduktivní, *„to se dá udělat hlasovačka o všem.“* (Respondent 6, 2022)

Ve Dvoře Králové nad Labem zájem o členství v politických stranách slábne (podrobně 4.1.3). Naopak občané se do dění ve městě stále častěji zapojují přímo jako členové spolků, oddílů, občanských iniciativ apod. (Plecháč, 2021). Proto umožnit občanům participovat na rozhodování je správná cesta. Důkazem toho, že si vedení města situaci uvědomuje, je schválení „Strategie komunikace města Dvůr Králové nad Labem“ na podzim roku 2022 (město Dvůr Králové nad Labem, 2022h). Globálním cílem strategie je komunikace, kde strategický cíl 2 „Transparentní rozvoj a fungování města“ jako ukazatel e uvádí také každoroční využití participativního rozpočtu. Jako kritérium úspěšnosti uvádí realizace vítězných projektů 5 uzavřených kol participativního rozpočtu s časovým horizontem do roku 2026 (město Dvůr Králové nad Labem, 2022ch). Z dokumentu vyplývá, že i v budoucnu je s realizací participativního rozpočtu počítáno. Priorita 3, která je zaměřena na podporu kladného vnímání města v očích veřejnosti, uvádí participativní rozpočet jako jednu z možností řešení tohoto stavu (město Dvůr Králové nad Labem, 2022ch). Z dokumentu však není patrné, zda se uvažuje o zachování současné podoby projektu nebo zda se počítá se zásadními změnami.

5 Výsledky a diskuse

Město Dvůr Králové nad Labem je historické město, které se nachází v centrální části Královéhradeckého kraje. V posledních třiceti letech došlo k rapidnímu poklesu počtu obyvatel. Dále je možné sledovat velký pokles osob v produktivním věku, které jsou zásadní pro ekonomickou aktivitu města. Naopak je možné sledovat nárůst osob v postproduktivním věku, což vedení města nutí a v budoucnu bude nutit zohledňovat potřeby osob v této věkové skupině. Město bylo odedávna městem textilu a v moderních dějinách centrem textilního průmyslu. Po znárodnění zde byly vytvořeny dva národní podniky TIBA a JUTA, které ve městě a na celém území republiky měly řadu závodů. Úpadek textilního průmyslu způsobený mj. dovozem levného textilního zboží z Asie se nevyhnul ani zmíněným podnikům. Firma JUTA krizi překonala. Vsadila na modernizaci a nové technologie a ve svých 18 závodech zaměstnává tisíce lidí. Bohužel je to jediný velký zaměstnavatel a dalšího investora se za posledních třicet let nepodařilo do města přivést. Na území města převažují subjekty bez zaměstnanců a subjekty do 9 zaměstnanců. Převažující podnikatelské činnosti jsou velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel, stavebnictví a průmysl celkem. Velkou příležitostí pro město je potenciál ZOO Dvůr Králové, a. s., která se prezentuje pod názvem Safari Park Dvůr Králové a ročně ji navštíví statisíce lidí.

V rámci politického vývoje ve městě během let převládla seskupení stran a kandidátní listiny navržené stranami s kandidáty bez politické příslušnosti. Mezi občany se snižuje zájem kandidovat a být volen. Občané spíše inklinují k občanskému sektoru. Aktivně působí např. ve sportovních klubech, zájmových sdruženích, spolcích. Občané stále častěji využívají svého práva ovlivnit dění v obci přímo. Organizují petice, podávají námítky do územního nebo stavebního řízení budoucích továren, nákupních center apod. Na tento trend reagují některé volební programy a nabízejí širší možnosti zapojení veřejnosti. Příkladem je volební kampaň hnutí ANO 2011, která v komunálních volbách v roce 2018 přišla s tématem „Otevřená radnice“. Jednou z aktivit, jak tohoto cíle dosáhnout, byla realizace participativního rozpočtu. V roce 2021 byl projekt zahájen zkušebním pilotním ročníkem a po něm následoval první ročník.

Celý proces participativního rozpočtování byl posuzován v rámci čtyř fází: 1. přípravná fáze, 2. fáze realizace procesu, 3. fáze vyhodnocení procesu a 4. fáze implementace. Proces byl hodnocen rozborem dostupných dokumentů a realizací

polostrukurovaných rozhovorů s aktéry, kteří se podíleli na přípravě projektu, a s navrhovateli projektů.

O přípravné fázi projektu je k dispozici minimum materiálů, protože probíhala v úzkém kruhu malého počtu úředníků a radních. Byl jmenován koordinátor projektu, který byl pověřen přípravou pravidel participativního ročníku. Dále byl připraven webový portál, formulář pro navrhování projektů a hlasovací systém. V rámci úřadu se vytvořila pracovní skupina pro posuzování proveditelnosti podaných projektů a propracoval se systém propagace podaných projektů. Celý připravený mechanismus prověřil pilotní ročník participativního rozpočtu. Pravidla pro pilotní a první ročník byla schválena Radou města Dvůr Králové nad Labem v dubnu roku 2021. Pravidla upravovala ustanovení k: navrhování projektů, posuzování a dopracování projektů, prezentaci projektů, hlasování veřejnosti, prezentaci vítězných projektů, realizaci. Dále obsahovala harmonogram projektu–jeden pro pilotní ročník a jeden pro první ročník. Pro projekt byla stanovena maximální částka 500 tisíc Kč. Celkem v rozpočtu města pro projekt participativního rozpočtu zastupitelé odhlasovali částku 1 mil. Kč.

V druhé realizační fázi proběhlo podání konkrétních návrhů. Pro zájemce byl připraven online dotazník. Po podání následovala kontrola proveditelnosti podaných projektů. Dva projekty neprošly posuzovacím kolem. Sedm projektů bylo představeno veřejnosti, která svými hlasy rozhodla o dvou vítězných projektech. Zapojilo se celkem 471 hlasujících. Dle harmonogramu realizace vítězných projektů proběhla v druhé polovině roku 2022. Můžeme tedy konstatovat, že v praxi došlo k naplnění pravidel prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem včetně harmonogramu.

Po realizaci pilotního ročníku následoval první a hned druhý ročník participativního rozpočtu. Přípomínky aktérů navrhovatelů i veřejnosti byly průběžně akceptovány, ale k důslednému vyhodnocení projektu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem zatím nedošlo. Z dostupných materiálů nevyplývá, že by při spuštění projektu byly nastaveny kontrolní indikátory pro zhodnocení úspěšnosti participativního rozpočtu, což posouzení projektu problematizuje. Autorka pro hodnocení procesu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem zvolila tři roviny: dotazníkové šetření, vnímání procesu z pohledu aktérů a navrhovatelů a posouzení kvantitativních indikátorů v podobě počtu návrhů a počtu hlasujících.

Pro hodnocení procesu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem bylo okrajově využito vlastního dotazníkového šetření, které bylo realizováno na podzim roku

2022. Proběhlo v online prostředí v rámci hlasování v druhém ročníku participativního rozpočtu, ale bylo získáno pouhých 56 odpovědí. Většina respondentů hodnotila nastavený proces participativního rozpočtu kladně.

Zásadní pro hodnocení byly polostrukturované rozhovory s 10 respondenty. Byly vytvořeny dvě sady okruhů otázek, jedny pro aktéry, kteří se podíleli na procesu přípravy participativního rozpočtu, a druhé pro navrhovatele projektů.

Při rozhovorech s aktéry bylo zásadní zjistit, zda participativní rozpočet splňuje pět kritérií, který musí daný postup splnit, aby se jednalo o participativní rozpočet. Jednalo se o odpovědi na následující otázky: 1. Rozhoduje se o konkrétních financích nebo rozpočtu? 2. Probíhá na obce s rozhodovacími pravomocemi? 3. Pravidelně se opakuje? 4. Zahrnuje formu spolurozhodování veřejnosti? 5. Vyžaduje se určitá míra odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu? Všech šest respondentů na otázky odpovědělo ANO. Proto je možné konstatovat, že participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem splňuje všech pět kritérií a jedná se o participativní rozpočet.

Při rozhovorech s navrhovateli bylo zjišťováno, zda byly procesy dobře nastaveny, zda jsou srozumitelné a uživatelsky komfortní. Zásadní zpětnou vazbou byly jejich připomínky. Z rozhovorů vyplynulo, že zmíněné připomínky byly tlumočeny také koordinátorce projektu, zda dojde k jejich zapracování, ukáže až vyhlášení dalších ročníků participativního rozpočtu.

Pokud by se hodnotily kvantitativní indikátory, jako je počet návrhů a počet hlasujících, můžeme vidět mírně vzrůstající tendenci v počtu navrhovaných projektů. V počtu hlasujících je zvýšení výraznější hlavně v porovnání pilotního a prvního ročníku. Také v porovnání počtu hlasujících v prvním a v druhém ročníku můžeme vidět nárůst hlasujících, ale není již tak markantní.

Hodnocení ukázalo, že proces je dobře nastavený, ale chybí implementace do činnosti úřadu. Z rozhovorů vyplynulo, že realizace participativního rozpočtu závisí na velkém nasazení koordinátorky projektu, která zároveň vykonává pozici vedoucí oddělení vztahů k veřejnosti. Realizaci projektů řeší odbor, který má v gesci všechny investiční akce města. Realizací vítězných projektů participativního rozpočtu se dobrovolně zabývá přímo vedoucí odboru, pro kterého je příjemná změna pracovat s motivovanými lidmi. Otázkou je, zda je možné budoucnost takového projektu stavět na nadšení dvou velice vyčerpaných pracovníků úřadu.

Tvrzení, že projekt není zcela implementován, potvrzuje také skutečnost, že v rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem na rok 2021 a 2022 nebyla nalezena samostatná položka na realizaci participativního rozpočtu. Rozpočty za uvedené roky obsahovaly položku (organizaci) pouze na realizaci vítězných projektů. Z toho vyplývá, že náklady na realizaci projektu byly hrazeny z organizace oddělení vztahů k veřejnosti a dalších organizací rozpočtu Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem.

Z výzkumu vyplývá, že personální kapacity jsou zásadním limitem projektu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. Za současného stavu, kdy vyčleněná částka na realizaci participativního rozpočtu dosahuje výše 1 milionu korun, je projekt realizovatelný. Zásadní transformaci by v budoucnu mohlo vyvolat razantní navýšení částky alokované pro projekt participativního rozpočtu. Taková změna by určitě vyžadovala vyčlenění pracovníků pouze na tento projekt. Úřad by musel mít kapacitu pro práci s veřejností a zajištěné dostatečné zdroje k pokrytí nákladů souvisejících s realizací projektu.

Výsledky dotazníkové šetření a rozhovory s respondenty ukázaly, že participativní rozpočet zvyšuje zájem občanů o dění ve městě a může ovlivnit rozvoj města. Participativní rozpočet vidí jako jednoduchý nástroj, jak změnit nebo vylepšit místo, kde žijí. Z výzkumu také vyplynulo, že realizace projektu participativního rozpočtu může vylepšit život v komunitě.

Na podzim roku 2022 zastupitelé města schválili Strategii komunikace města Dvůr Králové nad Labem.“ Z dokumentu vyplývá, že i v budoucnu je s realizací participativního rozpočtu počítáno. Priorita 3, která je zaměřena na podporu kladného vnímání města v očích veřejnosti, uvádí participativní rozpočet jako jednu z možností řešení tohoto stavu. Z dokumentu však není patrné, zda se uvažuje o zachování současné podoby projektu nebo zda se počítá s podstatnými změnami.

6 Závěr

Diplomová práce se zaměřila na implementaci participativního rozpočtování ve Dvoře Králové nad Labem. Jedná se o proces, který umožňuje občanům města rozhodovat, na co budou vynaloženy finanční prostředky vyčleněné v rozpočtu obce. Cílem bylo analyzovat jednotlivé fáze procesu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. Dále zhodnotit přínosy a limity tohoto participativního nástroje.

V závěru práce budou shrnuty výsledky výzkumu, který byl rozdělen do dvou etap. V první etapě byla provedena analýza dostupných dokumentů. Mezi analyzovanými dokumenty to byla především pravidla participativního rozpočtu schválená Radou města Dvůr Králové nad Labem z roku 2021 a roku 2022. V druhé etapě proběhly polostrukturované rozhovory s vytypovanými respondenty. Respondenti byli rozděleni do dvou skupin. Pro každou skupinu byly sestaveny okruhy otázek pro realizaci rozhovorů. Do první skupiny respondentů byli zařazeni aktéři, kteří se podíleli na procesu přípravy a realizace participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. Do druhé skupiny byli přiřazeni respondenti, kteří se aktivně zapojili do procesu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem a podali svůj vlastní projekt.

Dvůr Králové nad Labem je jediným městem v Královéhradeckém kraji, které realizuje participativní rozpočet. Nabízí se otázka, proč právě Dvůr Králové nad Labem? Výzkum ukázal, že v roce 2014 vstupuje na lokální politickou scénu nový subjekt hnutí ANO 2011. Vstup nového subjektu do komunální politiky není nic neobvyklého, podobně v minulosti postupovaly i jiné subjekty, např. Unie svobody, TOP 09 nebo Pirátská strana. Na rozdíl od zmíněných subjektů byl úspěch hnutí na lokální úrovni obrovský. V roce 2014 získalo 7 mandátů, v roce 2018 10 mandátů a v roce 2022 9 mandátů. Lídr kandidátky Jan Jarolím byl třikrát po sobě zvolen starostou města. Za kandidaturou hnutí v roce 2014 stál miliardář a majitel největšího královédvorského podniku Jiří Hlavatý. S novým subjektem se objevily na lokální politické scéně nové tváře. Průměrný věk zastupitelů hnutí ANO 2011 v roce 2014 byl 36 let a 5 zastupitelů ze 7 zvolených mělo vysokoškolský titul. Pro všechny to byla první zkušenost s komunální politikou. Noví lidé byli novým potenciálem pro rozvoj města. Snaha využít tohoto potenciálu bylo také zavedení projektu participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem.

Současně výzkum ukázal, že participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem splňuje pět kritérií, který musí daný postup splnit, aby se jednalo o participativní rozpočet.

Dále bylo prokázáno, že je proces dobře nastavený, ale implementace do činnosti úřadu je nedostatečná. Což se projevilo jako jeden z limitů participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. Koordinaci projektu a realizaci vítězných projektů řeší pracovníci úřadu kumulovaně v rámci svých pozic, které jsou velice náročné. Projekt jsou schopni realizovat pouze za předpokladu, že částka vyčleněná pro participativní rozpočet zůstane na stejné úrovni, tedy 1 milion Kč. Což je zcela zanedbatelná suma vzhledem k výši schváleného rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. Na druhou stranu, pokud by došlo k výraznému navýšení částky vyčleněné pro participativní rozpočet, znamenalo by to personální problémy a vynutilo by si to zřízení samostatného oddělení participace.

Zároveň výzkum ukázal, že projekt participativního rozpočtu dokáže oslovit občany města, kteří vidí nedostatky ve svém okolí, chtějí je změnit a vylepšit tak místo, kde žijí. Realizace takového projektu může výrazně zlepšit kvalitu života komunity. V budoucnu by se město mělo zaměřit hlavně na propagaci projektu, protože nárůst přihlášených projektů je velmi pozvolný. Prezentace již realizovaných projektů může motivovat další občany k podání svých vlastních záměrů.

Město Dvůr Králové nad Labem dalo občanům k dispozici participativní rozpočet a je zcela na jejich svobodné vůli, zda tento proces využijí a budou participovat na rozvoji jednotlivých lokalit města.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura

ARNSTEIN, Sherry R. 1969 „A Ladder of Citizen Participation“. In: Journal of the American Planning Association, Vol. 35, č. 4, červenec 1969, s. 216-224.

BALÍK, S. 2009. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 1. vydání. Praha: Grada Publishing. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

BERNARD, J. 2011. Tradiční a nové modely participace a partnerství v místní veřejné správě: šance a rizika. In: ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. s. 34-46. ISBN 978-80-7419-067-4.

ČERMÁK, D., STACHOVÁ, J. 2007. Občanská participace na lokální úrovni. In: NEJDL, P., ČERMÁK, D. (eds). Participace a partnerství v místní veřejné správě. Praha: Sociologický ústav AV ČR. s. 94-113. ISBN 978-80-7330-130-9.

ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. 2011. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 240 s. ISBN 978-80-7419-067-4.

ČMEJREK, J. 2009. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. 1. vydání. Praha: Kemberg Publishing. 133 s. ISBN 978-80-87168-10-3.

ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. 2010. Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.

ILNER, M. 2011. Institucionalizované formy spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě a jejich právní regulace. In: ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. s. 16-35. ISBN 978-80-7419-067-4.

KADEŘÁBKOVÁ, J., PEKOVÁ, J. 2012. Územní samospráva-udržitelný rozvoj a finance. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 300 s. ISBN 978-80-7357-910-4.

KLÍMA, M. 2015. Od totality k defektní demokracii. Privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 364 s. ISBN 978-80-7419-139-8

KLIMOVSKÝ, D. a kol. 2022. Participatívne rozpočtovanie (kontexty, modely a praktické skúsenosti). 2. doplnené a rozšírené vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 212 s. ISBN 978-571-0491-9.

KOSTELCKÝ, T. 2011. Politická participace: analýza účasti ve volbách v roce 2010 a determinant. In: ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. Spolupráce, partnerství a participace v

místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. s. 60-83. ISBN 978-80-7419-067-4.

MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A. 2005. Participace a zájmové organizace v České republice. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství. 244 s. ISBN 80-86429-53-9.

MIČKA, P., Frič, P. 2016. Participace občanů. In: FRIČ, P. (editor) Občanský sektor v ohrožení? 1.vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon). s. 87-110. ISBN 978-80-7419-243-2.

LINEK, L., CÍSAŘ, O., PETRÚŠEK, I., VRÁBLÍKOVÁ, K. 2017. Občanství a politická participace v České republice. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, v.v.i. 248 s. ISBN 978-80-7419-262-3.

LINEK, L., PECHÁČEK, Š. 2005. K důvodům nízkého počtu členských politických stran. In: MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A. Participace a zájmové organizace v České republice. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství. s. 59-80. ISBN 80-86429-53-9.

LINEK, L., TRNKA, D. 2005. Nové způsoby vládnutí a proměna vztahu veřejné správy a občanů. In: MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A. Participace a zájmové organizace v České republice. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství. s. 41-57. ISBN 80-86429-53-9.

KLÍMA, M. 2015. Od totality k defektní demokracii. Privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon). 363 s. ISBN 978-80-7419-139-8.

PAVLÍK, M. a kol. 2016. Podpora lokální ekonomiky. Využití skrytých potenciálů v regionech. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. 228 s. ISBN 978-80-7552-390-7.

Sborník konference. 2013. Rozhodujeme o svém městě. Participativní rozpočet jako aktivní zapojení občanů a občanek do rozhodování. Praha: Ekumenická akademie. 39 s. ISBN 978-80-87661-07-9.

SINTOMER, Y. et al. 2012. Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting. In: Journal of Public Deliberation. [online]. 8 (2), s. 1-32 (PDF). [cit. 2022-09-10] Dostupné z <https://www.semanticscholar.org/paper/Transnational-Models-of-Citizen-Participation%3A-The-Sintomer-Herzberg/c2cc782c171062616b737b456289942b4c3d48ff>.

STACHOVÁ, J., VAJDOVÁ, Z. 2011. Participace a partnerství na lokální a regionální úrovni pohledem aktivních institucionálních aktérů. In: ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. s. 124-142. ISBN 978-80-7419-067-4.

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+. 2020. Výtah ze schváleného dokumentu vládou České republiky ze dne 4. 11. 2019. 1.vydání. Brno: Ústav územního rozvoje. 35 s. ISBN 978-80-87318-97-3.

VAJDOVÁ, Z. 2011. Dva prostory participace: mezi státem a obcí, mezi obcí a občanem. In: ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. s. 47-59. ISBN 978-80-7419-067-4.

ZAPLETALOVÁ, M., SOUKUP, M., ŠARADÍN, P. 2020. Praxe participativních rozpočtů v České republice. Případová studie obce s rozšířenou působností Semily. In: Sociológia. roč. 20, č. 2. s. 180-200.

WAMPLER, B. 2007. A Guide to Participatory Budgeting. In: SHAW, A. (ed.) Participatory Budgeting: Public, Sector, Governance and Accountability Series. Washington: The World Bank. s. 21-54. ISBN 978-0-8213-6924-1.

Další zdroje

AGORA CE, 2016a. Analýza občanské participace v České republice. [online]. Praha: Agora CE, o.p.s. (PDF). [cit. 2022-08-05] Dostupné z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/analiza>

AGORA CE, 2017. Participativní rozpočtování. Případová studie měst Dabrowa Gornica, Walbrzych, Bratislava Nové Město, Banská Bystrica. [online]. Praha: Agora CE, o.p.s. (PDF). [cit. 2022-09-09] Dostupné z: https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2017/05/Participativni_rozpocet-CZ.pdf

BARTOŠKA, V. 2008. Kronika města Dvůr Králové nad Labem 2008. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: www.mudk.cz/cs/mesto/historie-mesta/kroniky-mesta/mestska-kronika-2008.html.

BARTOŠKA, V. 2010. Kronika města Dvůr Králové nad Labem 2010. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/historie-mesta/kroniky-mesta/mestska-kronika-2010.html>.

CENTRUM OBČANSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ, 2022. Participativní metody. [online]. In: www.participativnimetody.cz, [cit. 2022-08-05] dostupné z: <http://www.participativnimetody.cz/>.

ČERNÝ, V. 2016. Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR. 1. vydání. Praha: Agora CE, 46 s. ISBN 978-80-906397-4-4. (PDF). [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.agorace.cz/nase-sluzby/metodika-tvorby-participativniho-rozpocetu/>

Český statistický úřad, 2023. Databáze demografických údajů za obce ČR. Trutnov. [online] In: www.czso.cz. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>.

Český statistický úřad, 2023. Vše o území. Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.czso.cz. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=VUZEMI_43_579203#.

Český statistický úřad, 2023. Průměrný věk a index stáří. Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.czso.cz. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEMD013c&z=T&f=TABULKA&skupId=4010&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E501_null_&katalog=33156&pvo=DEMD013c&pvo kc=65&pvoch=5203&c=v3~2_RP2021MP12DP31.

Český statistický úřad, 2023. Volby do zastupitelstev obcí 1990, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1990/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3610&x obec=579203>.

Český statistický úřad, 2023. Volby do zastupitelstev obcí 1994, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1994/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3610&xobec=579203>.

Český statistický úřad, 2023. Volby do zastupitelstev obcí 1998, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1998/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=2&xnumnuts=5205&xobec=579203>.

Český statistický úřad, 2003. Volby do zastupitelstev obcí 2002, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2002/kv1211?xjazyk=CZ&xid=0&xv=1&xdz=7&xnumnuts=5205&xpm=565>.

Český statistický úřad, 2023. Volby do zastupitelstev obcí 2006, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2006/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=2&xnumnuts=5205&xobec=579203&xstat=0&xvyber=0>.

Český statistický úřad, 2023. Volby do zastupitelstev obcí 2010, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=2&xnumnuts=5205&xobec=579203&xstat=0&xvyber=0>.

Český statistický úřad, 2023. Volby do zastupitelstev obcí 2014, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=2&xnumnuts=5205&xobec=579203&xstat=0&xvyber=0>.

Český statistický úřad, 2023. Volby do zastupitelstev obcí 2018, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=2&xnumnuts=5205&xobec=579203&xstat=0&xvyber=0>.

Český statistický úřad, 2023. Volby do zastupitelstev obcí 2022, Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.volby.cz [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2022/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=2&xnumnuts=5205&xobec=579203&xstat=0&xvyber=0>.

D21, 2022. Decision 21. [online]. In: www.participace21.cz. [cit. 2022-09-09] dostupné z: <https://www.participace21.cz/o-platforme/>.

Diakonie Dvůr Králové. 2023. [online] In: www.dvur-kralove.diakonie.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://dvur-kralove.diakonie.cz/o-stredisku/>.

Domov sv. Josefa. 2023. [online] In: www.arealizirec.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.arealizirec.cz/cs/domov-svateho-josefa>.

Dvůr Králové nad Labem. 2023. O městě. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/o-meste-2/>.

Dvůr Králové nad Labem. 2023a. Organizace a instituce. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organizace-a-instituce/>.

Dvůr Králové nad Labem. 2023b. Organizace a instituce/Zdravotnictví. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organizace-a-instituce/zdravotnictvi.html>.

Dvůr Králové nad Labem. 2023c. Historie města. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/historie-mesta-1/>.

Dvůr Králové nad Labem. 2023d. Klikací rozpočet. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z:

<https://finance.mudk.cz/birt/frameSet?report=rozpocet3.rptdesign&showtitle=false>.

Glopolis, 2020. Rozhodování Blíže k lidem. Přehledová studie na téma občanské participace a partnerství veřejné správy, a organizací občanského sektoru se zaměřením na ústřední orgány státní správy. [online]. Praha: Glopolis, o.p.s. (PDF). [cit. 2022-08-05] Dostupné z https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Glopolis_studie_obcanska-participace_verejna-sprava-OOS_1-12-2020.pdf.

GLUMBÍKOVÁ, K. a kol. 2021. Metodika participativního plánování městském prostoru. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta sociální studií a VŠB – Technická univerzita Ostrava, Fakulta stavební, katedra architektury, 69 s. ISBN 978-80-7599-265-9. (PDF). [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://dokumenty.osu.cz/fss/projekty/kopr/kopr-metodika-participativniho-planovani.pdf>.

Hradecký rozhlas. 2010. Ve Dvoře Králové nad Labem vznikne pobočka Vysoké školy podnikání Ostrava. [online] In: www.hradec.rozhlas.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://hradec.rozhlas.cz/ve-dvore-kralove-nad-labem-vznikne-pobočka-vysoke-skoly-podnikani-ostrava-6190286>

IRP Praha, 2016: Manuál participace. Jak zapojit veřejnost do plánování města. [online] IPR Praha, 136 s. (PDF). [cit. 2022-08-05]. Dostupné z: https://iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/Manual_Participace/manpart_1510.pdf.

JANOUSEK, P. 2006. Kronika města Dvůr Králové nad Labem 2006. In: www.mudk.cz. [online] [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/historie-mesta/kroniky-mesta/mestska-kronika-2006.html>.

KRAUS, F. 2013. Výsledky hlasování v místním referendu konaném na území města Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2022-08-03]. Dostupné z <https://www.mudk.cz/cs/mesto/aktualne/archiv-temat/referendum-2013/vysledek-hlasovani-v-mistnim-referendu-konanem-na-uzemi-mesta-dvur-kralove-nad-labem.html>.

KAMENÍKOVÁ, M. 2021. O záměru výstavby v lokalitě Berlínek zastupitelé napoprvé nerozhodli, jednat o něm budou znovu. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2022-08-04].

Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/aktualne/mesto/o-zameru-v-ystavby-v-lokalite-berlinek-zastupitele-napoprve-nerozhodli-jednat-o-nem-budou-znovu.html>.

KAMENÍKOVÁ, M., 2023. Připravuje se program rozvoje města do roku 2030. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/rozvoj/rozvoj-mesta/strategie-rozvoje-2023-2030/pripravuje-se-program-rozvoje-mesta-do-roku-2030.html>.

Královédvorské zpravodaj. 1990, roč. 3. č. 2. MěÚ Dvůr Králové nad Labem, 15 s.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2012. 12. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 9.8. 2012. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2013. 19. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 5.9. 2013. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2014. 1. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 6. 11. 2014. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2015. 5. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 10. 9. 2015. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2018. 1. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 1. 11. 2018. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2019. TZ 30. 01. 2019 Historie sporů o úpravu práv a povinností a stanovení ceny za čištění odpadních vod ve Dvoře Králové nad Labem. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/pro-novinare/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2019.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2020. 13. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 10. 12. 2020. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2021. 14. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 13.4. 2021. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2022-08-04]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2021a. 76. výpis z usnesení Rady města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 24. 3. 2021. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/rada-mesta/archiv-prijatych-usneseni-rady-mesta/archiv-usneseni-rm-2018-2022.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2021b. Audio záznam ze 14. Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 13. 4. 2021. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/audio-zaznamy-zm/audio-zaznam-14-zm-ze-dne-13-04-2021.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2021c. 78. výpis z usnesení Rady města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 21. 4. 2021. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/rada-mesta/archiv-prijatych-usneseni-rady-mesta/archiv-usneseni-rm-2018-2022.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2021d. Pravidla pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.par.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://par.mudk.cz/cs/pravidla/>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2021e. reportáž Město spouští participativní rozpočet. [online] In: par.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://par.mudk.cz/cs/aktuality/podivejte-se-na-reportaz-k-participativnimu-rozpocetu-mesta.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022. 19. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 17.3. 2022. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2022-08-04]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022a. 1. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 24. 10. 2022. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022b. V 1. ročníku participativního rozpočtu uspěly Dětské hřiště ve Smetanově ulici a Dvorská oáza. [online] In: www.par.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://par.mudk.cz/cs/aktuality/v-1-rocniku-participativniho-rozpocetu-uspely-detske-hriste-ve-smetanove-ulici-a-dvorska-oaza.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022c. video Hřiště ve Smetanově ulici již slouží dětem. [online] In: www.par.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://par.mudk.cz/cs/aktuality/video-hriste-ve-smetanove-ulici-jiz-slouzi-detem.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022d. Instalace posezení Dvorská oáza na náměstí Václava Hanky. [online] In: www.par.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://par.mudk.cz/cs/aktuality/instalace-posezeni-dvorska-oaza-na-namesti-vaclava-hanky.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022e. 104. výpis z usnesení Rady města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 9. 2. 2022. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/rada-mesta/archiv-prijatych-usneseni-rady-mesta/archiv-usneseni-rm-2018-2022.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022f. Pravidla druhého ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.par.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://par.mudk.cz/cs/pravidla/>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022g. 128. výpis z usnesení Rady města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 19. 10. 2022. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/rada-mesta/archiv-prijatych-usneseni-rady-mesta/archiv-usneseni-rm-2018-2022.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022h. 21. výpis z usnesení Zastupitelstva města Dvůr Králové nad Labem konaného dne 15. 9. 2022. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/archiv-prijatych-usneseni-zm.html>.

Město Dvůr Králové nad Labem. 2022ch. Strategie komunikace města. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/dokumenty-formulare/strategicke-dokumenty.html>

Město Dvůr Králové nad Labem. 2023. Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na období 2023–2027 pro správní obvod města Dvůr Králové nad Labem. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/dokumenty-formulare/strategicke-dokumenty.html>,

Město Dvůr Králové nad Labem. 2016. Program rozvoje města Dvůr Králové nad Labem 2016–2022. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/dokumenty-formulare/strategicke-dokumenty.html>.

Město Lanškroun. 2023. Druhý ročník participativního rozpočtu má své tři vítězné projekty. [online] In: www.lanskroun.eu. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: www.lanskroun.eu/druhy-rocnik-participativni.

Město Lanškroun. 2023a. Obyvatelé Lanškrouna mají možnost měnit podobu svého města. [online] In: www.lanskroun.eu. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <http://mujrozpocet.lanskroun.eu/>.

Město Litomyšl. 2023. Participativní rozpočet. [online] In: www.litomysl.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://www.litomysl.cz/participativni_rozpocet.

Město Český Krumlov. 2023. Co je projekt Krumlov sobě? [online] In: www.krumlovsobe.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://rozpocet.krumlovsobe.cz/cz/rozpocet_participativni/,

Město Brno. 2023. Dáme na vás. [online] In: www.paro.damenavas.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://paro.damenavas.cz/>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2023. Nezaměstnanost v obcích v České republice. [online] In: www.mpsv.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace5?mesic=1&rok=2023&kraj=CZ052&okres=CZ0525>.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2006. Strategie regionálního rozvoje České republiky. [online] Praha, 109 s. (PDF). [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mmr/strategie/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2006?typ=download>.

Metodika tvorby programu rozvoje obce. 2014. Zpracováno v rámci projektu CZ.1.04/4.100/62.00008 elektronický metodická podpora tvorby rozvojových dokumentů obcí. [online] 72 s. (PDF). [cit. 2022-08-05]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/45c58e5b-da4c-4210-a8da-6b29cb749989/metodika_tvorby_pro.pdf

Noviny Královédvorské radnice. 1998, roč. IV, č. 9. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/archiv-novin-kralovedvorske-radnice/rocnik-1998.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 1999, roč. V, č. 2. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/archiv-starych-rocniku/rocnik-1999.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2003, roč. IX, č. 1. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/archiv-starych-rocniku/rocnik-2003.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2008, č. 9. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/archiv-starych-rocniku/rocnik-2008.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2021, č. 3. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/rocnik-2021.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2021, č. 4. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/rocnik-2021.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2021, č. 5. [online] In: [mudk.cz](http://www.mudk.cz). [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/rocnik-2021.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2021, č. 6,7. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/rocnik-2021.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2021, č. 8. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/rocnik-2021.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2021, č. 9. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/rocnik-2021.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2021, č. 11. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/rocnik-2021.html>.

Noviny Královédvorské radnice. 2021, č. 12. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/radnice/noviny-radnice/rocnik-2021.html>.

Střední průmyslová škola a Střední odborná škola Dvůr Králové nad Labem. 2023. Obory. [online] In: www.sposdk.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://sposdk.cz/#obory>.

Oblastní charita Dvůr Králové. 2023. [online] In: www.dk.charita.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://dk.charita.cz/nase-sluzby/>.

Participativní rozpočet. 2020. Města využívají participativní rozpočtování stále častěji. [online] In: www.participativnirozpocet.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.participativni-rozpocet.cz/blog/2021/02/09/participativni-hlasovani-v-roce-2020/>.

Pečovatelská služba města Dvůr Králové nad Labem. 2023. [online] In: www.psdvurkralove.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://psdvurkralove.cz/zakladni-udaje>.

PLECHÁČ, T., 2022. Továrna, kterou ve Dvoře nechtěli, vyrábí v Hradci. Karsit staví druhý závod. [online] In: www.idnes.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/tovarna-karsit-dvur-lisovna-automotive-prumysl-stavba.A220728_675099_hradec-zpravy_tuu.

PLECHÁČ, T., 2021. Starousedlíci ze Dvora Králové nad Labem o nové sousedy nestojí, sepisují petice. [online] In: www.idnes.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/dvur-kralove-nad-labem-stavba-byty-developer-petice-parkovani-kralovehradecky.A210128_591580_hradec-zpravy_kvi.

Praha 5. 2019. Participativní rozpočet Prahy 5. Výsledky hlasování. [online] In: www.praha5.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://vote.d21.me/Praha5ParticipativniRozpocet2019/vysledky>.

Regionální informační servis. 2023. Dvůr Králové nad Labem (okres Trutnov). [online] In: www.risy.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/579203-dvur-kralove-nad-labem>.

SEKYRKOVÁ, K., 2021. Participativní rozpočet si ve Dvoře Králové letos rozdělí jen zastupitelé, občané musí počkat na další kolo. [online] In: www.kralovedvorsko.cz. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://www.kralovedvorsko.cz/sluzby-obcanum/politika/participativni-rozpocet-si-ve-dvore-kralove-letos-rozdeli-jen-zastupitele-obcane-musi-pockat-na-dalsi-kolo.html?fbclid=IwAR3bAtKy_s4HtLlDF1R3fZYiMgvAnLzB1oBKJhph4XU0fNNcoZTzeKyHpv.

TSCHIEDEL, P. 1998. Kronika města Dvůr Králové nad Labem za rok 1998. [online] In: www.mudk.cz. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/historie-mesta/kroniky-mesta/historie-mesta-ve-starych-kronikach.html>.

VOJTÍŠKOVÁ, K. 2017. Tažení participativního rozpočtování v českých obcích a městech pokračuje. [online]. In: alternativazdola.cz. [cit. 2022-09-09]. Dostupné z: <http://alternativazdola.cz/katerina-vojtiskova-tazeni-participativniho-rozpocetovani-v-ceskych-obcich-a-mestech-pokracuje/>

VOKOUN, T. a kol. 2015. Příručka participativního rozpočtu. [online]. Alternativa zdola, 34 s. (PDF). [cit. 2022-08-22] Dostupné z: <http://alternativazdola.cz/vysel-navod-na-zavedeni-participativniho-rozpocetu/>

Zákon č. 85/1990 Sb., zákon o právu petičním. [cit. 2022-08-04]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=85&r=1990>

Zákon č. 128/2000 Sb., obcích (obecní zřízení). [cit. 2022-07-05]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=128&r=2000>

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). [cit. 2022-07-05]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=129&r=2000>

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. [cit. 2022-07-05]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=131&r=2000>

Zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje. [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/sbirka.sqw?cz=248&r=2000>

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. [cit. 2022-07-05]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2001&cz=491>

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů. [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=22&r=2004>

Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. a ústavního zákona č. 295/2021 Sb. [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Ústava České republiky, ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: Obce správního obvodu Dvůr Králové nad Labem	41
Obrázek 2: Přehled projektů podaných do pilotního ročníku participativního rozpočtu.....	Příloha 1
Obrázek 3: Realizovaný projektu z pilotního ročníku participativního rozpočtu.....	Příloha 1
Obrázek 4: Schéma postupu participativního rozpočtu.....	62
Obrázek 5: Realizované projekty z prvního ročníku participativního rozpočtu.....	Příloha 1

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet a pohyb obyvatel ve Dvoře Králové nad Labem (vždy k 31. 12. daného roku)
Tabulka 2: Vzdělanost obyvatelstva ve městě Dvůr Králové nad Labem
Tabulka 3: Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti k 31. 12. 2022
Tabulka 4: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity (do roku 2001 podle trvalého bydliště, v roce 2011 podle obvyklého pobytu)
Tabulka 5: Uchazeči o zaměstnání, podíl nezaměstnaných a volná pracovní místa 2014-2022
Tabulka 6: Výsledky hlasování pilotního ročníku participativního rozpočtu
Tabulka 7: Harmonogram pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu
Tabulka 8: Výsledky hlasování 1. ročníku participativního rozpočtu
Tabulka 9: Výsledky hlasování 2. ročníku participativního rozpočtu

8.3 Seznam grafů

Graf 1: Počet mužů a žen ve Dvoře Králové nad Labem 1991,2001, 2011, 2021
Graf 2: Věková struktura obyvatelstva ve Dvoře Králové nad Labem 1991, 2001. 2011, 2021

8.4 Seznam použitých zkratk

AGORA CE	Obecně prospěšná společnost založená v roce 2007
ANO 2011	Akce nespokojených občanův
COV	Centrum občanského vzdělávání, z. s.
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
DKoalice	sdružení TOP 09, KDU-ČSL, Strany zelených a nezávislých
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MPSV	Mínisterstvo práce a sociálních věcí ČR
NKR	Noviny Královédvorské radnice
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
TOP 09	Tradice, Odpovědnost, Prosperita, doplněná rokem vzniku
Šance pro Dvůr	sdružení KDU-ČSL, Strany zelených
SPOŠ	Střední průmyslová škola a střední odborná škola

Přílohy

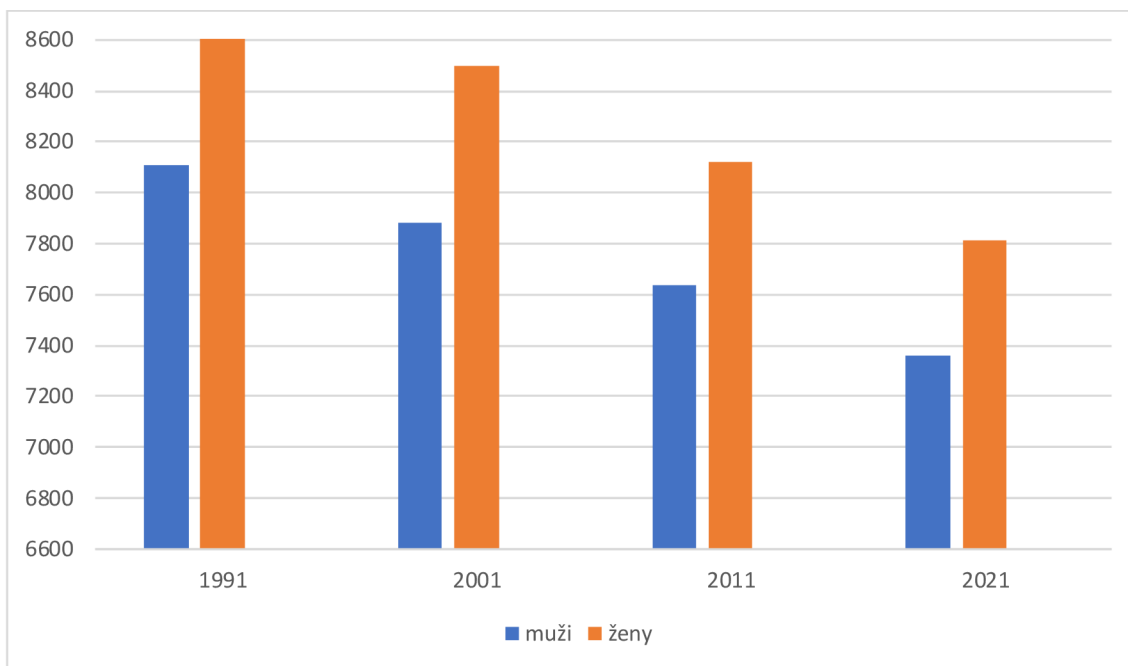
Příloha 1 Obrázky, tabulky, grafy

Tabulka 1: Počet a pohyb obyvatel ve Dvoře Králové nad Labem (vždy k 31. 12. daného roku)

Rok	Počet obyvatel k 1. 1.	Živě narození	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přistěhovaní	Vystěhovaní	Saldo migrace	Celkový přírůstek
1989	17 427	51	6	-43	218	253	-35	-78
1990	17 349	196	235	-39	306	279	27	-12
1991	16 995	222	208	14	254	233	21	35
1992	17 030	177	181	-4	326	236	90	86
1993	17 116	186	209	-23	262	257	5	-18
1994	17 098	168	220	-52	215	204	11	-41
1995	17 057	145	204	-59	188	245	-57	-116
1996	16 941	149	211	-62	227	227	-	-62
1997	16 879	139	212	-73	191	200	-9	-82
1998	16 797	143	209	-66	210	215	-5	-71
1999	16 726	137	184	-47	194	206	-12	-59
2000	16 667	131	211	-80	172	201	-29	-109
2001	16 405	144	186	-42	196	238	-42	-84
2002	16 321	147	198	-51	225	225	-	-51
2003	16 270	146	191	-45	199	274	-75	-120
2004	16 150	142	186	-44	305	244	61	17
2005	16 167	146	195	-49	284	291	-7	-56
2006	16 111	156	184	-28	359	282	77	49
2007	16 160	188	162	26	383	378	5	31
2008	16 191	182	163	19	308	284	24	43
2009	16 234	183	192	-9	270	350	-80	-89
2010	16 145	162	187	-25	322	341	-19	-44
2011	16 099	141	167	-26	320	292	28	2
2012	16 101	125	166	-41	341	303	38	-3
2013	16 098	141	201	-60	314	364	-50	-110
2014	15 988	138	171	-33	313	322	-9	-42
2015	15 946	118	187	-69	282	277	5	-64
2016	15 882	156	169	-13	291	321	-30	-43
2017	15 839	150	186	-36	274	344	-70	-106
2018	15 733	137	201	-64	262	337	-75	-139
2019	15 594	148	172	-24	328	348	-20	-44
2020	15 550	149	199	-50	267	296	-29	-79
2021	15 356	133	258	-125	235	296	-61	-186
celkem		5124	6447	-1323	8841	9163	-322	-1645

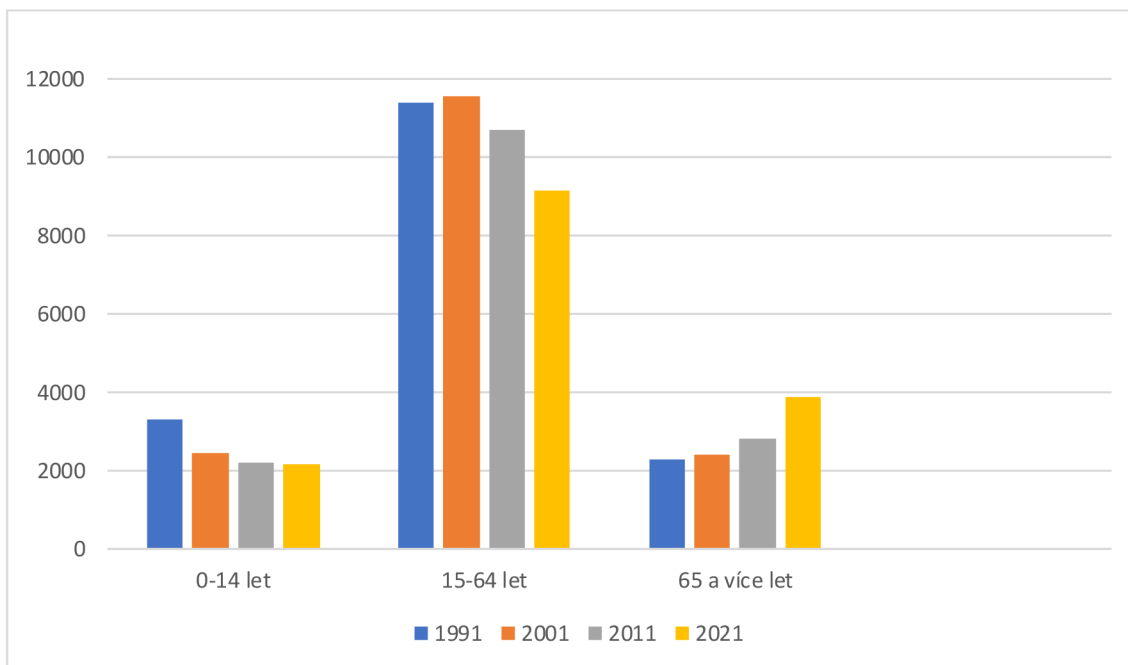
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, demografických údajů za obce ČR

Graf 1: Počet mužů a žen ve Dvoře Králové nad Labem 1991, 2001, 2011, 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, vše o území, Dvůr Králové nad Labem

Graf 2: Věková struktura obyvatelstva ve Dvoře Králové nad Labem 1991, 2001, 2011, 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, vše o území, Dvůr Králové nad Labem

Tabulka 2: Vzdelanost obyvatelstva ve městě Dvůr Králové nad Labem

Stupeň dokončeného vzdělání	rok			
	1991	2001	2011	2021
Obyvatelstvo ve věku 15 let a více		13659	13932	13546
Bez vzdělání	60	29	57	63
Základní vzdělání	4304	3032	2361	1665
Středoškolské vzdělání včetně vyučení (bez maturity)	5118	5642	5041	4632
úplné střední s maturitou vč. nástavbového a vyšší odborné	3229	4100	4200	4128
Vysokoškolské	743	1 022	1 279	1575
Nezjištěné	205	107	608	778

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, vše o území Dvůr Králové nad Labem

Tabulka 3: Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti k 31. 12. 2022

označení	Převažující činnosti	Registrované podniky	Podniky se zjištěnou aktivitou
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	184	116
B-E	Průmysl celkem	548	327
F	Stavebnictví	580	347
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	846	353
H	Doprava a skladování	82	48
I	Ubytování, stravování a pohostinství	202	90
J	Informační a komunikační činnosti	45	30
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	19	16
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	236	49
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	370	245
N	Administrativní a podpůrné činnosti	70	45
O	Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení	5	5
P	Vzdělávání	52	37
Q	Zdravotní a sociální péče	59	45
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnost	89	46
S	Ostatní činnosti	377	176

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, vše o území Dvůr Králové nad Labem

Tabulka 4: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity (do roku 2001 podle trvalého bydliště, v roce 2011 podle obvyklého pobytu)

		1991	2001	2011
Ekonomicky aktivní celkem		9 065	8 521	7 351
v tom	zaměstnaní	8 902	7 969	6 633
	nezaměstnaní	163	552	718
Ekonomicky neaktivní		7 911	7 789	7 602
Ekonomická aktivita nezjištěna			71	801

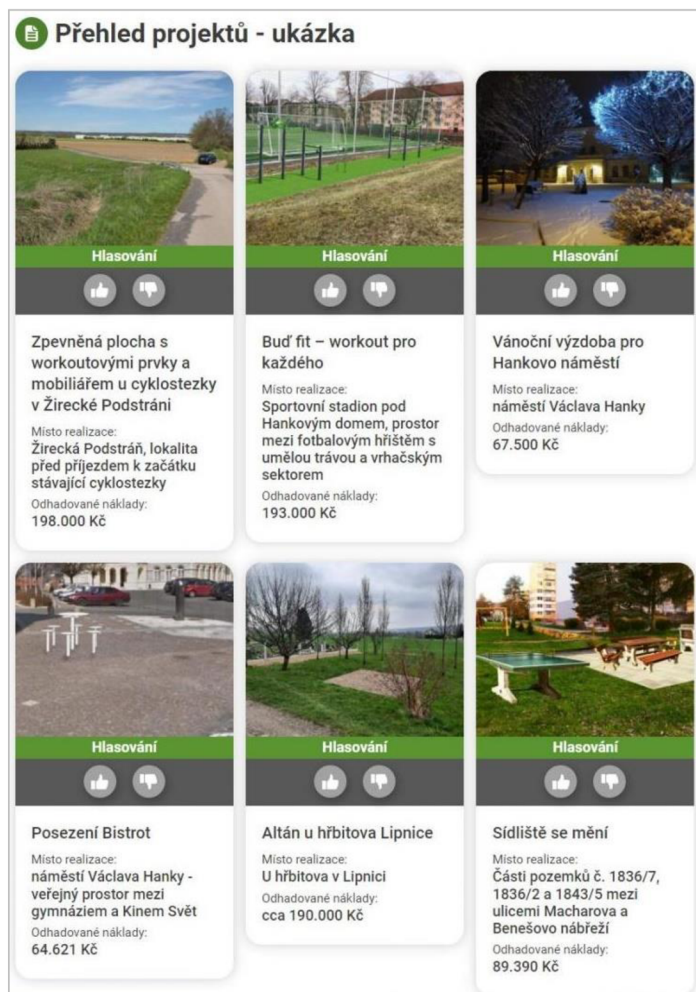
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, vše území Dvůr Králové nad Labem

Tabulka 5: Uchazeči o zaměstnání, podíl nezaměstnaných a volná pracovní místa 2014-2022

rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
UoZ	905	672	503	363	302	302	380	366	415
PNO (%)	8,5	6,4	4,9	3,6	2,8	2,9	3,8	3,7	4,3
VPM	112	114	187	166	206	236	198	241	252

Zdroj: vlastní zpracování dle MPSV, statistiky nezaměstnanosti za jednotlivé obce, 2023

Obrázek 2: Přehled projektů podaných do pilotního ročníku participativního rozpočtu

Zdroj: přehled projektů <https://par.mudk.cz>

Tabulka 6: Výsledky hlasování pilotního ročníku participativního rozpočtu

Pořadí	Název projektu	Kladné hlasy	Záporné hlasy	Výsledný počet hlasů
1.	projekt Bud' fit – workout pro každého	70	6	64
2.	projekt Sídliště se mění	68	12	56
3.	Zpevněná plocha s workoutovými prvky a mobiliářem u cyklostezky v Žirecké Podstráni	48	9	39
4.	Posezení Bistrot	62	33	29
5.	Altán u hřbitova Lipnice	32	13	19
6.	Vánoční výzdoba pro Hankovo náměstí	23	19	4

Zdroj: vlastní zpracování dle informací z NKR 8/2021

Obrázek 3: Realizovaný projektu z pilotního ročníku participativního rozpočtu

Zdroj: <https://par.mudk.cz/>

Tabulka 7: Harmonogram pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu

Harmonogram pilotního ročníku	Harmonogram 1. ročníku participativní rozpočtu
Navrhování: od 24. 3. do 30. 4. 2021	Navrhování: od 1. 5. do 15. 7. 2021
Posuzování: 1. pol. května 2021	Posuzování: do 15. 8. 2021
Prezentace projektů: červen 2021	Prezentace projektů: září a říjen 2021
Hlasování veřejnosti: červenec 2021	Hlasování veřejnosti: od 1. do 15. 11. 2021
Prezentace vítězných projektů: srpen 2021	Prezentace vítězných projektů: prosinec 2021
Realizace projektů: do konce roku 2021	Realizace projektů: během roku 2022

Zdroj: vlastní zpracování dle Pravidel pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem

Tabulka 8: Výsledky hlasování 1. ročníku participativního rozpočtu

Pořadí	Název projektů	Kladné hlasy	Záporné hlasy	Výsledný počet hlasů
1.	Dětské hřiště ve Smetanově ulici	195	11	184
2.	Dvorská oáza	148	28	120
3.	Lezecká stěna v parku Schulzovy sady	101	37	64
4.	Workout Bajrák	79	24	55
5.	Komunitní zahrada	70	37	33
6.	Obnova staré vodní pumpy pod nemocnicí	40	28	12
7.	Argentinské tango-léčivé objetí pro všechny generace	19	34	15

Zdroj: Vlastní zpracování dle NKR 12/2021

Obrázek 5: Realizované projekty z prvního ročníku participativního rozpočtu

Zdroj: <https://par.mudk.cz/>

Tabulka 9: Výsledky hlasování 2. ročníku participativního rozpočtu

Pořadí	Název projektu	Kladné hlasy	Záporné hlasy	Výsledný počet hlasů
1.	Dětské hřiště v Macharově ulici	170	21	149
2.	Lávka přes Hartský potok	146	32	114
3.	Modernizace hřiště v Macharově ulici	151	52	99
4.	Sportovní hřiště Nad Parkem	109	22	87
5.	Lavička na „dálnici“	95	11	84
6.	Veřejné osvětlení ve Švehlově ulici	75	19	56
7.	Odpočinková lavička v Legionářské ulici	35	11	24
8.	Odpočinek u autobusového nádraží	53	53	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle NKR 10/2022

Příloha 2 Volební program hnutí ANO 2011 z roku 2018

VOLEBNÍ PROGRAM

MĚSTO PRO AKTIVNÍ ŽIVOT A SPORTOVNÍ VYŽITÍ:

- Prodloužíme cyklostezku Labská stezka až na Přehradu Les Království
- Budeme citlivě rekonstruovat areál Tyršova koupaliště (rekreační bazén, restaurace, WC u delfinku)
- Podpoříme výstavbu krytého bazénu buď jako investiční akci města, nebo podporou investora
Postupně obnovíme vybraná sportoviště a připravíme plochy pro vznik nových hřišť a stadionů
- (např. v Lipnici v areálu bývalé TIBY Zálabí či jinde)
- Budeme dál finančně podporovat sportovce a sportovní organizace
- Zmodernizujeme skatepark a umístíme ho do vhodnější lokality

MĚSTO PRO RODINY S DĚTMI:

- Investujeme další finance do rekonstrukcí a oprav mateřských a základních škol a jejich sportovišť
- Připravíme revitalizaci budovy B ZŠ Schulzovy sady
- Zrevitalizujeme areál dopravního hřiště v Podharti a přilehlý park
- Pro DDM Jednička zajistíme a připravíme k realizaci nové a důstojné prostory
- Přemístíme městskou knihovnu Slavoj do zrekonstruovaných prostor městské spořitelny
- Podpoříme individuální i bytovou výstavbu ve městě: Seifertova, Sylvárov, Alešova, Berlínek
- Podle zpracovaných studií zrevitalizujeme sídliště Macharova, Karolíny Světlé a Erbenova

MĚSTO PROPOJENÉ A SNADNO DOSAŽITELNÉ:

- Na základě architektonické soutěže zrekonstruujeme stávající areál autobusového nádraží
- Ve spolupráci s krajem provedeme rekonstrukci komunikace II/299 (v úseku od oční školy do Vorlechu) a ulic Zborovská, 5. května, Nová Tyršova (vše včetně veškeré infrastruktury, chodníků a veřejného osvětlení)
- Zrekonstruujeme ulice Pod Slévárnou, Roháčova, Raisova, Eklova, Nerudova, příjezdovou komunikaci k nemocnici a městskému hřbitovu a opravíme další vybrané místní komunikace, chodníky, obnovíme sítě a veřejné osvětlení
- Dotáhneme k realizaci projekty pěších komunikací do městských částí Verdek a Žireč
Zvýšíme počet parkovacích míst ve městě (např. zjednosměrněním vybraných ulic) a pomůžeme řešit špatnou dopravní a parkovací situaci u přehradu Les Království
- Budeme dál intenzivně prosazovat výstavbu dálnice D11 vč. komfortních přívaděčů a ve spolupráci s krajem i okolními městy budeme iniciovat vznik studie západního obchvatu pro odlehčení dopravy z centra
- Budeme podporovat případnou výstavbu vysokorychlostní železnice směrem do Polska

MĚSTO PRO DŮSTOJNÝ ŽIVOT SENIORŮ I SOCIÁLNĚ SLABŠÍCH:

- Nadále budeme podporovat funkční systém poskytování sociálních služeb v našem městě včetně podpory terénních služeb systémem městských dotací
- Zrekonstruujeme parter a noclehárnu Domu Žofie
- Podpoříme vznik soukromých ubytovacích zařízení pro seniory

MĚSTO S OTEVŘENOU RADNICÍ:

- Chceme i nadále intenzivně zapojovat občany do přípravy zásadních projektů města
- Navýšíme finanční prostředky pro participativní rozpočet města
- Postupně zavedeme portál občana pro ještě snazší komunikaci s úřady
- Díky rekonstrukci budovy bývalé ZŠ Komenského a sestěhování odborů městského úřadu do jednoho komplexu snížíme náklady na provoz městského úřadu a zajistíme občanům bezbariérový přístup

FINANČNĚ ZDRAVÉ MĚSTO:

- I nadále budeme zodpovědně hospodařit a volné finanční prostředky města zhodnocovat
- V maximální možné míře využijeme dotační tituly pro financování investičních akcí

VZDĚLANÉ MĚSTO:

- Budeme dál intenzivně podporovat všechny stupně vzdělávání a investovat do oprav školských zařízení
- Zachováme podporu fungování a dalšímu rozvoji gymnázia i SPOŠ

MĚSTO SE ZABEZPEČENOU ZDRAVOTNÍ PÉČÍ:

- Zasadíme se o zachování rozsahu poskytované péče v městské nemocnici
- Finančně podpoříme činnost nadačního fondu městské nemocnice a zajištění dětské pohotovosti
- Pomůžeme hledat možnosti k zajištění pohotovosti pro dospělé

Příloha 3 „DODY PRO DVŮR“ volební program DKoalice z roku 2018

BODY PRO DVŮR

pro Dvůr Králové aneb Co uděláme proto, aby se nám tu lépe žilo.

Nemáme ambici slibovat věci, které nedokážeme splnit. Město stojí před řadou složitých problémů, jejichž řešení je skutečnou výzvou. Ať už jde o otázku čistírny odpadních vod, modernizaci vodovodů a kanalizací nebo kompletní opravy koupaliště. To všechno jsou akce za miliony, které v rozpočtu snadno nenajdete. Zároveň ale nechceme dlouhé roky jen nečinně čekat a doufat, že to snad někdy půjde. Chceme udělat alespoň něco, alespoň ty malé věci, které ale paradoxně mají velký dopad a zpříjemní občanům život. Než slibovat nemožné, raději řešíme věci, se kterými chceme a především můžeme něco udělat.

1.

VÍCE LAVIČEK ve městě. Protože nejen starší lidé si při pohybu po městě potřebují odpočinout.

2.

VEŘEJNÉ OSVĚTLENÍ na městském hřbitově. Protože od Dušiček do jara je cesta na místo posledního odpočinku nebezpečná. Celý areál si zaslouží důstojnou úpravu.

3.

ÚPRAVY KOUPALIŠTĚ protože než bude na celkovou rekonstrukci, děti nám vyrostou. Skluzavka prostor rychle a levně zatraktivní.

4.

KONCEPCE ZELENĚ protože zeleň ve městě zkrátka potřebujeme. Město musí mít jednotnou koncepci, která bude se zelení v městské zástavbě efektivně pracovat.

5.

PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET města. Protože jako občané máme právo diskutovat a rozhodovat o tom, na které projekty půjde část městských peněz.

6.

PŘÍSTUPNĚJŠÍ STADION protože myslíme na všechny, kteří vyrážejí nejen za sportovními zážitky, ale třeba i za nádherným výhledem na Zvičinu. Otevřeme stadion i těm, pro které jsou schody překážkou.

7.

PROPOJENÍ městských částí Verdek, Zboží a Žireč s městem bezpečným chodníkem. Protože ani okrajové části města si nezaslouží zůstat na okraji našeho zájmu.

8.

VYBAVENÍ hasičského cvičiště v Žirči. Protože nám záleží na tom, aby padesátka místních dobrovolných hasičů měla kde trénovat.

9.

NOVÁ SILNICE ke školce v Lipnici. Protože každodenní přivážení a vyzvedávání dětí musí být konečně bezpečné a komfortní.

Příloha 4 Pravidla pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem

Pravidla pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem

Vydala: Rada města Dvůr Králové nad Labem

Schváleno dne: 21.04.2021, usnesení č. R/221/2021 – 78. Rada města Dvůr Králové nad Labem

Zpracovala: Miroslava Kameníková – VKV

I. Úvodní ustanovení

Participativní rozpočet umožňuje, aby se občané zapojili do rozhodování o rozvoji své obce. Radnice vymezí část peněz z ročního rozpočtu, obyvatelé podávají návrhy, co by se za tyto peníze mělo ve městě v následujícím roce vylepšit. Vyvrcholením je hlasování o tom, které návrhy obyvatel má obec realizovat.¹

V rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem na rok 2021 je na pilotní ročník participativního rozpočtu vyčleněno 250 tisíc Kč. V pilotním ročníku navrhnou jednotlivé projekty zastupitelé města Dvůr Králové nad Labem a žáci škol, kteří jsou starší 15 let a jsou občany města Dvůr Králové nad Labem. Občané z jejich návrhů vyberou ty projekty, které budou ve městě realizovány ještě v letošním roce.

Současně se město Dvůr Králové nad Labem chystá v roce 2021 zahájit první ročník participativního rozpočtu. Za tímto účelem bude do rozpočtu města na rok 2022 navržena částka 1 milion Kč na realizaci projektů, které navrhnou a vyberou občané města starší 15 let.

Občanem města je myšlena fyzická osoba s trvalým pobytem ve Dvoře Králové nad Labem². Věková hranice byla stanovena tak, aby svůj názor mohla projevit i mladá generace.

Pravidla pilotního projektu jsou stejná jako v případě prvního ročníku participativního rozpočtu. Kromě osob navrhovatelů se liší pouze harmonogramem a vyšší souhrnné částky na realizaci vítězných projektů, která je 200 tisíc Kč.

II. Pravidla pilotního ročníku participativního rozpočtu

A) NAVRHOVÁNÍ

- Své návrhy na investiční i neinvestiční projekty mohou podat zastupitelé města Dvůr Králové nad Labem a žáci škol, kteří jsou starší 15 let a jsou občany města Dvůr Králové nad Labem.
- Každý navrhovatel může podat maximálně jeden návrh.
- Investiční projekty musí být realizovány na pozemcích a v objektech města Dvůr Králové nad Labem (ověření majetkových vztahů umožňují veřejně dostupné online databáze Katastrálního úřadu <http://nahlizenidokn.cuzk.cz>), musí být v souladu se schváleným územním plánem města a nesmí být v kolizi s městem připravovanými projekty.
- V případě neinvestičních projektů lze žádat podporu na komunitní, volnočasové, kulturní či sportovní aktivity zajišťované navrhovatelem projektu.
- Návrhy musí být ve veřejném zájmu.
- Návrhy nesmí porušovat platné právní předpisy.

¹ Zdroj: www.participativni-rozpocet.cz
² § 16 odst. 1) Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

- **Návrhy mohou být podávány do 30. dubna:**
 - a) elektronicky na webu www.mudk.cz prostřednictvím formuláře;
 - b) v papírové podobě na podatelnu městského úřadu (papírový formulář bude v době podávání návrhů k dispozici na recepci Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem, náměstí T. G. Masaryka 38, a v Městském informačním centru Dvůr Králové nad Labem, Švehlova 400).
- **Návrh musí obsahovat:**
 - a) název projektu;
 - b) co nejpodrobnější popis navrhovaného projektu (uvedení lokality zamýšlené realizace – adresa/GPS souřadnice, odůvodnění návrhu – jaký bude přínos pro město, kolika občanů se bude týkat a detailní popis projektu);
 - c) návrh rozpočtu projektu (vedle realizace je třeba zahrnout i všechny související náklady např. za zpracování projektové dokumentace či následnou údržbu);
 - d) související přílohy (fotodokumentace stávajícího stavu, zákres změn, příp. vizualizace, typy navrhovaných prvků aj.).
- Projekty, které nebudou vybrány na základě hlasování, mohou být opakovaně navrženy v dalším ročníku participativního rozpočtu.
- Nejpozději do pěti pracovních dnů před zahájením hlasování veřejnosti může navrhovatel svůj návrh stáhnout.
- Osobní údaje subjektu údajů v rozsahu jméno, příjmení, datum narození, adresa trvalého pobytu, telefon a e-mail budou zpracovávány pouze za účelem návrhu, posouzení a prezentace projektů v souladu s čl. 6 odst. 1 písm. e) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (*zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu*). Osobní údaje nebudou předávány třetím osobám.

Navrhování: do 30. dubna 2021

B) POSUZOVÁNÍ A DOPRACOVÁNÍ PROJEKTŮ

- Po ukončení navrhování projektů provede koordinátor projektu formální kontrolu odevzdaných návrhů, tzn. zejména uvedení všech údajů ve formuláři, přiložení příloh atd.
- Po formální kontrole návrhu koordinátorem bude návrh předán k obsahové kontrole pracovní skupině složené z pracovníků příslušných odborů Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem. Ti posoudí realizovatelnost jednotlivých návrhů.
- **Posuzují se:**
 - a) majetkové vztahy;
 - b) finanční náročnost;
 - c) soulad s právními předpisy a územním plánem města;
 - d) možné technického řešení;
 - e) termín realizace;
 - f) dodržení podmínek participativního rozpočtu.
- Autoři projektů, jejichž realizovatelnosti budou bránit pouhé detaily, budou vyzváni k jejich doplnění nebo vysvětlení.
- Ty projekty, které nebudou ani po úpravách splňovat pravidla, budou z participativního rozpočtu vyřazeny a nebude o nich hlasováno.
- Autoři projektů, které nepostoupí do samotného hlasování, budou informováni o důvodech tohoto rozhodnutí.

Posuzování: první polovina května

C) PREZENTACE PROJEKTŮ

- Město Dvůr Králové nad Labem bude prezentovat projekty, aby se s nimi mohla veřejnost seznámit:
 - a) na internetových stránkách města Dvůr Králové nad Labem www.mudk.cz;
 - b) v Novinách Královédvorské radnice;
 - c) na oficiálním FB profilu města Dvůr Králové nad Labem @mestodknl.

Prezentace projektů: červen 2021

D) HLASOVÁNÍ VEŘEJNOSTI

- Hlasování o návrzích probíhá pouze elektronicky prostřednictvím speciálního formuláře na webových stránkách města www.mudk.cz. Hlasování jinou formou není možné.
- Hlasovat mohou pouze občané Dvora Králové nad Labem starší 15 let.
- Při hlasování je třeba uvést celé jméno, adresu trvalého pobytu, datum narození (údaje mohou být pro kontrolu hlasování ověřeny matrikou) a telefonní číslo.
- Každý hlasující může udělit 2 kladné hlasy (podpořit +1 hlasem 2 projekty), 1 záporný hlas (-1 hlas pro 1 vybraný projekt), nebo pro projekt vůbec nehlasovat (počet hlasů pro daný projekt se nezmění).
- Hlasování bude ověřeno unikátním kódem v podobě SMS (1 hlasování = 1 telefonní číslo).
- Hlasování občanům, kteří nemohou či nechtějí využít internet, umožní pracovníci městského informačního centra Dvůr Králové nad Labem nebo oddělení vztahů k veřejnosti, kteří těmto občanům v pracovní době pomohou s hlasováním na služebním PC. Pro tuto formu hlasování je nutná osobní návštěva na daných místech a mít s sebou mobilní telefon kvůli zaslání ověřovacího unikátního kódu v podobě SMS.
- Na základě celkového součtu hlasů bude stanoveno pořadí projektů, podle kterého budou vybrány projekty k realizaci.
- Osobní údaje subjektu údajů v rozsahu jméno, příjmení, datum narození, adresa trvalého pobytu a telefon budou zpracovávány pouze za účelem hlasování v souladu s čl. 6 odst. 1 písm. e) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (*zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu*). Osobní údaje nebudou předávány třetím osobám.

Hlasování: červenec 2021

E) PREZENTACE VÍTĚZNÝCH PROJEKTŮ

- Oznámení o vítězných projektech a výsledcích hlasování bude zveřejněno na:
 - a) na internetových stránkách města Dvůr Králové nad Labem www.mudk.cz;
 - b) na oficiálním FB profilu města Dvůr Králové nad Labem @mestodknl;
 - c) v nejbližším možném vydání Novin královédvorské radnice.

Prezentace vítězných projektů: srpen 2021

F) REALIZACE

- Na realizaci projektů je vyčleněna částka 200 tisíc Kč. Realizovány budou projekty podle pořadí v hlasování – vždy tolik projektů, aby součet jejich odhadovaných hodnot nepřesáhl 200 tisíc Kč.
- Pořadí hlasování je závazné. Nebude možné realizovat projekt, který se v hlasování neumístil na potřebné pozici.

- V případě rovnosti počtu hlasů bude upřednostněn projekt, který je vzhledem k finančnímu limitu možné realizovat. V případě možnosti realizace více projektů se shodným počtem hlasů rozhodne o pořadí los.
- Výsledky hlasování budou dány na vědomí Radě města Dvůr Králové nad Labem.
- O realizaci projektů bude veřejnost průběžně informována.

Realizace vítězných projektů: projekty by měly být realizovatelné do konce roku 2021

G) HARMONOGRAM PILOTNÍHO ROČNÍKU

Navrhování: do 30. dubna 2021

Posuzování: první polovina května 2021

Prezentace projektů: červen 2021

Hlasování veřejnosti: červenec 2021

Prezentace vítězných projektů: srpen 2021

Realizace projektů: do konce roku 2021.

III.

Pravidla prvního ročníku participativního rozpočtu

A) NAVRHOVÁNÍ

- Své návrhy na investiční i neinvestiční projekty může podat občan města Dvůr Králové nad Labem starší 15 let.
- Každá osoba může podat maximálně jeden návrh v jednom ročníku participativního rozpočtu.
- Maximální předpokládaná hodnota navrhovaného projektu je 500 tisíc Kč.
- Investiční projekty musí být realizovány na pozemcích a v objektech města Dvůr Králové nad Labem (ověření majetkoprávních vztahů umožňují veřejně dostupné online databáze Katastrálního úřadu <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz>), musí být v souladu se schváleným územním plánem města a nesmí být v kolizi s městem připravovanými projekty.
- V případě neinvestičních projektů lze žádat podporu na komunitní, volnočasové, kulturní či sportovní aktivity zajišťované navrhovatelem projektu.
- Návrhy musí být ve veřejném zájmu.
- Návrhy nesmí porušovat platné právní předpisy.
- **Návrhy mohou být podávány od 1. května do 15. července 2021**
 - a) elektronicky na webu www.mudk.cz prostřednictvím formuláře;
 - b) v papírové podobě na podatelnu městského úřadu (papírový formulář bude v době podávání návrhů k dispozici na recepci Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem, náměstí T. G. Masaryka 38, a v Městském informačním centru Dvůr Králové nad Labem, Švehlova 400).
- **Návrh musí obsahovat:**
 - a) název projektu;
 - b) co nejpodrobnější popis navrhovaného projektu (uvedení lokality zamýšlené realizace – adresa/GPS souřadnice, odůvodnění návrhu – jaký bude přínos pro město, kolika občanů se bude týkat a detailní popis projektu);
 - c) návrh rozpočtu projektu (vedle realizace je třeba zahrnout i všechny související náklady např. za zpracování projektové dokumentace či následnou údržbu);

- d) související přílohy (fotodokumentace stávajícího stavu, zakresl. změn, příp. vizualizace, typy navrhovaných prvků aj.).
- Projekty, které nebudou vybrány na základě hlasování, mohou být opakovaně navrženy v dalším ročníku participativního rozpočtu.
- Nejpozději do pěti pracovních dnů před zahájením hlasování veřejnosti může autor svůj návrh stáhnout.
- Osobní údaje subjektu údajů v rozsahu jméno, příjmení, datum narození, adresa trvalého pobytu, telefon a e-mail budou zpracovávány pouze za účelem návrhu, posouzení a prezentace projektů v souladu s čl. 6 odst. 1 písm. e) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (*zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu*). Osobní údaje nebudou předávány třetím osobám.

Navrhování: od 1. května do 15. července 2021

B) POSUZOVÁNÍ A DOPRACOVÁNÍ PROJEKTŮ

- Po ukončení navrhování projektů provede koordinátor projektu formální kontrolu odevzdaných návrhů, tzn. zejména uvedení všech údajů ve formuláři, přiložení příloh atd.
- Po formální kontrole návrhu koordinátorem bude návrh předán k obsahové kontrole pracovní skupině složené z pracovníků příslušných odborů Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem. Ti posoudí realizovatelnost jednotlivých návrhů.
- **Posuzují se:**
 - a) majetkové vztahy;
 - b) finanční náročnost;
 - c) soulad s právními předpisy a územním plánem města;
 - d) možné technického řešení;
 - e) termín realizace;
 - f) dodržení podmínek participativního rozpočtu.
- Autoři projektů, jejichž realizovatelnosti budou bránit pouze detaily, budou vyzváni k jejich doplnění nebo vysvětlení.
- Ty projekty, které nebudou ani po úpravách splňovat pravidla, budou z participativního rozpočtu vyřazeny a nebude o nich hlasováno.
- Autoři projektů, které nepostoupí do samotného hlasování, budou informováni o důvodech tohoto rozhodnutí.

Posuzování: do 15. srpna 2021

C) PREZENTACE PROJEKTŮ

- Město Dvůr Králové nad Labem bude prezentovat projekty, aby se s nimi mohla veřejnost seznámit:
 - a) na internetových stránkách města Dvůr Králové nad Labem www.mudk.cz;
 - b) v Novinách Královédvorské radnice;
 - c) na oficiálním FB profilu města Dvůr Králové nad Labem [@mestodknl](https://www.facebook.com/mestodknl).

Prezentace projektů: září a říjen 2021

D) HLASOVÁNÍ VEŘEJNOSTI

- Hlasování o návrzích probíhá pouze elektronicky prostřednictvím speciálního formuláře na webových stránkách města www.mudk.cz. Hlasování jinou formou není možné.

- Hlasovat mohou pouze občané Dvora Králové nad Labem starší 15 let.
- Při hlasování je třeba uvést celé jméno, adresu trvalého pobytu, datum narození (údaje mohou být pro kontrolu hlasování ověřeny matrikou) a telefonní číslo.
- Každý hlasující může udělit 2 kladné hlasy (podpořit +1 hlasem 2 projekty), 1 záporný hlas (-1 hlas pro 1 vybraný projekt), nebo pro projekt vůbec nehlasovat (počet hlasů pro daný projekt se nezmění).
- Hlasování bude ověřeno unikátním kódem v podobě SMS (1 hlasování = 1 telefonní číslo).
- Hlasování občanům, kteří nemohou či nechtějí využít internet, umožní pracovníci Městského informačního centra Dvůr Králové nad Labem nebo oddělení vztahů k veřejnosti, kteří těmto občanům v pracovní době pomohou s hlasováním na služebním PC. Pro tuto formu hlasování je nutná osobní návštěva na daných místech a mít s sebou mobilní telefon kvůli zaslání ověřovacího unikátního kódu v podobě SMS.
- Na základě celkového součtu hlasů bude stanoveno pořadí projektů, podle kterého budou vybrány projekty k realizaci.
- Osobní údaje subjektu údajů v rozsahu jméno, příjmení, datum narození, adresa trvalého pobytu a telefon budou zpracovávány pouze za účelem hlasování v souladu s čl. 6 odst. 1 písm. e) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (*zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu*). Osobní údaje nebudou předávány třetím osobám.

Hlasování: od 1. do 15. listopadu 2021

E) PREZENTACE VÍTĚZNÝCH PROJEKTŮ

- Oznámení o vítězných projektech a výsledcích hlasování bude zveřejněno na:
 - a) na internetových stránkách města Dvůr Králové nad Labem www.mudk.cz;
 - b) na oficiálním FB profilu města Dvůr Králové nad Labem @mestodknl;
 - c) v nejbližším možném vydání Novin královédvorské radnice.

Prezentace vítězných projektů: prosinec 2021

F) REALIZACE

- Na realizaci projektů je vyčleněna částka 1 milion Kč. Realizovány budou projekty podle pořadí v hlasování – vždy tolik projektů, aby součet jejich odhadovaných hodnot nepřesáhl 1 milion Kč.
- Pořadí hlasování je závazné. Nebude možné realizovat projekt, který se v hlasování neumístil na potřebné pozici.
- V případě rovnosti počtu hlasů bude upřednostněn projekt, který je vzhledem k finančnímu limitu možné realizovat. V případě možnosti realizace více projektů se shodným počtem hlasů rozhodne o pořadí los.
- Výsledky hlasování budou dány na vědomí Radě města Dvůr Králové nad Labem.
- O realizaci projektů bude veřejnost průběžně informována.

Realizace vítězných projektů: do jednoho kalendářního roku od data zveřejnění výsledků hlasování.

G) HARMONOGRAM PRVNÍHO ROČNÍKU

Navrhování: od 1. května do 15. července 2021

Posuzování: do 15. srpna 2021

Prezentace projektů: září a říjen 2021

Hlasování veřejnosti: od 1. do 15. listopadu 2021

Prezentace vítězných projektů: prosinec 2021

Realizace projektů: během roku 2022.

IV. Kontaktní osoby

- Koordinátorka: Miroslava Kameníková (e-mail: kamenikova.miroslava@mudk.cz, tel.: 602 139 107).
- Komunikace s veřejností – administrace microsite, dotazy k mechanismu vkládání návrhů a hlasování, prezentace projektů: Jan Skalický (e-mail: skalicky.jan@mudk.cz, tel.: 734 178 517).
- Za realizaci projektů odpovídá příslušný odbor Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem, a to podle typu realizovaného projektu nebo aktivity.

V. Závěrečná ustanovení

Pravidla pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem byla schválena dne 21.04.2021 usnesením RM č. R/221/2021 – 78. Rada města Dvůr Králové nad Labem a nahrazují Pravidla pilotního a prvního ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem schválená usnesením rady města č. R/167/2021 ze dne 24.03.2021.

Ing. Jan Jarolím
starosta města

Příloha 5 Zadání online dotazníku

Dobrý den,
v návaznosti na probíhající 2. ročník participativního rozpočtu města bychom vás rádi požádali o vyplnění dotazníku. Jeho výsledky budou zpracovány v diplomové práci, která se zabývá participativním rozpočtem ve Dvoře Králové nad Labem, a zároveň poskytnou zpětnou vazbu k dosavadnímu průběhu projektu. Online dotazník je zcela anonymní, má 20 otázek a zabere vám maximálně 5-10 minut času.

1. Vaše pohlaví:

Žena

Muž

Jiné

2. Váš věk:

do 18 let (včetně)

19–29 let

30–49 let

50–64 let

65+ let

3. Vaše dokončené vzdělání:

základní, včetně nedokončeného
střední (bez maturity), včetně vyučení
úplné střední (s maturitou)

vyšší odborné

vysokoškolské

4. Jak jste spokojen/a s kvalitou webových stránek participativního rozpočtu:

www.par.mudk.cz?

Velmi spokojen/a

Spíše spokojen/a

Spíše nespokojen/a

Velmi nespokojen/a

Nemám zkušenost

5. Jak jste spokojen/a se srozumitelností formulářů pro navrhování projektů do participativního rozpočtu?

Velmi spokojen/a

Spíše spokojen/a

Spíše nespokojen/a

Velmi nespokojen/a

Nemám zkušenost

6. Jak jste spokojen/a se spoluprací s koordinátorem z oddělení vztahů s veřejností při podávání projektu?

Velmi spokojen/a
Spíše spokojen/a
Spíše nespokojen/a
Velmi nespokojen/a
Nemám zkušenost

7. Je pro vás prospěšné veřejné projednávání navržených projektů?

Není, nezúčastnil/a jsem se
Zúčastnil/a jsem se, ale nemělo pro mě žádný přínos
Zúčastnil/a jsem se, bylo pro mě velmi přínosné

8. Jak jste spokojen/a s procesem (pravidly) participativního rozpočtu?

velmi spokojen/a
spíše spokojen/a
spíše nespokojen/a
velmi nespokojen/a
je mi to lhostejné

9. Co by se mělo v procesu (pravidlech) zlepšit?

webové stránky – grafická podoba, přehlednost, intuitivnost formuláře
pravidla při podávání projektů – volnější pravidla
pravidla při podávání projektů – rozpočet
pravidla při podávání projektů – jasněji formulovaná pravidla
komunikace – více informací o jednotlivých fázích participativního rozpočtu
propagace – více příležitostí veřejně prezentovat projekty
délka jednotlivých fází
pravidla hlasování – vynechat záporný hlas
nenavrhují žádné změny
Jiné – doplňte....

10. Máte osobní zkušenost s podáním projektu do participativního rozpočtu v našem městě?

Ano, účastním se pravidelně
Ano, mám osobní zkušenost
Ne, neměl/a jsem konkrétní nápad
Ne, odradila mě náročnost procesu navrhování
Ne, nevěděl/a jsem o této možnosti

11. Hlasujete pravidelně o projektech?

Ano, hlasoval/a jsem v pilotním ročníku i 1. ročníku
Ano, hlasoval/a jsem v pilotním ročníku
Ano, hlasoval/a jsem v 1. ročníku
Ne, žádný navrhovaný projekt mě nezaujal
Ne, nevěděl/a jsem o této možnosti

12. Byla dle Vašeho názoru propagace projektů dostatečná?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

13. Jak jste se participativním rozpočtu dozvěděl/a?

- Noviny královédvorské radnice
- Webové stránky města
- Facebook
- Kino
- Od známých
- Jiné – doplňte...

14. Doporučili byste svým přátelům zapojení do participativního rozpočtu?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

15. Může být motivací pro zapojení do participativního rozpočtu viditelný a rychlý výsledek?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

16. Myslíte, že zapojení do participativního rozpočtu zvyšuje zájem občanů o dění ve městě?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

17. Věříte, že zapojením do participativního rozpočtu můžete ovlivnit rozvoje města Dvůr Králové nad Labem?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

18. Myslíte, že participovat na rozvoji města je důležité?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

19. Myslíte, že by bylo dobré částku participativního rozpočtu navýšit?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

20. Je něco, co v dotazníku nebylo řečeno, a chtěl/a byste na toto téma vyjádřit svůj názor?

Příloha 6 Vyhodnocení online dotazníku

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Otázka č. 1 Vaše pohlaví:

	respondí	procent
Žena	38	67,9 %
Muž	18	32,1 %
Jiné	0	0 %

Otázka č. 2 Váš věk:

	respondí	procent
do 18 let (včetně)	2	3,6 %
19-29 let	5	8,9 %
30-49 let	37	66,1 %
50-64 let	9	16,1 %
65 + let	3	5,4 %

Otázka č. 3 Vaše dokončené vzdělání:

	respondí	procent
Základní, včetně nedokončeného	3	5,4 %
Střední (bez maturity), včetně vyučení	4	7,1 %
Úplné střední (s maturitou)	20	35,7 %
Vyšší odborné	2	3,6 %
Vysokoškolské	27	48,2 %

Otázka č. 4 Jak jste spokojen/a s kvalitou webových stránek participativního rozpočtu www.par.mudk.cz?

	respondí	procent
Velmi spokojen/a	14	25,0 %
Spíše spokojen/a	29	51,8 %
Spíše nespokojen/a	2	3,6 %
Velmi nespokojen/a	1	1,8 %
Nemám zkušenost	10	17,9 %

Otázka č. 5 Jak jste spokojen/a se srozumitelností formulářů pro navrhování projektů do participativního rozpočtu?

	responzí	procent
Velmi spokojen/a	10	18,2 %
Spíše spokojen/a	25	45,5 %
Spíše nespokojen/a	1	1,8 %
Velmi nespokojen/a	2	3,6 %
Nemám zkušenost	17	30,9 %

Otázka č. 6 Jak jste spokojen/a se spoluprací s koordinátorem z oddělení vztahů s veřejností při podávání projektu?

	responzí	procent
Velmi spokojen/a	10	17,9 %
Spíše spokojen/a	18	32,1 %
Spíše nespokojen/a	4	7,1 %
Velmi nespokojen/a	1	1,8 %
Nemám zkušenost	23	41,1 %

Otázka č. 7 Je pro vás prospěšné veřejné projednávání navržených projektů?

	responzí	Procent
Není, neúčastnil/a jsem se	36	64,3 %
Zúčastnil/a jsem se, ale nemělo pro mě žádný přínos	7	23,2 %
Zúčastnil/a jsem se, bylo pro mě velmi přínosné	13	12,5 %

Otázka č. 8 Jak jste spokojen/a s procesem (pravidly) participativního rozpočtu?

	responzí	procent
Velmi spokojen/a	6	10,7 %
Spíše spokojen/a	33	58,9 %
Spíše nespokojen/a	6	10,7 %
Velmi nespokojen/a	1	1,8 %
Je mi to lhostejné	10	17,9 %

Otázka č. 9 Co by se mělo v procesu (pravidlech) zlepšit?

	responzí	procent
Webové stránky – grafická podoba, přehlednost, intuitivnost formuláře	2	3,6 %
Pravidla při podávání projektů – volnější pravidla	10	17,9 %
Pravidla při podávání projektů – rozpočet	8	14,3 %
Pravidla při podávání projektů – jasněji formulovaná pravidla	3	5,4 %
Komunikace – více informací o jednotlivých fázích participativního rozpočtu	3	5,4 %
Propagace – více příležitostí veřejně prezentovat projekty	7	12,5 %
Délka jednotlivých fází	3	5,4 %
Pravidla hlasování – vynechat záporný hlas	3	5,4 %
Nenavrhuji žádné změny	17	30,4 %
Jiné – doplňte...	0	0 %

Otázka č. 10 Máte osobní zkušenost s podáním projektu do participativního rozpočtu v našem městě?

	responzí	procent
Ano, účastním se pravidelně	2	3,6 %
Ano, mám osobní zkušenost	4	7,1 %
Ne, neměl/a jsem konkrétní nápad	32	57,1 %
Ne, odradila mě náročnost procesu navrhování	10	17,9 %
Ne, nevěděl/a jsem o této možnosti	8	14,3 %

Otázka č. 11 Hlasujete pravidelně o projektech?

	responzí	procent
Ano, hlasoval/a jsem v pilotním ročníku i 1. ročníku	24	42,9 %
Ano, hlasoval/a jsem v pilotním ročníku	3	5,4 %
Ano, hlasoval/a jsem v 1. ročníku	13	23,2 %
Ne, žádný navrhovaný projekt mě nezaujal	4	7,1 %
Ne, nevěděl/a jsem o této možnosti	12	21,4 %

Otázka č. 12 Byla dle Vašeho názoru propagace projektů dostatečná?

	responzí	procent
Určitě ano	13	23,2 %
Spíše ano	24	42,9 %
Nevím	7	12,5 %
Spíše ne	11	19,6 %
Určitě ne	1	1,8 %

Otázka č. 13 Jak jste se participativním rozpočtu dozvěděl/a?

	respondí	procent
Noviny královédvorské radnice	7	12,5 %
Webové stránky města	7	12,5 %
Facebook	35	62,5 %
Kino	1	1,8 %
Od známých	3	5,4 %
Jiné – doplňte...	3	5,4 %

Otázka č. 14 Doporučili byste svým přátelům zapojení do participativního rozpočtu?

	respondí	procent
Určitě ano	25	44,6 %
Spíše ano	18	32,1 %
Nevím	6	10,7 %
Spíše ne	6	10,7 %
Určitě ne	1	1,8 %

Otázka č. 15 Může být motivací pro zapojení do participativního rozpočtu viditelný a rychlý výsledek?

	respondí	procent
Určitě ano	24	42,9 %
Spíše ano	25	44,6 %
Nevím	4	7,1 %
Spíše ne	2	3,6 %
Určitě ne	1	1,8 %

Otázka č. 16 Myslíte, že zapojení do participativního rozpočtu zvyšuje zájem občanů na dění ve městě?

	respondí	procent
Určitě ano	24	42,9 %
Spíše ano	19	33,9 %
Nevím	7	12,5 %
Spíše ne	5	8,9 %
Určitě ne	1	1,8 %

Otázka č.17 Věříte, že zapojením do participativního rozpočtu můžete ovlivnit rozvoj města Dvůr Králové nad Labem?

	responsí	procent
Určitě ano	22	39,3 %
Spíše ano	17	30,4 %
Nevím	6	10,7 %
Spíše ne	11	19,6 %
Určitě ne	0	0,0 %

Otázka č.18 Myslíte, že participovat na rozvoji města je důležité?

	responsí	procent
Určitě ano	32	57,1 %
Spíše ano	15	26,8 %
Nevím	4	7,1 %
Spíše ne	4	7,1 %
Určitě ne	1	1,8 %

Otázka č.19 Myslíte, že by bylo dobré částku participativního rozpočtu navýšit?

	responsí	procent
Určitě no	21	37,5 %
Spíše ano	12	21,4 %
Nevím	15	26,8 %
Spíše ne	5	8,9 %
Určitě ne	3	5,4 %

Otázka č.20 Je něco, co v dotazníku nebylo řečeno, a chtěl/a byste na toto téma vyjádřit svůj názor?

(bez odpovědi)	41	73,1 %
Ne	4	7,1 %
Vysrat na to	1	1,8 %
Vše bylo řečeno	1	1,8 %
Rozhodně nepovažuji za správné, že klíčem k vybudování veřejného osvětlení v ulici vedoucí z náměstí, tedy v centru města, je vítězství v hlasování o projektech zapojených do participativního rozpočtu... Stejně tak umístění laviček apod. Obecně si myslím, že pokud se jedná o základní vybavenost, nemělo by její vybudování být vůbec zahrnuto do hlasování a mělo by si to město vzít automaticky za "svoje" a vybudovat ji.	1	1,8 %
Po hlasování by mohlo město zhodnotit projekty, které nedostaly podporu a ty dobré prospěšné uskutečnit.	1	1,8 %
Nic mě nenapadá	1	1,8 %
Nevím	2	3,6 %
Mělo by se samo město starat o svůj rozvoj	1	1,8 %
Líbí se mi na tom to, že má každý občan možnost zapojit se do rozvoje města, aniž by musel vstupovat do nějaké kandidující strany. A držet se od politiky stranou.	1	1,8 %
Do participativního rozpočtu by se neměly přihlašovat projekty, které souvisí se základní vybaveností města-lavičky, veřejné osvětlení,...	1	1,8 %
Dolní limit finanční. Lavička za 15tis by byla hezká ale ta má být umístěna jako samozřejmost městem, aby si důchodci mohli po cestě odpočinout. Škoda práce vytvářet projekty pod 100tis	1	1,8 %

Příloha 7 Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory – aktéři

Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory – aktéři

1. **Téma – důvody zavedení participativního rozpočtu**

Kdo byl hlavním iniciátorem zavedení participativního rozpočtování ve Dvoře Králové nad Labem?

Z jakého důvodu byl proces participativního rozpočtování ve Dvoře Králové nad Labem zaveden?

2. **Téma – pilotní ročník procesu participativního rozpočtování**

Proč se přistoupilo k modelu pilotního ročníku?

Z jakého důvodu se přistoupilo k realizaci bez spoluúčasti specializované organizace např. Agora CE?

3. **Téma – implementace procesu participativního rozpočtu ve Dvoře Králové nad Labem (1. a 2. ročník)**

Jakým způsobem probíhala přípravná fáze procesu?

Jakým způsobem probíhala realizační fáze procesu?

Jakým způsobem proběhlo vyhodnocení procesu?

4. **Téma – naplňuje participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem 5 kritérií pro participativní rozpočty?**

Čtvrté kritérium, které klade důraz na veřejnou debatu. Proces musí zahrnovat nějakou formu veřejné debaty. Pozvání na jednání zastupitelstva při projednávání rozpočtu nestačí. Klíčová je vzájemná debata občanů. Poslední kritérium je míra zodpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu. Zdůrazňuje se zpětná vazba navrhovatelům, zda jejich návrhy byly přijaty či nikoliv. Prostřednictvím setkání, webových stránek nebo jiných kanálů by realizátor měl sdílet informace o jednotlivých fázích procesu participativního rozpočtu.

1) Rozhoduje se o konkrétních financích nebo rozpočtu?

2) Probíhá na území obce s rozhodovacími pravomocemi?

3) Pravidelně se opakuje?

4) Zahrnuje formu spolurozhodování veřejnosti?

5) Vyžaduje se určitá míra odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu?

Příloha 8 Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory – navrhovatelé

Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory – navrhovatelé

1. Téma – důvody zapojení do participativního rozpočtu

Jak jste se o participativním rozpočtu dozvěděli?

(Noviny královédvorské radnice, webové stránky města, Facebook, kino, od známých

Co Vás motivovalo k zapojení do participativního rozpočtu?

2. Téma – proces přípravy projektu

Byly pro Vás webové stránky participativního rozpočtu přehledné, dozvěděli jste se potřebné informace?

Jak jste spokojen s pravidly participativního rozpočtu?

Jak jste spokojen se srozumitelností formulářů pro navrhování projektů do participativního rozpočtu?

Jak jste spokojen/a se spoluprací s koordinátorem z oddělení vztahů s veřejností při podávání projektu

Nějaké komplikace při procesu přípravy?

Co by se mělo v procesu zlepšit?

Doporučili byste svým přátelům zapojení do participativního rozpočtu?

3. Téma – propagace projektu

Je propagace dostatečná – NKR, web, FB

Bylo pro vás prospěšné veřejné projednávání navržených projektů?

Máte nějaký návrh, jak propagovat projekty?

4. Téma – vliv projektu na rozvoj města

Myslíte, že zapojení do participativního rozpočtu zvyšuje zájem občanů o dění ve městě?

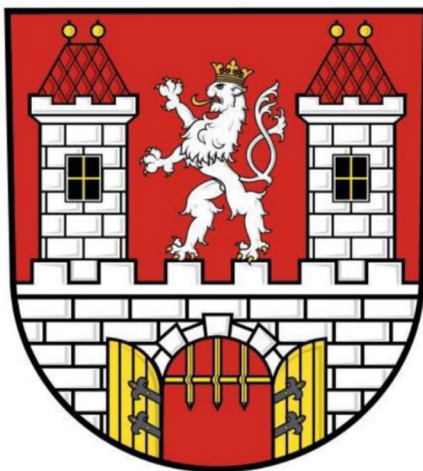
Věříte, že zapojením do participativního rozpočtu můžete ovlivnit rozvoje města

Dvůr Králové nad Labem?

Myslíte, že by bylo dobré částku participativního rozpočtu navýšit?

Příloha 9 Pravidla 2. ročníku participativního rozpočtu města

**Vnitřní předpis města Dvůr Králové nad Labem
č. 2/2022**

**Pravidla 2. ročníku participativního rozpočtu
města Dvůr Králové nad Labem**

Vydala	Rada města Dvůr Králové nad Labem
Schváleno dne	09.02.2022, usnesení č. R/93/2022 – 104. Rada města Dvůr Králové nad Labem
Zpracoval/a/	Miroslava Kameníková – VKV
Odborný garant	
Dotčené orgány a organizace	
Účinnost od	11. února 2022
Nahrazuje	
Změna	
Počet stran	5
Počet příloh	0

I. Úvodní ustanovení

- a) Město Dvůr Králové nad Labem v roce 2022 realizuje participativní rozpočet města (dále PaR), tedy proces, v jehož rámci je občanům města umožněno rozhodovat o části rozpočtu města.
- b) Do PaR se mohou zapojit občané města, jimiž jsou v tomto případě myšleny fyzické osoby, které mají trvalý pobyt ve Dvoře Králové nad Labem a dosáhly věku 15 let (dále jen občané města).
- c) V rámci PaR lze realizovat projekty investiční a neinvestiční, a to na území a majetku města:
 1. investiční projekt, tzv. „tvrdý“ projekt, je zaměřen zejména na pořízení hmotného i nehmotného majetku. Investiční projekty musí být realizovány na pozemcích a v objektech ve vlastnictví města Dvůr Králové nad Labem a jejich návrhy zahrnují náklady na pořízení;
 2. neinvestiční projekt je zaměřen na tzv. „měkké“ aktivity, při kterých nedochází k pořízení, budování nebo rekonstrukcím majetku města. Lze žádat podporu na komunitní, volnočasové, kulturní či sportovní aktivity zajišťované navrhovatelem projektu. Náklady neinvestičního projektu jsou určeny pouze na jeho realizaci.

II. Fáze a harmonogram PaR

- a) PaR města se skládá z několika navazujících fází, které mají svůj harmonogram:
 1. zahájení ročníku schválením pravidel radou města: **únor 2022,**
 2. podávání návrhů občany: **od 1. března do 15. dubna 2022,**
 3. posuzování proveditelnosti návrhů: **od 16. dubna do 15. června 2022,**
 4. prezentace návrhů: **od 1. července do 15. září 2022,**
 5. hlasování občanů: **od 16. září do 2. října 2022,**
 6. realizace projektů: **zahájení 2023.**

III. Navrhování projektů

- a) Své návrhy na investiční i neinvestiční projekty může podat občan města (viz článek I odst. b Úvodní ustanovení tohoto vnitřního předpisu).
- b) Každá osoba může podat maximálně jeden návrh v jednom ročníku PaR.
- c) Návrhy mohou být podávány:
 1. elektronicky na webu www.par.mudk.cz prostřednictvím formuláře;
 2. v listinné podobě na podatelnu městského úřadu (formulář bude v době podávání návrhů k dispozici na recepci Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem, nám. T. G. Masaryka 38, a v Městském informačním centru Dvůr Králové nad Labem, Švehlova 400).
- d) Návrh projektu musí obsahovat minimálně tyto informace:
 1. název projektu;
 2. popis návrhu projektu a stručné shrnutí,
 3. veřejný přínos projektu,
 4. umístění projektu (uvedení lokality zamýšlené realizace, např. adresa/GPS souřadnice) nebo informaci o jeho návaznosti na místo,
 5. předpokládanou finanční náročnost (vedle realizace je třeba zahrnout i všechny související náklady např. za zpracování projektové dokumentace),
 6. související přílohy (např. fotodokumentace stávajícího stavu, zakresl. změn, příp. vizualizace, typy navrhovaných prvků aj.),
 7. kontakt na navrhovatele.
- e) Osobní údaje subjektu údajů (navrhovatele) v rozsahu jméno, příjmení, datum narození, adresa trvalého pobytu, telefon a e-mail budou zpracovávány pouze za účelem návrhu, posouzení a prezentace projektů v souladu s čl. 6 odst. 1 písm. e) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu). Osobní údaje nebudou předávány třetím osobám.

IV. Vhodné projekty

- a) Podané návrhy projektů musí splňovat následující podmínky:
1. projekt je veřejně prospěšný,
 2. doba přípravy projektu nesmí přesáhnout 12 měsíců,
 3. doba fyzické realizace projektu nesmí překročit 12 měsíců,
 4. město má kompetenci projekt realizovat,
 5. projekt musí být realizován na pozemcích a v objektech, které jsou ve vlastnictví města (ověření majetkoprávních vztahů umožňují veřejně dostupné online databáze Katastrálního úřadu <http://nahlizenidokn.cuzk.cz>),
 6. projekt musí být v souladu se schváleným územním plánem města,
 7. projekt nesmí být v kolizi s městem připravovanými projekty,
 8. maximální předpokládaná hodnota navrhovaného projektu/celkové předpokládané náklady na realizaci projektu jsou maximálně 500 tis. Kč (včetně DPH) – do návrhu rozpočtu projektu musí být zahrnuty veškeré výdaje, bez ohledu na případné příjmy, veškeré příjmy generované projektem budou náležet do rozpočtu města,
 9. projekt nesměřuje do bytového fondu města,
 10. projekt nesmí propagovat produkty, služby, činnosti či stanoviska subjektů komerčního i nekomerčního charakteru, zejména náboženského či politického,
 11. cílem projektu nesmí být přímé poskytování finančních prostředků (například formou dotací, výher či darů),
 12. projektem není návrh na změnu legislativy, návrh na zavedení, změnu či rušení regulačních omezení, nařízení a vyhlášek apod.

V. Ověření proveditelnosti navržených projektů

- a) U každého podaného návrhu bude městem Dvůr Králové nad Labem prověřena jeho proveditelnost, a to především se zřetelem na:
1. formální náležitosti projektu (viz článek III Navrhování projektů tohoto vnitřního předpisu),
 2. soulad projektu s požadavky stanovenými v těchto zásadách pro vhodné projekty (viz článek IV Vhodné projekty tohoto vnitřního předpisu),
 3. přiměřenost předpokládaných nákladů projektu,
 4. přiměřenost předpokládané časové náročnosti projektu,
 5. skutečnost, zda projekt není v rozporu s plánovanými investičními či neinvestičními akcemi města,
 6. soulad se zákony, jinými právními předpisy a s veřejným zájmem.
- b) Ve fázi podávání návrhů bude mít navrhovatel možnost provést dílčí úpravy projektu, zejména aby vyhověl požadavkům na proveditelnost.
- c) Navrhovatelé projektů budou v případě potřeby vyzváni k doplnění údajů nebo vysvětlení projektu.
- d) Do hlasování postupují pouze proveditelné projekty, které prošly ověřením.
- e) Projekty, které nebudou ani po úpravách splňovat pravidla, budou z participativního rozpočtu vyřazeny a nebude o nich hlasováno.
- f) Navrhovatel projektu bude vyrozuměn, zda je jím navržený projekt proveditelný, či neproveditelný.
- g) Navrhovatelé, jejichž projekty nepostoupí do hlasování, budou informováni o důvodech tohoto rozhodnutí.

VI. Prezentace navržených projektů

- a) Město Dvůr Králové nad Labem bude prezentovat navržené projekty, u nichž byla ověřena proveditelnost:
1. na internetových stránkách PaR města www.par.mudk.cz,
 2. na internetových stránkách města Dvůr Králové nad Labem www.mudk.cz,
 3. v Novinách královédvorské radnice,
 4. na sociálních sítích.

VII. Hlasování veřejnosti

- a) Nejpozději pět pracovních dní před zahájením hlasování veřejnosti může navrhovatel svůj projekt stáhnout.
- b) Hlasování o návrzích probíhá pouze elektronicky prostřednictvím speciálního formuláře na webových stránkách PaR www.par.mudk.cz. Hlasování jinou formou není možné.
- c) Hlasovat mohou pouze občané města (viz článek I odst. b Úvodní ustanovení tohoto vnitřního předpisu).
- d) Při hlasování je třeba uvést celé jméno, adresu trvalého pobytu, datum narození (údaje mohou být pro kontrolu hlasování ověřeny matrikou) a telefonní číslo.
- e) Podporu projektu občan vyjadřuje kladnými hlasy, které má k dispozici 2 (z toho maximálně 1 na jeden projekt). Nesouhlas s projektem občan vyjadřuje záporným hlasem, který má 1. Občan nemusí využít při hlasování všechny hlasy, které má k dispozici.
- f) Hlasování bude ověřeno unikátním kódem v podobě SMS (1 hlasování = 1 telefonní číslo).
- g) Hlasování občanům, kteří nemohou či nechtějí využít internet, umožní pracovníci Městského informačního centra Dvůr Králové nad Labem nebo oddělení vztahů k veřejnosti na Městském úřadě Dvůr Králové nad Labem, kteří těmto občanům v pracovní době pomohou s hlasováním na služebním PC. Pro tuto formu hlasování je nutná osobní návštěva na daných místech a mít s sebou mobilní telefon kvůli zaslání ověřovacího unikátního kódu v podobě SMS.
- h) Osobní údaje subjektu údajů (hlasujícího) v rozsahu jméno, příjmení, datum narození, adresa trvalého pobytu a telefon budou zpracovávány pouze za účelem hlasování v souladu s čl. 6 odst. 1 písm. e) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (*zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu*). Osobní údaje nebudou předávány třetím osobám.
- i) Projekty, které nebudou vybrány na základě hlasování, mohou být opakovaně navrženy v dalším ročníku participativního rozpočtu.

VIII. Výběr projektů k realizaci

- a) Po ukončení hlasování budou sečteny všechny platné hlasy.
- b) Podle počtu dosažených hlasů bude stanoveno pořadí. V případě shody rozhodují doplňující kritéria v následujícím pořadí: počet záporných hlasů, poté los.
- c) Projekty budou podle dosaženého pořadí zařazovány do seznamu projektů určených k realizaci, a to až do vyčerpání finanční částky vyhrazené na příslušný ročník participativního rozpočtu. Při sestavování tohoto seznamu bude respektováno pořadí vzešlé z hlasování. Projekty určené k realizaci se stanou součástí návrhu rozpočtu města na následující rok.
- d) Pořadí hlasování je závazné. Nebude možné realizovat projekt, který se v hlasování neumístil na potřebné pozici.
- e) Výsledky hlasování budou zveřejněny:
1. na internetových stránkách PaR města www.par.mudk.cz,
 2. na internetových stránkách města Dvůr Králové nad Labem www.mudk.cz,
 3. v nejbližším možném vydání Novin královédvorské radnice,
 4. na sociálních sítích.
- f) Výsledky hlasování budou dány na vědomí Radě města Dvůr Králové nad Labem.

IX. Realizace projektů

- a) Realizace vítězných projektů bude financována a realizována městem Dvůr Králové nad Labem.
- b) Pokud jsou dva nebo více projektů určených k realizaci neslučitelné (místně nebo časově), je realizován ten s větším počtem hlasů.
- c) Pokud dojde zásahem vyšší moci k prodloužení realizace projektu nad 12 měsíců, bude projekt dokončen.
- d) Pokud dojde zásahem vyšší moci k nerealizovatelnosti projektu, nebude realizace projektu zahájena.
- e) Na realizaci projektu není právní nárok.
- f) Průběh realizace bude zveřejňován na webových stránkách PaR www.par.mudk.cz.
- g) Projekty realizované v rámci PaR města budou viditelně označeny nápisem „Měníme spolu Dvůr“.

X. Kontaktní osoby

Prezentace projektů:

Miroslava Kameníková – e-mail: kamenikova.miroslava@mudk.cz, tel.: 602 139 107.

Administrace microsite, dotazy k mechanismu vkládání návrhů a hlasování:

Jan Skalický – e-mail: skalicky.jan@mudk.cz, tel.: 734 178 517.

Realizace projektů:

Za realizaci projektů odpovídá příslušný odbor Městského úřadu Dvůr Králové nad Labem, a to podle typu realizovaného projektu nebo aktivity.

XI. Závěrečná ustanovení

Vnitřní předpis města Dvůr Králové nad Labem č. 2/2022 – Pravidla 2. ročníku participativního rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem byl schválen dne 09.02.2022 usnesením RM č. R/93/2022 – 104. Rada města Dvůr Králové nad Labem.

Tento vnitřní předpis nabývá účinnosti dne 11. února 2022.

Ing. Jan Jarolím
starosta města

Příloha 10 Respondent 6 poznámky k rozhovoru

Okruhy pro polostrukturované rozhovory – aktéři:

1. Téma – důvody zavedení participativního rozpočtu

Kdo byl hlavním iniciátorem zavedení participativního rozpočtování ve Dvoře Králové nad Labem?

Zaznamenala jsem toto téma minimálně u dvou kandidujících stran v komunálních volbách 2018: hnutí ANO 2011 a DKoalice. Je ale možné, že bylo součástí volebních programů i ostatních kandidujících subjektů. DKoalice zůstala v opozici. ANO připravilo první ročník participativního rozpočtu až od 3/2021, tedy po 3 letech ve vedení města se svými zástupci na všech uvolněných pozicích.

Z jakého důvodu byl proces participativního rozpočtování ve Dvoře Králové nad Labem zaveden?

Z pozice opozice se lze o důvodu pouze domnívat. Jednak se jednalo o předvolební slib, na který se občanka města veřejně dotázala na jednání zastupitelstva. Obecně by se mělo jednat o jednu z cest, jak motivovat občany k většímu zapojení a zvýšení jejich zájmu o věci veřejné.

2. Téma – pilotní ročník procesu participativního rozpočtování

Proč se přistoupilo k modelu pilotního ročníku?

Domnívám se, že se mělo jednat o odzkoušení funkčnosti jak nastavení procesu (termíny, formulace a srozumitelnost pravidel, zapojení úřednického aparátu), tak nástrojů (web, hlasovací formuláře, ...).

Z jakého důvodu se přistoupilo k realizaci bez spoluúčasti specializované organizace např. Agora CE?

Mám za to, že se jedná o rozhodnutí na úrovni rady města, jejíž jednání jsou neveřejná. Mohu se tedy domnívat, že vedení města nepovažovalo spoluúčast specializované organizace za nezbytnou. Strukturovaný podklad, který předcházal tomuto rozhodnutí, jsem neviděla.

3. Téma – implementace procesu participativního rozpočtu ve Dvoře Králové nad Labem (1. a 2. ročník)

Jakým způsobem probíhala přípravná fáze procesu?

Není mi známo, že by se jednalo o širší debatu napříč zastupiteli města, úřednickým aparátem, laickou a odbornou veřejností. Domnívám se, že nastavení projektu probíhalo v rámci úzké pracovní skupiny zástupců vedení města a dotčených odborů městského úřadu.

Jakým způsobem probíhala realizační fáze procesu?

Vybavuji si poměrně bouřlivou, již veřejnou, debatu a kritiku ohledně nastavení, přípravy projektu a jeho komunikace. Nicméně, jak pilotní, tak první i druhý ročník participativního rozpočtu byl realizován se zapojením občanů, co do podání, výběru i následné realizace projektů.

Jakým způsobem proběhlo vyhodnocení procesu?

Zřetelně si nevybavuji, zda vůbec byla a pokud ano, jaká byla nastavena hodnotící kritéria (ne)úspěšnosti PaR. Každopádně, zastupitelé i veřejnost byli zpraveni o průběhu všech proběhlých kol PaR.

4. Téma – naplňuje participativní rozpočet města Dvůr Králové nad Labem 5 kritérií pro participativní rozpočty?

Čtvrté kritérium, které klade důraz na veřejnou debatu. Proces musí zahrnovat nějakou formu veřejné debaty. Pozvání na jednání zastupitelstva při projednávání rozpočtu nestačí. Klíčová je vzájemná debata občanů. Poslední kritérium je míra zodpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu. Zdůrazňuje se zpětná vazba navrhovatelům, zda jejich návrhy byly přijaty či nikoliv. Prostřednictvím setkání, webových stránek nebo jiných kanálů by realizátor měl sdílet informace o jednotlivých fázích procesu participativního rozpočtu.

1) Rozhoduje se o konkrétních financích nebo rozpočtu?

Ano.

2) Probíhá na území obce s rozhodovacími pravomocemi?

Ano.

3) Pravidelně se opakuje?

Ano.

4) Zahrnuje formu spolurozhodování veřejnosti?

Ano.

5) Vyžaduje se určitá míra odpovědnosti zúčastněných za výstupy procesu?

Ano.

Příloha 11 Respondent 8 poznámky k rozhovoru

Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory – navrhovatelé:

1. Téma – důvody zapojení do participativního rozpočtu

Jak jste se o participativním rozpočtu dozvěděli?

Nepamatuju si přesně, myslím že z webových stránek města nebo FB.

Co Vás motivovalo k zapojení do participativního rozpočtu?

Ve veřejném prostoru vidím spoustu nedostatků, které politici a úředníci ignorují a řadu let neřeší nebo o nich vůbec nevědí. Participativní rozpočet je poměrně snadným způsobem, jak to změnit, jak vylepšit místo, kde žijeme.

2. Téma – proces přípravy projektu

Byly pro Vás webové stránky participativního rozpočtu přehledné, dozvěděli jste se potřebné informace?

Nemám připomínek. Web je na velmi dobré úrovni.

Jak jste spokojen s pravidly participativního rozpočtu?

Vadí mi záporné hlasy. Druhý ročník potvrdil, že lidé často dávají záporný hlas, ne proto, že by konkrétní projekt nechtěli, nelíbil se jim, ale aby vyřadili konkurenci. Viz návrh M. Malicha „Odpočinek u autobusového nádraží“, který měl 53 kladných a stejný počet negativních hlasů. Neumím si představit, že by někdo v našem městě byl proti rekonstrukci rozbitého chodníku a umístění laviček.

Určitě bych zjednodušil hlasování. Je otázka, jestli je nutné, aby hlasující poskytovali tolik osobních údajů. Spousta lidí s tím má problém. Stejně tak bych se zamyslel nad nutností generovat kód pro ověření hlasování, což může někoho odradit. Smysluplné by mi přišlo, kdyby v radničních novinách byl hlasovací formulář (volně přiložený, nebo k vystřižení na stránce), který by bylo možné odevzdat na několika místech (městský úřad, infocentrum, školy atd.).

Jak jste spokojen se srozumitelností formulářů pro navrhování projektů do participativního rozpočtu?

Vše mi přišlo srozumitelné.

Jak jste spokojen/a se spoluprací s koordinátorem z oddělení vztahů s veřejností při podávání projektu?

Velmi dobrá spolupráce.

Nějaké komplikace při procesu přípravy?

Ne.

Co by se mělo v procesu zlepšit?

Nic mě nenapadá.

Doporučili byste svým přátelům zapojení do participativního rozpočtu?

Rozhodně. Dělán to.

3. Téma – propagace projektu

Je propagace dostatečná – NKR, web, FB

Řekl bych, že tomu město věnuje hodně energie.

Bylo pro vás prospěšné veřejné projednávání navržených projektů?

Ve 2. ročníku, kdy kvůli mému projektu dorazili lidé, kteří k němu měli výhrady, tak ano. Některé věci jsme si vysvětlili.

Máte nějaký návrh, jak propagovat projekty?

Ne.

4. Téma

Myslíte, že zapojení do participativního rozpočtu zvyšuje zájem občanů o dění ve městě? Nepochybně. Ve 2. ročníku hlasovalo o zhruba 70 lidí víc než v 1. ročníku, celkový počet hlasujících 544 není úplně špatný výsledek. Myslím si, že to bude pozvolna narůstat.

Věříte, že zapojením do participativního rozpočtu můžete ovlivnit rozvoj města Dvůr Králové nad Labem?

Věřím, jinak bych se neúčastnil.

Myslíte, že by bylo dobré částku participativního rozpočtu navýšit?

Myslím si, že ano, a i v souvislosti s inflací by to bylo logické.

Příloha 12 Respondent 9 poznámky k rozhovoru

Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory – navrhovatelé

1. Téma – důvody zapojení do participativního rozpočtu

Jak jste se o participativním rozpočtu dozvěděli?

(Noviny královédvorské radnice, webové stránky města, Facebook, kino, od známých)
Přesně si již nepamatuji, kde jsem našel první informaci, ale myslím si, že to bylo na stránkách města, když jsem hledal něco jiného.

Co Vás motivovalo k zapojení do participativního rozpočtu?

Co mě motivovalo? Asi možnost podílet se na změně našeho města, a hlavně okolí mého bydliště.

2. Téma – proces přípravy projektu

Byly pro Vás webové stránky participativního rozpočtu přehledné, dozvěděli jste se potřebné informace?

Stránky jsou přehledné, jednoduché.

Jak jste spokojen s pravidly participativního rozpočtu?

Pravidla jsou v pohodě a relativně dobře nastaveny. Pravidla dávají smysl a je vidět, že nad nimi někdo přemýšlel.

Jak jste spokojen se srozumitelností formulářů pro navrhování projektů do participativního rozpočtu?

V pohodě, neměl jsem problém.

Jak jste spokojen/a se spoluprací s koordinátorem z oddělení vztahů s veřejností při podávání projektu

To je kapitola sama o pro sebe, jednání fantastické, spousta telefonů, schůzek, vstřícnost, byl jsem nadšený.

Nějaké komplikace při procesu přípravy?

Nestíhl jsem pilotní ročník, ale to bylo asi dobře kvůli rozpočtu. Je to trochu problém, pokud chcete realizovat nějakou náročnější věc a nerozumíte technologiím, stavbám atd.

Co by se mělo v procesu zlepšit?

Asi nic. Vše šlo dobře.

Doporučili byste svým přátelům zapojení do participativního rozpočtu?

Určitě ano.

3. Téma – propagace projektu

Je propagace dostatečná – NKR, web, FB

Propagace je určitě dostatečná, ale lidé stejně nemají moc zájem. Propaguje se na všech městských platformách, dokonce se i několikrát připomíná, hlasování atd.

Bylo pro vás prospěšné veřejné projednávání navržených projektů?

Ne, veřejnost nepřišla, sešli jsme se jen navrhovatelé a s nimi max. rodina, tím pádem si to navrhovatelé prakticky prezentovali mezi sebou.

Máte nějaký návrh, jak propagovat projekty?

Nemám. Za mě je to dostatečné

4. Téma

Myslíte, že zapojení do participativního rozpočtu zvyšuje zájem občanů o dění ve městě?

Ano, myslím, mohou rozhodovat. Pro spoustu lidí je důležité podílet se aspoň částečně na rozvoji města.

Věříte, že zapojením do participativního rozpočtu můžete ovlivnit rozvoj města Dvůr Králové nad Labem?

Ano, ale stojí to hodně času.

Myslíte, že by bylo dobré částku participativního rozpočtu navýšit?

Myslím si, že 1 mil. je dostatečný na projekty od občanů. A také vidím, že ve městě jsou potřeba peníze jinde. Větší projekty za větší peníze by si mělo realizovat město samo, max. s hlasováním lidí.